

139e jaargang - juni 1970 - nr 6

de militaire spectator

waarin opgenomen de officiële mededelingen van de
Koninklijke Landmacht en de Koninklijke Luchtmacht

de militaire spectator

6

JAARGANG 139

JUNI 1970

**maandblad, waarin opgenomen
de officiële mededelingen van
de Koninklijke Landmacht en
de Koninklijke Luchtmacht**

Uitgave van

VERENIGDE PERIODIEKE PERS N.V.

lid van de Nederlandse Organisatie
van Tijdschrift Uitgevers (NOTU)

Directie, Redactie en Advertenties:
Zwarteweg 1 - Den Haag - tel. (070) 64 29 55
giro 66 86 60

Abonnementenadministratie:
C. Misset N.V., Postbus 4, Doetinchem

Uitgever:
C. F. M. Vrijens

Hoofdredacteur:
F. Touber
Brigade-Generaal der Infanterie (gsb)

Adjunct-hoofdredacteur:
S. van der Pol
Commodore van de Koninklijke Luchtmacht

Redactie:
L. P. van Oppen
Luitenant-Kolonel der Infanterie (gsb)

J. C. M. Smits
Kolonel der Fuseliers (gsb)

M. W. A. Weers
Luitenant-Kolonel van de Koninklijke Luchtmacht

ir. T. A. van Zanten
Brigade-Generaal van de Technische Staf

Abonnementsprijs: f 24,96 per jaar (incl. BTW)
buitenland: f 30,00 per jaar
losse nummers: f 2,34 (incl. BTW)

Advertenties: contractprijzen op aanvraag

NADRUK VERBODEN

DE MILITAIRE SPECTATOR 139(1970)(6)251 ... 300

INHOUD

Officiële mededelingen

252 Uit de Landmacht- en Luchtmachtorders
Mededelingen van de Sectie Boekwerken
en gedrukten van de Dienst van de
Kwartiermeester Generaal

Redactioneel gedeelte

- 253** Vrijwilligers of dienstplichtigen?
- 255** Schreeuwen om antitankvuur, door W.
H. M. Uilenbroek, Luitenant-Kolonel der
Cavalerie
- 262** Werkelijke, mogelijke en veronderstelde
Sovjet-zwakheden, door J. A. Bor, Ma-
joor der Infanterie (gsb)
- 270** Een Franse visie op het probleem van
de massaverliezen, door A. C. de Jonge
en J. de Lange, resp. Majoor der Infan-
terie (gsb) en Majoor van de Genees-
kundige Troepen (gsb)
- 278** De commandopost en vooruitgeschoven
commandopost van de pantser(infante-
rie)brigade, door J. J. Nortier, Kolonel
der Infanterie
- 281** Krijgsmacht en sociale wetenschappen:
personeelsbeleid, door M. H. Akkerman,
Majoor van de Koninklijke Luchtmacht
- 285** Liddell Hart voltooide zijn levenswerk,
door D. Meeldijk, journalist
- 287** Het pantserinfanteriebataljon bij de ach-
terwaartse doorschrijding, door J. J.
Nortier, Kolonel der Infanterie
- 290** De mens in een veranderende organisa-
tie, door L. C. Cassee en J. den Tonke-
laar, Kapiteins der Intendance
- 294** Uit de vakpers

Bij de omslagfoto:

De „Hawker Siddeley Harrier“ (zie het artikel op blz.
209 in het mei-nummer)

251

Officiële mededelingen

Koninklijke Landmacht en Koninklijke Luchtmacht

Uit de Landmacht- en Luchtmachtorders

LaO 61018. Nadere aanwijzing met betrekking tot het Beoordelingsvoorschrift kader landmacht (herdruk).

LaO 63049/LuO 63539. Tegemoetkomingen wegens inkomstenderving en reiskosten (herdruk).

LaO 64042/LuO 64538. Militaire rijbewijzen (herdruk).

LaO 70004. Wijziging voorlopige vredessamenstelling KL.

LaO 70005. Besluit Vrijwilligersmedaille.

LaO 70006/LuO 70504. Voorschrift reizen en oefeningen buitenland (r.o.b.)

LuO 70505. Instelling van een brevet voor hogere bekwaamheid militaire lichamelijke opvoeding en sport Koninklijke Luchtmacht.

LaO 70007/LuO 70506. Uitgifte van verklaringen van gebleken rijvaardigheid ter verkrijging van een burgerrijbewijs.

Lamed 013-70/Lumed 508-70. Aanwijzing tot straffen bevoegde commandanten.

Mededelingen van de Sectie Boekwerken en gedrukt van de Dienst van de Kwartiermeester Generaal

Opgave van nieuw verschenen voorschriften en wijzigingen*

3e Opgave van wijzigingen op VS 2-1003/2, 3e druk (Schietafellen infanterie ondersteuningswapenen). De wijzigingen geven nieuwe tabellen voor de mortier 120 mm Rayé, de mortier 81 mm, de mortier 4.2 inch, alsmede voor de terugstootloze vuurmond 84 mm.

VR 2-1250/2. Handleiding voor militaire instructeurs. T.b.v. het daadwerkelijk onderricht door de instructeur worden in deze voorlopige richtlijnen de nodige wen-

* Technische handleidingen en zuiver administratieve aangelegenheden niet opgenomen.

ken gegeven. Tevens wordt aandacht besteed aan verbetering en uitbreiding van de didactische vorming van de instructeur.

3e Opgave van wijzigingen op VS 2-1351 (Handboek voor het dienstplichtig kader). Hiermee vervalt VS 2-1120/5. Het hoofdstuk „Aanvragen en leiden artillerie- en mortiervuur” is hiermee in overeenstemming gebracht met de thans van kracht zijnde procedures, ontleend aan het desbetreffende artillerievoorschrift, (VS 6-40/2).

4e Opgave van wijzigingen op VS 2-1393 (Zakboek voor de diensten in VN-verband). De Nederlands-Engels-Franse woordenlijst is hiermee vernieuwd.

1e Opgave van wijzigingen op VS 2-1393/2 (Gegevens ten behoeve van VN-waarnemers). Hiermee is de inhoud aangevuld met een lijst van Engelse en Franse topografische termen en van Engelse en Franse dienstuitdrukkingen betreffende het radiotelefonieverkeer.

2e Opgave van wijzigingen op VS 5-1 (Verzameling van genie-technische gegevens). Deze opgave van wijzigingen betreft in hoofdzaak een groot aantal aanvullende gegevens over materialen, zoals gewichten, smeltgegevens, kookpunten enz.

VR 5-157, 3e druk. De pantsergeniecompagnie. Hiermee vervalt de 2e druk. In deze voorlopige richtlijnen worden o.m. de taken van het personeel en de mogelijkheden v.w.b. de inzet bij de diverse soorten van gevechten behandeld.

VS 7-440/3. Gevechtsexercitie pantserinfanteriegroep en peloton (rups).

VS 7-440/4. Gevechtsexercitie pantserinfanteriegroep en peloton (wiel).

De voorlopige richtlijnen VR 7-440/3 en VR 7-440/4 zijn hiermee vervallen. De voorschriften zijn aangepast aan de gewijzigde samenstelling van de pantserinfanteriegroep; voorts zijn de ervaringen, opgedaan tijdens de beproeving van het gestelde in de voorlopige richtlijnen, verwerkt.

IK 11-9, 4e druk. Memorandum voor telegrafisten. De 3e druk is hiermee vervallen. In deze druk van de instructiekaart zijn o.a. de maatregelen opgenomen, die in het kader van de EOVD dienen te worden getroffen. Voorts is een in de vorige druk voorkomend, doch thans vervallen, waarmerkingsstelsel weggelaten.

IK 17-10. Gevechtstank, rups met kanon 105 mm. Gebruik- en gevechtsgereed maken en de dagelijkse onderhoudsappels.

IK 17-11. Gevechtstank, rups met kanon 105 mm. Controlelijst van de uit te voeren handelingen bij het (diep)waden en controlelijst van de uit te voeren handelingen bij gas/radiologisch alarm.

De titels van deze instructiekaarten mogen voor zich zelf spreken.

Vrijwilligers of dienstplichtigen?

* * Afschaffing van de militaire dienstplicht en
* opstelling van een krijgsmacht bestaande uit vrijwilligers is een onderwerp dat in een aantal landen waar een militie-systeem bestaat in discussie is. In de Verenigde Staten stelde president Nixon een commissie in met als taak na te gaan of een vrijwilligersleger een haalbare trek zou zijn. Blijkens een bericht in de *International Herald Tribune* van 11 februari jl. zou de commissie inmiddels in bevestigende zin hebben gerapporteerd en hebben geadviseerd de dienstplicht medio 1971 te doen vervallen en de daardoor ontstaande toename van het defensiebudget te accepteren. De schattingen van de meerkosten variëren tussen 4 en 17 miljard dollar per jaar. Volgens berichten uit de Westduitse Bondsrepubliek (*Die Welt* van 21 februari jl.) is de defensie-minister Helmut Schmidt van oordeel dat na 1975 de Bundeswehr een beroepskrijgsmacht naar Brits voorbeeld moet worden, doch tevens zouden voorbereidingen moeten worden getroffen voor de vorming van een grote hoeveelheid militie-eenheden. Schmidts idee is nog maar vaag, maar het ziet ernaar uit dat realisatie een uitermate dure zaak zou worden. In de *Frankfurter Allgemeine* van 3 maart jl. signaleert ook Adelbert Weinstein het kostenaspect en wijst er bovendien op dat Engeland schier onoverkomelijke moeilijkheden heeft bij de werving. Amerika zou zulke moeilijkheden vermoedelijk niet hebben, doch in een eventueel Amerikaans vrijwilligersleger zal naar alle waarschijnlijkheid de gekleurde bevolking een onevenredig groot aandeel hebben; ook zullen zich vele analfabeten melden. Bezwaar: verstoring van het politieke evenwicht in de gewapende macht en moeilijkheden op militair-technisch gebied. Een Westduitse beroepskrijgsmacht zal zulke bezwaren zeker niet ontmoeten. Bovendien schijnen Schmidts gedachten meer uit te gaan naar een gemengde krijgsmacht (bv. voor 60% beroeps en voor 40% dienstplichtig). Weinstein acht het grootste bezwaar van een vrijwilligerskrijgsmacht van psychologische aard. Een beroepsleger kan nl. niet leven met alleen maar de techniek. Het „heroïsche ritueel” zal terugkeren, al was het slechts omdat het apparaat 365 dagen per jaar paraat zal moeten zijn en zich op grond daarvan zal afzetten tegen de slechts 260 dagen per jaar werkende

burgermaatschappij. Weinstein vraagt zich verder af hoe zo'n beroepselement in een gemengd leger te koppelen is aan een militie-element, gevormd door de „burgers in uniform”. Joseph Alsop spreekt in de *International Herald Tribune* van 27 februari jl. van de „dangers of a volunteer army”. De geschiedenis heeft hem geleerd dat militaire nieuwigheden soms grote gevolgen hebben. Hij vreest sociale en politieke neveneffecten en vergelijkt tenslotte de introductie van een beroepsleger waarvan de leden geen binding hebben met de burgermaatschappij met het gooien van een schroef sleutel in een vitale en ingewikkelde machine. Wolfram von Raven filosofeert in *Die Welt* van 9 maart jl. verder over de „gemischte Streitmacht”. Volgens hem gaat het Schmidt niet direct om een militaire conceptie doch om een politiek denkmodel voor het geval in de toekomst zou kunnen worden volstaan met een betrekkelijk klein beroepselement en een veel grotere militiecomponent als reserve die dan naar Zwitsers voorbeeld in korte tijd wordt opgeleid. Von Raven meent dat de afschrikkende waarde van zo'n apparaat gering zal zijn en dat — alvorens de vorming serieus kan worden overwogen — eerst vele factoren van politiek, militair en organisatorisch karakter moeten worden bezien. Hij becijfert dat het in elk geval kostbaarder zal zijn dan de huidige Bundeswehr.

Ook in Nederland wordt gedacht over afschaffing van de dienstplicht. De dagbladers, televisie en radio hebben er beschouwingen aan gewijd. Het lid van de Tweede Kamer van de Staten Generaal, de heer Kikkert, vermoedt dat de mogelijkheid aanwezig is tot opstelling van een krijgsmacht bestaande uit vrijwilligers met 4- à 6-jarig verband ter voorziening in de lagere functies, jongere beroepsofficieren voor de middelbare en hoger gevormde beroepsofficieren voor de hogere en hoogste functies. Zijn vermoeden wordt niet gedeeld door de minister van defensie en de Opperofficier Personeel van de Koninklijke Landmacht. Wel is geleidelijke vermindering van het aantal dienstplichtigen gepaard aan vermeerdering van beroepspersoneel mogelijk op voorwaarde dat meerkosten worden aanvaard en de werving van de nodige vrijwilligers resultaat heeft. En dan

zijn wij nog niet van het onbevredigende militie-systeem af.

Welke kansen zou een wervingspoging in ons land hebben? Recente ervaringsgegevens zijn schaars. De werving in het kader van het KL-project Technische Specialisten is nauwelijks bruikbaar als vergelijkingsobject. De Engelse en Canadese ervaringen zijn niet gunstig en de door Rocco M. Paone in de *Military Review* van december 1969 beschreven poging — in de periode 1946/1948 — van de Verenigde Staten („The Last Volunteer Army”) is het verhaal van een mislukking. Ondanks verbeterde condities en een campagne waaraan alle media en een indrukwekkend aantal Hollywood-topsterren meewerkten, bleef het leger ver onder de geautoriseerde sterkte. Aannemelijk is, dat een grote wervingscampagne staat of valt met de conjunctuur, hetgeen inhoudt dat continuïteit in de aanvulling evenmin is te verwachten.

Eén historisch voorbeeld van een vrijwilligersleger: Von Seeckts „100.000 Mann Heer” uit de jaren '20. Iets dergelijks stond De Gaulle in de jaren '30 voor ogen toen hij zijn „Vers l'armée de métier” schreef.

Omtrent de vraag of wij nu werkelijk van de dienstplicht af moeten zijn hier enkele overwegingen gereproduceerd. Hopelijk is een (theoretisch) antwoord te verwachten van de deelnemers aan de Prijsvraag 1970 van de Koninklijke Vereniging ter beoefening van de Krijgswetenschap, luidende: „Formuleer de merites en bezwaren van krijgsmachten, samengesteld uit beroepspersoneel, en van krijgsmachten, overwegend bestaande uit dienstplichtigen. Geef een gemotiveerde aanbeveling voor de gewenste personeelssamenstelling van de Nederlandse krijgsmacht en van de drie delen daarvan”.

Schreeuwen om antitankvuur

W. H. M. Uilenbroek

Luitenant-Kolonel der Cavalerie

Het gevaarlijkste wat een strateeg kan doen, is bij zijn operatieplannen rekening houden met een hoofdwapen, waarvan hij niet zeker is, dat het hem ooit ter beschikking zal worden gesteld of waarvan hij weet, dat hij het nooit zal krijgen. En ieder welkend mens kan op zijn klompen aanvoelen dat inzet van kernwapens, of dat nu tactische of strategische zijn, in een dichtbevolkte streek als Midden Europa met de dag problematischer wordt. Op die kernwapens rekent geen zinnig mens meer...

Aldus Luitenant-Generaal b.d. E. J. C. van Hootegem, oud-Commandant van het Eerste Nederlandse Legerkorps, in het januarinumnummer 1968 van De Militaire Spectator.

Zelfs wanneer wordt aangenomen dat het „Release hour” gegeven is en de NAVO-strijdkrachten door de „lawineachtige” inzet van tanks (de woorden van de Sovjet-Maarschalk Rotmistrow) conventioneel nog niet in zeer grote moeilijkheden verkeren, wil dit niet zeggen, dat door gebruikmaking van deze machtiging de oorlog gewonnen wordt. Achter de nucleaire drempeel gaapt nu eenmaal de afgrond van de onderlinge zelfvernietiging.

Elke kernwapendoelanalist is doordrongen van de soms exorbitante eisen, die worden gesteld voordat een kernwapen op een vijandelijk doel mag worden ingezet. Veiligheid eigen troepen dwingt ons bv. alleen kernwapeninzet te realiseren als het risico voor de eigen troepen te verwaarlozen is. Een tegenstander is hiervan natuurlijk op de hoogte en zal dan ook alles in het werk stellen om zo dicht mogelijk tegen onze verdedigende posities aan te drukken en zich te mengen met de burgerbevolking. Dit alles zou een „Release hour” in een conventionele openingsfase wel eens volkomen zinloos kunnen maken.

Het conventionele optreden onder instandhouding van een kernwapendreiging blijft de enige zinnige oplossing.

De tendens bestaat echter de kernwapendreiging dusdanige proporties te laten aannemen, dat andere dreigingen op de achtergrond geraken. In alle toestandsbeoordelingen m.b.t. het vijandelijk optreden wordt gesteld, dat de vijand waarschijnlijk op grote schaal gebruik zal maken van

chemische strijdmiddelen. Bezien wij deze capaciteit te samen met zijn grote luchtoverwicht en zijn steeds sterker wordende gepantserde formaties, dan kan men zich met recht afvragen of het niet beter zou zijn de kernwapendreiging wat minder op de voorgrond te plaatsen. Tenslotte kan men bij de kernwapendreiging van een zeker evenwicht uitgaan.

De vijandelijke dreiging op het gebied van de chemische oorlogvoering wordt wel onderkend maar zelden weergegeven in feitelijke gegevens m.b.t. zijn potentieel en in relatie tot onze kwetsbaarheid. Met betrekking tot de dreiging uit de lucht geldt min of meer het zelfde als bij de vijandelijke chemische dreiging. Ook hier wordt de dreiging onderkend maar weer niet vertaald in de harde feiten. Het is immers denkbaar dat onze noodzakelijke beweeglijkheid tot nul kan worden gereduceerd of dat d.m.v. luchtlandingen de voorste rand van het weerstandsgebied naar een gebied midden in ons weerstandsgebied wordt verschoven.

Schrijver laat een verdere evaluatie van deze twee onderwerpen graag aan een ander over en zal zich alleen bezighouden met de dreiging van de vijandelijke grondstrijdkrachten en de bestrijding daarvan.

De dreiging van de vijandelijke grondstrijdkrachten

Er zijn geen uitgebreide studies nodig om, m.b.t. het optreden van de vijand, onze stem te verheffen en luidkeels te schreeuwen: „Geef ons voldoende en efficiënte pantserbestrijdingsmiddelen, ten einde de vijand, die in staat is plaatselijk met een vijf- tot tienvoudige overmacht aan tanks aan te vallen, met een redelijke kans op succes tegemoet te treden.”

Met betrekking tot deze middelen (wier productie niet in eigen hand is) is het streven naar perfectie een gezond beginsel, zolang echter wordt onderkend, dat elke perfectie de vijand is van het tijdig redelijk bruikbare.

Wanneer de gebruiker schreeuwt om pantserbestrijdingsmiddelen (en dit doet hij al enige tijd), dan is dit omdat hij het gemis nú voelt. Plan-

ning op lange termijn is pas dan reëel, wanneer het uitgangspunt (het heden) aanvaardbaar is. In 1946 schreef Liddell Hart in zijn boek „A revolution in modern warfare” (een jaar na het eerste gebruik van een A-wapen):

An important lesson from the experience of warfare is that aggressors — unless they are merely barbaric hordes — tend to rely on improved use of conventional weapons, and to avoid widespread destruction, whereas the incensed victims of aggression tend to be far more reckless.

Nu, meer dan twintig jaar later, blijkt deze uitspraak maar al te waar. Onze potentiële tegenstander bestaat niet uit een horde barbaren, maar is een formidabele tegenstander, met moderne conventionele middelen voor het mobiele gevecht. Liddell Hart geeft in genoemd werkje voor onze potentiële tegenstander de manier van optreden als volgt aan:

Hence an aggressive-minded power in future must be able to rely on achieving a very quick paralysis of the resistance, quicker than ever before.

De vraag is nu of de potentiële tegenstander over de middelen beschikt, en zijn tactisch denken erop is gericht, een dergelijke genadeslag te kunnen geven. Over de middelen beschikt hij in ieder geval. Dat zijn tactisch denken aardig die richting uitgaat heeft zijn optreden in Tsjecho-Slowakije bewezen. Het Westen werd hoogst onaangenaam verrast door de precisie en snelheid waarmee de knock-out, zij het dan op een onbeschermd kaak, werd gegeven.

Het vijandelijk optreden zal erop zijn gericht zo snel mogelijk in de diepte door te stoten met tankzware eenheden in voorste lijn, waarbij, desnoods onder het accepteren van grote verliezen, tot elke prijs zal worden getracht te voorkomen, dat stabilisatie optreedt. De ontwikkeling van, en het op ruime schaal bij de voorste echelons indelen van, bijzondere middelen, ten einde hindernissen (natuurlijke en kunstmatige) te overwinnen, zal de waarde van deze hindernissen een betrekkelijk karakter geven. De bouw van een brug onder water (de Dnjepr in de Tweede Wereldoorlog), is maar één voorbeeld uit de vele, om de vindrijkheid van de tegenstander om hindernissen te overwinnen, aan te tonen.

Natuurlijk is niet alles mogelijk. Natuurlijk lukt hem niet alles en ons niets. Natuurlijk hebben de Warschau-Pactstrijdkrachten hun zwakke kanten. Een voormalig G2 in de Bundes-

wehr, die in een gelijke functie in Rusland was geweest, karakteriseerde het als volgt:

Die russischen Bäume reichen auch nicht bis in den Himmel, aber verdammt nochmal, es gibt so viele.

Is onze kaak onbeschermd?

Om te voorkomen dat begripsverwarring ontstaat, dient duidelijk te worden gesteld waarom het gaat. Hoe kunnen wij een „lawinenartige” aanval, met voornamelijk tanks voorop, over een grote breedte en in een grote diepte gegroepeerd, zijn voorwaartse drang ontnemen, stoppen en terugslaan? Deze vraag beantwoorden is al even eenvoudig als het stellen ervan. Door zoveel mogelijk tanks in een zo kort mogelijke tijd te vernietigen ten einde het recuperatievermogen van de vijand te vertragen. Waarmee doen wij dit? Met een groot volume aan met directe richting vurende defensieve en offensieve pantserbestrijdingsmiddelen. Geen financiële en/of politieke argumenten kunnen deze harde feiten op de achtergrond schuiven, want het gevolg is altijd dat de kwetsbare kaak dreigt onvoldoende beschermd achter te blijven.

Natuurlijk moet er begrip worden opgebracht voor financiële en politieke beperkingen, maar met een variatie op een Churchilliaans gezegde zou men kunnen zeggen: „We need the tools to finish the job”. Ten einde de problematiek van de pantserbestrijding en die van tanks in het bijzonder beter te kunnen preciseren, is het nodig vast te stellen wat wij hebben, of wij dit juist gebruiken en wat wij redelijkerwijs mogen verwachten.

Aangezien de inbreng van de indirecte vuursteun (artillerie en mortieren) m.b.t. de pantserbestrijding slechts een storend karakter heeft, zullen infanterie en tanks het voor het grootste gedeelte alleen moeten doen.

Het uitbuiten van het terrein, alsmede het versterken van het terrein door kunstmatige hindernissen, kunnen slechts lokaal hun invloed hebben. De inbreng van deze passieve vorm van pantserbestrijding is, mede gelet op 's vijands potentieel tot verticale omvatting, naar mijn mening weinig doorslaggevend.

De huidige pantserbestrijdingsmiddelen in de infanterieorganisatie

Alvorens deze wapens de revue te laten passeren, moge worden opgemerkt dat het bij de be-

oordeling van hun waarde onjuist is alleen af te gaan op de technische prestaties. Dit leidt automatisch tot overschatting. De waarschijnlijkheidsfactor voor het succesvol gebruik van een wapensysteem met een pantserbestrijdend vermogen stelt ons voor drie problemen.

— Het wapen moet op de juiste tijd en plaats aanwezig zijn; hierop zijn van invloed de factoren: beweeglijkheid, betrouwbaarheid, inzetbaarheid.

— Het wapen moet een overlevingskans hebben; hierbij spelen silhouet, pantsering en omgeving een grote rol.

— Het wapen moet de vijand vernietigen; de waarschijnlijkheidsfactor hiervan wordt in hoge mate bepaald door de trefzekerheid, pantserdoorboringvermogen, de projectielwerking na de doorboring en de bedrijfszekerheid van het systeem.

Demonstraties en schietresultaten hebben de tendens (o.m. veroorzaakt door de afwezigheid van oorlogsomstandigheden) m.b.t. het bovenstaande valse informatie te verstrekken.

De Law

De Law is een éenschots-, éénmanswapen met een maximumdracht van 200 m. Het wapen is uitsluitend bestemd voor de pantsernabijbestrijdingstaak. De waarschijnlijkheid van het succes is het grootst, wanneer het wapen wordt gebruikt tegen tanks die niet in combinatie met infanterie te voet optreden. Onder die omstandigheden zijn de trefzekerheid en de overlevingskans het grootst wanneer de vuuropening op zeer korte afstand plaatsvindt. Deze mogelijkheid doet zich optimaal voor in bossen, oorden en onder slechte weersomstandigheden. Zijn de aanvallende tanks wél begeleid door infanterie te voet of worden zij door deze infanterie voorafgegaan, dan ontstaat een situatie, waarin de kans op succes aanzienlijk kleiner wordt. De eigen infanterie wordt dan voor een groot gedeelte gebonden door haar infanteriebestrijdende taak. Minder Laws kunnen worden afgevuurd en dan nog veelal op maximumdracht hetgeen de trefzekerheid zeer ongunstig beïnvloedt. Hoewel het wapensysteem (man + wapen) ongepantserd is, valt de overlevingskans mee, doordat het systeem geringe en aanpasbare afmetingen heeft. Door het kiezen en voorbereiden van een goed gedekte en verdekte opstelling en, niet te vergeten, een hoog moreel van de schutter, kan veel worden

gewonnen. Elke man als tankbestrijder te zien gaat echter niet helemaal op, omdat van elke eenheid slechts een deel (afhankelijk van de gevechtssomstandigheden) het wapen daadwerkelijk afvuurt. Dat elke man in de eenheid het wapen moet beheersen is vanzelfsprekend.

De Carl Gustav

De Carl Gustav is een tweemanswapen, met een vuursnelheid van 3 à 4 schoten/min. De maximumdracht bedraagt voor stilstaande doelen 500 m en voor bewegende doelen 400 m. De infraroodapparatuur maakt een optreden bij duisternis tot op 400 m mogelijk. Het wapen kan zowel van de grond als „van de man” worden afgevuurd. Het is, gezien zijn gewicht en de mee te voeren munitie, gebonden aan het maximale draagvermogen van twee man. Hierdoor is het minder mobiel en dientengevolge meer kwetsbaar. Het succesvolle gebruik moet dan ook worden gezocht in de vuursnelheid, de hoeveelheid munitie bij het wapen en de inzet van meer stukken in dezelfde vuursector. Wanneer men met het wapen op maximumdracht het vuur opent en daarmee zijn positie prijsgeeft, zal veelvuldig van opstelling moeten worden veranderd ten einde de vijandelijke vuuruitwerking te ontgaan. De eerste vuuropening van een aantal wapens in een zelfde sector geeft maximale mogelijkheden, maar loopt daarna snel terug, omdat de vijandelijke vuurkracht zich juist op de pantserbestrijdingsmiddelen zal concentreren. Het innemen van een reserveopstelling op voldoende afstand vergt tijd. Het verlaten van de opstelling en het te voet naar een andere opstelling gaan heeft als consequentie een verhoging van de kwetsbaarheid. Een minimum van twee wapens in een zelfde sector moet daarom noodzakelijk worden geacht om op een afstand van 500 m de kans op vuurhiaten kleiner te maken.

De TLV 106 mm

De TLV 106 mm is een op een ongepantserd wielvoertuig ($\frac{1}{4}$ ton) gemonteerd wapen, met een maximumdracht van 1100 m en een vuursnelheid van 4 schoten/min. Bij het gebruik van infraroodapparatuur kan bij duisternis tot op 700 m worden gevuurd. Hoewel de trefzekerheid als goed moet worden aangemerkt, wordt een succesvol optreden sterk verminderd door de grote kwetsbaarheid, als gevolg van de montage op een ongepantserd, klein wielvoertuig met een vast silhouet en een te hoog liggend zwaarte-

punt. Dit laatste heeft o.a. een ongunstige invloed op de mobiliteit en de opstellingskeuze. Door de neveneffecten bij het afvuren van het wapen („blast"- en stofvorming) is dit wapen aanzienlijk eenvoudiger te lokaliseren (en dus te bestrijden) dan de eerderevermelde wapens. Ten einde de kwetsbaarheid te verminderen zal ook hier veelvuldig van opstelling moeten worden verwisseld. Verhoging van vuursnelheid kan slechts worden bereikt door het aanbrengen van meer direct werkende, afstandbepalende apparatuur. Het afstandsschot van de mitr. 50 blijft verdragend werken op het gebied van de vuursnelheid. Bij dit wapen geldt dat 3 en bij voorkeur 4 wapens in een zelfde sector vuren.

De huidige organieke indeling van deze wapens

Met deze drie wapens (Law, Carl Gustav, TLV 106 mm) is het antitankpotentieel voor het infanteriebataljon uitgeput. De organieke aantallen lijken op het eerste gezicht voldoende.

Interessant is echter de huidige verdeling van de Carl Gustavs en de TLV'n over de verschillende echelons, alsmede de lokatie van de munitie. Zoals reeds gesteld, wordt dezerzijds de huidige organieke indeling van 2 Carl Gustavs per infanteriepeloton onvoldoende geacht i.v.m. de vergrote kans op vuurhiaten. Het wordt als weinig zinvol beschouwd 2 Carl Gustavs in de ciestaf in te delen, aangezien zij toch veelal bij de voorpelotons zijn terug te vinden. Op dit (cie) niveau is het leggen van zwaartepunten in de antitankverdediging twijfelachtig. De hoeveelheid munitie die door de stuksbemanning kan worden meegevoerd, is onvoldoende en handlangersdiensten van tirailleurs en het dumpen van munitie in een voorbereide opstelling (hoofd-verwissel-reserve) is daarom absolute noodzaak. De tijdige aanwezigheid van de munitie bij het wapen is een eerste vereiste. Het is niet ondenkbaar dat tijdens het gevecht slechts een gering percentage van de nodige munitie bij het stuk terechtkomt. Dit alles pleit nog eens extra voor meer Carl Gustavs en meer munitie op pelotonsniveau.

Aangezien, door de ongunstige verhouding van de beschikbare troepen tot de zeer grote ruimten, ciesteunpunten en grendelstellingen schering en inslag zullen zijn, moet worden onderkend dat de maximum-antitankreikwijdte op cieniveau tot 500 m onvoldoende is. De cie is hierdoor genooddaakt met een veel sterkere vijand het nabijgevecht aan te gaan, met alle kans op succes aan de zijde van de sterkere.

Hoewel de TLV 106 in zijn huidige vorm verre van ideaal is, zou organieke indeling op dit niveau enig soelaas kunnen bieden. Het blijft zonde nog redelijk bruikbare schoenen weg te gooien, onder de omstandigheden dat de cie op het gebied boven de 500 m „barrevoets" moet gaan.

Het aantal direct bij het stuk aanwezige schoten is onvoldoende om met maximumvuursnelheid de vijand voldoende verliezen op te leggen tussen de 1100 en de 500 m en zou dan dienen te worden verhoogd. Door de in de diepte gegroepeerde aanvalsformatie zal vuur op tanks op grotere afstand echter strikt noodzakelijk blijven. Reeds in de stelling binnengedrongen tanks moeten uitsluitend door Laws en/of Carl Gustavs worden bestreden. De kwetsbaarheid van de TLV 106 en het munitieprobleem zouden aanzienlijk verminderd kunnen worden door het wapen op een gepantserd personeelvoertuig te monteren.

De organieke brigade-antitankmiddelen

De batterij AMX13-105 mm

De AMX13 is een 18-tons, volledig gepantserd gevechtsvoertuig, bewapend met een 105 mm kanon, dat mechanisch wordt geladen. De in het voertuig aanwezige hoeveelheid munitie bestaat uit 27 antitankgranaten type holle lading en 5 brisantgranaten. Hoewel de maximumdracht vanwege de projectielwerking los staat van de schootsafstand, wordt deze wel in zeer ongunstige zin beïnvloed door het feit dat de lage aanvangssnelheid van het projectiel in een minder gestrekte baan resulteert. De afwezigheid van afstandbepalende apparatuur beïnvloedt de trefzekerheid in zulk een mate, dat een redelijke trefzekerheid onder gevechtomstandigheden slechts tot 1500 m mag worden verwacht. De 12 granaten in de mechanische laadinrichting vertegenwoordigen 4 à 5 pantseracties. Dit is bijzonder weinig, aangezien het 10 tot 15 min duurt voordat de laadinrichting opnieuw is gevuld. Hiervoor moet het stuk naar achteren, twee bemanningsleden moeten naar buiten, de munitie moet van binnen naar buiten worden aangegeven om ze in de trommels te kunnen aanbrengen. Ten einde te voorkomen dat alle stukken tegelijk het gevecht moeten afbreken om de laadinrichting te vullen zal noodgedwongen zodanig moeten worden opgetreden dat slechts een deel van de batterij tegelijk vuurt. Al deze be-

perkingen benadelen de batterij AMX13-105 mm in haar bedrijfszekerheid en bij het waarderen van de antitanktaak dient men dit alles goed voor ogen te houden.

Het huidige gebruik van de batterij op brigade-niveau geeft aanleiding tot de volgende kanttekeningen. Geconcentreerde inzet van de batterij tegenover het zwaartepunt van de vijand in een brigadevak doet het in een voorschrift goed. Als de factoren OTVEM (opdracht, terrein, vijand en eigen middelen) hun feitelijke waarde in het geding brengen, komt het beeld wellicht anders te liggen.

De te verwachten brede vakken, grote tussenruimten en afstanden, maken het bijzonder moeilijk zwaartepunten in het optreden van de vijand te onderkennen. Men dient zich goed te realiseren dat de vijandelijke intentie zich pas gaat aftekenen, nadat de openingsfase achter de rug is, d.w.z. nadat de eerste zware klap op onze kaak terecht kwam of niet. In tijd en afstand uitgedrukt zal de vijand zich zeker tot doel stellen de eerste 100 km in 24 à 36 uur te overbruggen. De openingsinzet van de tegenpartij is zeker voor ons optreden het belangrijkste in een toekomstig conflict. De beweeglijkheid van de AMX13 blijft ver achter bij de tanks van type T54/55 en T62. Geconcentreerde inzet heeft alleen zin wanneer met zekerheid kan worden vastgesteld dat de batterij op de juiste plaats, en vooral tijdig, aanwezig is. Het gemiddelde brigadevak kan hiervoor wel eens te groot blijken te zijn. In de huidige situatie ware het wellicht efficiënter de AMX13 organiek bij het infanteriebataljon in te delen.

Het tankbataljon

Uit het bovenstaande blijkt dat een defensief brigade-anti-tankmiddel niet zulk een noodzaak is als velen denken. De brigade heeft in haar tankbataljon al jarenlang een offensief pantserbestrijdend middel, dat (eveneens jarenlang) defensief wordt versnipperd, maar tot op heden slechts zelden wordt gebruikt waarvoor het is bestemd: om als bataljon zijn vuurkracht tot gelding te brengen en de voorwaartse drang uit het optreden van de tegenstander te halen en hem, al dan niet in het eigen weerstandsgebied, te vernietigen. Dezerzijds wordt toegegeven dat het ontbreken van voldoende defensieve antitankmiddelen vele commandanten ertoe dwingt de tanks in een defensieve inzet te „versnipperen”. Eveneens wordt toegegeven dat de Centurion-tank geen uitgesproken manoeuvretank is om in

grote gebieden binnen kleine tijdseenheden te kunnen opereren. Men kan echter niet aan de indruk ontkomen dat vele onderbevelstellingen meer op rekenkundige dan op tactische factoren zijn gebaseerd.

De invoering van de Leopard maakt het noodzakelijk met betrekking tot de tijd ruimtebegrippen een herwaardering toe te passen, ten einde uit elke Leopard-eenheid het maximumrendement te halen dat de constructeur erin heeft gebouwd. Behalve zijn grote vuurkracht is dat de zeer grote beweeglijkheid. Dit is alleen mogelijk wanneer de infanterie in haar pantserbestrijdingsmiddelen zo sterk wordt gemaakt dat een maximum aan tanks vrij blijft voor de tegenaanvalstaken.

Op de vraag: Is onze kaak onbeschermd? kan dan ook op dit moment worden geantwoord: Geheel onbeschermd niet, onvoldoende beschermd wel.

Om hierin met de huidige middelen verbetering te brengen, ware het wellicht te overwegen de beschikbare middelen anders in te delen dan nu het geval is.

De geleide antitankraket

Alvorens een blik in de toekomst te werpen is het nodig m.b.t. de middelen even stil te staan bij de categorie geleide antitankraketten. Er gaan stemmen op die deze middelen als alleen zalmakend beschouwen en niets is gevaarlijker dan dat. De ervaring heeft geleerd dat geen enkele nieuwe ontwikkeling (m.u.v. de nucleaire) van zulk een overheersende invloed is geweest als werd voorspeld.

Het geleide antitankprojectiel is niet zo nieuw. In 1943 ontwikkelden de Duitsers de X7 die aan het einde van de Tweede Wereldoorlog nog in het experimentele stadium was. De Fransen namen het bestaande project over en ontwikkelden hieruit de SS-serie.

De voordelen van de geleide antitankraket zijn groot; de nadelen echter eveneens. Ten opzichte van het ballistische projectiel begint boven de afstand van ca. 2000 m de trefzekerheid van de geleide raket aanmerkelijk in het voordeel te komen. Studies hebben daarentegen aangetoond, dat in het Noordwesteuropese terrein in ca. 75 van de 100 gevallen het doel pas beneden de 2000 m wordt onderkend.

Het lijkt (of is?) dus zinloos veel te offeren voor een hoge trefzekerheid op bv. afstanden van 3000 of 4000 m, wanneer het doel zelden

of nooit op deze afstanden kan worden onderkend. Op de kortere afstanden is een kanon van bv. een tank veruit in het voordeel. De trefzekerheid van een kanonprojectiel met hoge V_0 verschilt beneden de 2000 m nagenoeg niet van die van een geleide raket. De vuursnelheid van een kanon ligt echter veel hoger (3 schoten gedurende de vluchttijd van een raket) en resulteert dus in veel grotere vuurcapaciteit per eenheid. Het kanonsysteem is na het afvuren van een schot, vanwege de korte tijd die het projectiel nodig heeft om de afstand naar het doel af te leggen, minder lang gebonden en dus beweeglijker en tenslotte is het systeem door zijn eenvoud bedrijfszekerder en de munitie is goedkoper.

Daartegenover staat echter nog dat de geleide raket van een betrekkelijk licht „platform” kan worden afgevuurd, en wel wegens het ontbreken van de zeer hoge reactiekrachten die bij het afvuren van projectielen met een hoge aanvangssnelheid optreden.

De nadelen, verbonden aan het geleide projectiel, zoals:

- de gebondenheid van het systeem tijdens de vlucht van de raket en de daarmee gepaard gaande lage vuursnelheid;
- de zeer hoge kosten van het schot dat toch ook maar één vijandelijke tank kan uitschakelen;
- de onherroepelijk lagere bedrijfszekerheid van het systeem dat uit veel essentiële componenten is samengesteld;
- de mogelijkheid door improvisatie maatregelen te nemen om de uitwerking van een projectiel met holle lading te reduceren;

dienen voldoende aanwijzingen in te houden dat een antitankdoctrine, v.w.b. de defensieve middelen, voor 100% gebaseerd op de geleide raketten, weinig garantie geeft voor een passend antwoord op het geschetste optreden van de tegenstander.

Het combineren van beide systemen, zoals het 152 mm XM81 gun/launchersysteem van de Sheridan-tank, is een interessante poging de optimale voordelen uit te buiten, die aan de afzonderlijke systemen zijn verbonden.

Wat is er werkelijk nodig?

Hoewel bij de pantserbestrijding alle wapens en dienstvakken zijn betrokken, is reeds gesteld dat het leeuwedeel van deze taak een aangelegenheid voor infanterie- en tankeenheden is, waarbij de

infanterie in hoofdzaak de defensieve taak (het afremmen en afstoppen) voor haar rekening neemt en de tankeenheden de offensieve taak in de vorm van tegenaanvallen al dan niet in het eigen weerstandsgebied.

Dit houdt echter in dat de gevechtskracht van de infanterie niet meer moet worden bepaald door het aantal geweren (bajonetten), mitrailleurs en mortieren, maar door haar pantserbestrijdend vermogen. Een grendelopstelling van een infanterie-eenheid moet dus organiek beschikken over voldoende pantserbestrijdende middelen, die de kern vormen en het optreden van deze eenheid bepalen.

De historische taken van de infanterie komen hiermee enigszins op het tweede plan te liggen, hoewel ze in voorkomend geval uitvoerbaar moeten blijven. Deze accentverschuiving moet dan wel consequent zijn terug te vinden in de organisatie en wij dienen niet te blijven hinken op twee gedachten. Het verleden dienen wij terug te vinden in de geschiedschrijving, maar het is funest wanneer het de toekomst bepaalt en de ontwikkeling afremt of negatief beïnvloedt. Er gaan stemmen op die beweren dat, hoe hoger het niveau is, hoe „zwaarder” en verder schietend de wapens en wapensystemen dienen te zijn. Als een compagnie als een pantserbestrijdende eenheid wordt beschouwd, moet de compagnie organiek over de middelen beschikken die effectief zijn op de afstanden waarbinnen alle gepantserde doelen (dus ook tanks) het meest frequent worden waargenomen en dat is rond de 2000 m. Het in het leven roepen van een pelotons-, een compagnies- en een bataljonsantitankmiddel, elk met een steeds groter wordende effectieve schootsafstand, werkt versnippering in de hand omdat elk niveau dient te worden gesteund door het hogere.

Een uniform middel (hoewel logistiek en opleidingstechnisch aantrekkelijk) heeft echter het grote nadeel dat het óf van het rakettype óf van het ballistische type is, met alle daaraan verbonden voor- en nadelen.

Een oplossing ligt ook hier weer bij een zo gunstig mogelijk compromis. Op pelotons- en compagniesniveau zouden, gezien de gemakkelijkere hanteerbaarheid en inbouwbaarheid van raketten, deze wapens de voorkeur verdienen; op bataljonsniveau en hoger komen ballistische projectielen (eventueel gecombineerd met of naast raketsystemen) aan bod.

Het assortiment antitankraketten van de tweede

categorie, dat op de NAVO-markt aanwezig is of spoedig komt, is groot en er hoeft alleen maar een tijdige keuze te worden gemaakt.

Op het gebied van het antitankgeschut is het aanbod zeer karig, nl. de 90 mm „Kanonenjagdpanzer” en het 90 mm antitankgeschut met hulpmotor. Op zuiver militair-technische gronden moet de belangstelling meer uitgaan naar de Kanonenjagdpanzer, vanwege zijn bepantsering en de mee te voeren munitie bij het stuk. Een peloton à 6 stukken, organiek in het infanterie-

bataljon, kan met een peloton geleide raketten wellicht als voldoende worden beschouwd.

Op grond van financiële, logistieke en opleidings-technische overwegingen is het antitankgeschut met hulpmotor te prefereren, maar men dient dan de grotere kwetsbaarheid en het munitieprobleem op de koop toe te nemen. Een peloton, bestaande uit 3 groepen à 3 stukken per groep, zou dan noodzakelijk worden om in vuurkracht t.o.v. het Jagdpanzerpeloton niet te veel achter te blijven.

AANWIJZINGEN VOOR MEDEWERKERS

Wij verzoeken u uw bijdragen in te leveren in enkelvoud, getypt met een marge van ten minste 3 cm, met dubbel regelafstand en voorzien van uw naam, adres en evt. gironummer. Bijdragen voor de rubriek „Meningen van anderen” echter in duplo in te zenden.

Bij het opgeven van geraadpleegde literatuur: dienen de respectieve verwijzingen als volgt te worden opgesteld: bij boeken: Auteur - titel. Uitgever, plaats, jaar, blz.; bij tijdschriften: Auteur - naam tijdschrift. Jaargang, jaar, nummer, blz.

Vaorts eventuele schetsen of tekeningen en foto's niet tussen de tekst aan te brengen, doch wel aan te geven, waar deze

illustraties tussen die tekst moeten worden opgenomen. Men voege tekeningen en schetsen afzonderlijk bij, in Oost-indische inkt en op teken- en calqueerpapier. Letters en cijfers moeten daarbij zo groot worden getekend, dat zij na verkleining duidelijk leesbaar blijven. Daartoe moeten zij, na verkleining, nog ten minste 1 mm groot zijn. Men houde er daarbij rekening mee, dat tekeningen en schetsen als regel, bij reproductie, worden verkleind tot 7,4 cm breedte, bij uitzondering tot ten hoogste 15 cm breedte. Toevoeging van schetsen en afbeeldingen, respectievelijk foto's, verhoogt de aantrekkelijkheid van uw artikelen ten zeerste, vooral indien zij origineel zijn.

Werkelijke, mogelijke en veronderstelde Sovjet-zwakheden

J. A. Bor

Majoor der Infanterie (gsb)

Het is een bekende gewoonte van zowel burger als militair om bij het noemen van het Sovjet-leger tegelijkertijd te denken aan een zwaar gemechaniseerde kolos met een enorme numerieke meerderheid in personeel en materieel. Wenst men iets dieper erop in te gaan dan blijkt verder nog dat:

— de individuele soldaat wordt omschreven als iemand, die in staat is van het land te leven, bestand is tegen ontberingen, een groot uithoudingsvermogen heeft en goed weet te improviseren;

— hij trouw is aan het communisme en trots op zijn vaderland;

— hij moedig is, vastberaden en standvastig en ook doorvecht als het hopeloos schijnt.

Zijn leiders hebben moeite met het delegeren van bevoegdheden en het bevorderen van het initiatief van de lagere commandanten. Zijn oorlogsmaterieel is robuust, eenvoudig in gebruik en geschikt voor zeer ongunstige weersomstandigheden.

In het algemeen is er een ondertoon van bewondering, angst, onbehagen en een gevoel van onbekendheid. Doch evenals de schermer, de judoër en de bokser dient men de zwakke zijden van de tegenstander te kennen terwijl men zich hoedt voor zijn sterke kanten.

Discussiërend over de waarde van het Sovjet-leger hoort men de stereotiepe zwakke kanten, waarvan vele afkomstig zijn van de Duitse overleveringen uit de Tweede Wereldoorlog, de ervaringen in Hongarije en Tsjecho-Slowakije, zoals onze pers die weergeeft, en tenslotte de moeilijkheden, die de Sovjet-militaire pers zelf beschrijft in haar dagblad „Rode Ster” en de militaire tijdschriften.

Het nut van de studie

Wat is nu het belang van het bestuderen van de zwakheden van de tegenstander? Een zwakheid, die niet kan worden uitgebuit is wel interessant, doch uit militair oogpunt immers niet belangrijk!

Uitbuiten is echter gebonden aan kennis, tijd en middelen. Voor ons, lid van de NAVO, is het belangrijk te weten of deze uitbuiting mogelijk is in een — langdurige — conventionele oorlog, dan wel in de eerste fase van een — kortstondige — nucleaire oorlog. Of is het zelfs mogelijk dit te doen in de fase van onbekende tijdsduur na de eerste nucleaire inzet?

Men dient dan ook elke opgespoorde zwakheid te toetsen op haar invloed op de drie genoemde mogelijkheden. Verder dient te worden nagegaan of de ernst en intensiteit van deze zwakheid invloed hebben op lager niveau — tactisch en operationeel — dan wel op strategisch niveau — militair, politiek of economisch. Tenslotte dient men zich af te vragen of de uitbuiting moet worden voorbereid in vredetijd of dat er in oorlogstijd nog kan worden geïmproviseerd.

Een korte opsomming van enkele bekende zwakheden

Uit de grote verscheidenheid van werkelijke, mogelijke en veronderstelde zwakheden, heb ik er hieronder enkele genoemd, die enerzijds zeer bekend zijn en zich anderzijds lenen voor een behandeling in een open bron.

Instelling van het personeel

De Sovjet-soldaat — De dagelijkse beïnvloeding van de Sovjet-militair.

Etnische verscheidenheid — Welke aangrijppingspunten bieden de sociologische verschillen?

Kadervorming — Sovjet-problemen t.a.v. onderofficieren en de jongere troepencommandanten.

Delegatie en initiatief.

De betrekkingen tussen partij en leger.

De socialistische wedijver — Het communistische systeem om de militair te dwingen tot maximale prestaties.

b. *Logistiek*

Kwetsbare aanvoerlijnen — Wat is de betrouwbaarheid van de satellietlanden?

Bevoorrading en verkeersleiding — Enkele ervaringen in Tsjecho-Slowakije.

c. *Tactiek en techniek*

Ouderwets denken van commandanten uit de Tweede Wereldoorlog.
Enkele typische militaire onderwerpen.

d. *Administratieve werkzaamheden*

e. *Internationale samenwerking*

De waardering en plaats van de satellietlegers. Strijd op twee fronten — Rusland tussen China en Duitsland.

Achtereenvolgens zullen deze punten worden gezien.

De instelling van het personeel

De Sovjet-soldaat

De enorme inspanningen, die de Russische militaire en politieke leiders zich getroosten om het volk in het algemeen en de Sovjet-militair in het bijzonder liefde voor het vaderland, kennis en inzicht in het marxistisch leninisme en gevoel voor traditie bij te brengen, doen vermoeden, dat zónder deze inspanning de toestand niet veel beter en anders zou zijn dan nu in het Westen het geval is. In dit probleem ligt echter het gecompliceerde wezen van de Sovjet-mens in al zijn schakeringen verborgen: Rus, groepsmens, industriewerker, gecollectiviseerde boer, natuurmens, fatalist, met drang tot vernietiging, met mystieke inslag, zoeker naar een levensdoel, slachtoffer van de socialistische wedijver, beoefenaar van de traditie en deelnemer aan een intens politiek leven.

De vragenlijst t.a.v. de Sovjet-soldaat is lang. Een gedegen studie kan ons aangrijpingspunten geven voor de psychologische oorlogvoering.

Etnische verscheidenheid

Wij kunnen de politiek-etnografische structuur als de belangrijkste niet-militaire zwakheid van het Sovjet-wereldrijk beschouwen.

De SU kent ongeveer 115 groeperingen en een duidelijk onderscheid in meerderheids- en minderheidsgroeperingen. Aangezien de Groot-Russen en de Oekraïners — Klein-Russen — samen twee derden van de totale bevolking vormen is de numerieke sterkte van de overige groeperingen klein.

De verscheidenheid wordt niet alleen gemanifes-

Traditie als deel van de gevechtsbereidheid: de eed — een „ge-loofsbelijdenis“

teerd in ras, doch ook in taal, godsdienst, cultuur, leefwijze en maatschappelijke structuur. Hierdoor ontstaat een nationalisme met velerlei achtergronden. Tijdens de Tsaren en Stalin werd gewelddadige russificatie toegepast, die slechts gedeeltelijk succes had. Het huidige triumviraat zweeft tussen russificatie en statenbond.

De grote maatschappelijke, culturele en educatieve vooruitgang van de diverse groeperingen onder het Sovjet-bewind heeft weer het nationale bewustzijn als Rusland doch voorts ook het bewustzijn als nationale groepering wakker geroepen. Dit manifesteert zich o.m. in de westelijke Oekraïne en bij de Krim-Tartaren (Grigorenko).

Deze gevoelens vormen voor de Sovjet-leiding een bron van zorgen omdat zij kunnen worden geëxploiteerd door buitenlandse organisaties, die vooral vanuit Noord-Amerika (de emigranten van 1917 en 1945) en West-Duitsland (NTS) zeer actief zijn. Ook de lokale leiders gebruiken deze gevoelens indien zij de stichting van een onafhankelijke staat nastreven dan wel op meer reële wijze een grotere politieke, economische en culturele vrijheid t.o.v. de gecentraliseerde leiding te Moskou trachten te verkrijgen.

Traditie als deel van de gevechtsbereidheid: de eenheid ontvangt het predikaat „garde“

Pogingen van het Westen deze nationalistische tendensen uit te buiten zijn door de Sovjets onderkend. In tegenstelling tot de regionale eenheden van de Rode Garde en uit de beginperiode van de RKKA worden nu geen eenheden meer gevormd bestaande uit één etnische groep of afkomstig uit één etnisch gebied. De rekruten van de minderheidsvolkeren worden her en der verspreid. De ervaringen met de HIWI's, de ROA- en de Kozakkenonderdelen in de Tweede Wereldoorlog dwingt het regime voortdurend te beklemtonen, dat er geen waardeverschil bestaat tussen de Sovjetvolkeren.

Juist de Sovjetstrijdkrachten worden gebruikt om éénwording te bereiken in politiek denken, taal, leefwijze en cultuur. Het verdient aanbeveling de invloed van de nationalistische tendensen op de strijdkrachten te bestuderen.

Kadervorming

Het is een veel voorkomende klacht van de jonge Sovjet-officieren dat zij zeer lange werkdagen maken en werkzaamheden moeten verrichten, die eigenlijk des onderofficieren zijn. De oorzaak hiervan moet worden gezocht in het feit, dat de Sovjet-onderofficier niet op de juiste waarde wordt geschat, te veel wordt bevoogd en niet het volle vertrouwen van zijn meerderen geniet.

Deze overbelasting van de jongere officieren heeft directe invloed op de kansen van de troepenofficier om het toelatingsexamen voor de middelbare krijgsscholen met gunstig gevolg af te leggen, daar hem de tijd van voorbereiding ontbreekt. Hierdoor is het aantal krijgsscholieren-troepenofficieren in verhouding te laag t.o.v. het aantal stafofficieren en technocraten.

De ondergewaardeerde status van de onderofficier heeft direct tot gevolg, dat de animo om beroepsonderofficier te worden zeer gering is. Het Sovjet-leger mist de ons zo bekende „backbone“, die de individuele en groepsopleiding voor zijn rekening neemt, de officier ontlast en hem daardoor de gelegenheid geeft zich te bekwamen in moeilijke/belangrijke militaire vakken. Dat deze zwakheid serieus wordt genomen blijkt uit de talrijke artikelen sinds vele jaren in de „Rode Ster“ en het tijdschrift „Starshina-Sergeant“.

De directe bemoeiingen met en het direct commanderen van sergeanten en soldaten door de CC en soms zelfs door de BC heeft een negatieve invloed op het initiatief.

Delegatie en initiatief

De oefeningen „Dnjepr“, „Neman“ en „Oder-Neisse“ en de invasie in Tsjecho-Slowakije gaven qua aantal troepen, grootte van het operatiegebied, verplaatsingen, verbindingen en verzorging dermate veel problemen, dat dergelijke operaties tot mislukking gedoemd zouden zijn geweest indien de delegatiekwantiteit identiek zou zijn gebleven aan die in de Tweede Wereldoorlog. Het verbindingssysteem zou snel zijn overbelast indien voortdurend ruggespraak noodzakelijk zou zijn geweest. Aangezien delegatie werd toegepast is het belangrijk te weten tot op welk niveau en in welke mate werd gedelegeerd. In ieder geval is de dagelijks terugkerende artikelenreeks in de „Rode Ster“ over jonge initiatiefrijke commandanten een aanwijzing, dat dit onderwerp de bijzondere aandacht heeft.

De vraag is echter of dit een zwakheid is? De starheid van planning en uitvoering van de gro-

te manoeuvres, ten einde te verhinderen dat de bezoekende en controlerende staven een slechte indruk zouden krijgen, geeft de jonge commandanten te weinig mogelijkheden om initiatief te tonen ten aanzien van niet-WP-waarnemers. Indien men ter vergelijking eens onderzoekt wat dan wel de mate van initiatief is die bv ons Eerste Legerkorps wordt toegestaan, blijven toch de vragen: „Wat is de norm”, en: „Wie stelt deze vast”? Pas ná de normstelling kan dit punt objectiever worden beoordeeld.

De betrekkingen tussen partij en leger

In 1969 werd te Moskou een conferentie gehouden van de politieke functionarissen van het leger; de vijfde conferentie in 50 jaar. In de aankondiging van deze conferentie in de „Rode Ster” door Maarschalk Gretsjko werd de partijafdelingen in het leger opgedragen bij de soldaten de overtuiging van de rechtvaardigheid van hun taak (rechtvaardige oorlog), de klassenhaat tegen de vijanden van het communisme en het weerstandsvermogen tegen alle burgerlijke invloeden te versterken. De partij erkende hiermee, dat de politieke vorming van de militair te wensen overliet en tevens dat de verhouding partij-leger problemen opleverde.

Het is de 50-jarige strijd tussen de partijorganisatie en het militaire apparaat over de vragen: 1. welke waarde moet worden toegekend aan de militaire deskundigheid en de kennis van het marxistisch leninisme? 2. de relatie tussen de militaire commandant en de militaire vertegenwoordiger van de partijorganisatie in het leger, het *edinonachale*.

Maarschalk Krylov wenste de volledige steun van het partijapparaat voor de onverwijde uitvoering van de militaire orders. Op de lagere niveaus is het probleem van het eenheidscommando grotendeels opgelost door gedeeltelijke militarisering van de opleiding van de politieke functionaris — plaatsvervangend commandant voor politieke zaken — en de uitwisselbaarheid van het militaire en politiek-militaire personeel. Dit geldt niet voor het hogere niveau waar de verhouding tussen het duo minister van defensie (Maarschalk Gretsjko) en het hoofd van de politieke afdeling van leger en vloot (Legergeneraal Episjef) nog onduidelijk is. Episjef echter staat direct onder het CC van de KPSS en laat niet na dit te beklemtonen.

De strijdkrachten hebben in de interne politieke crises van 1957 — Zjoekef versus het Centrale Comité van de KPSS — en 1964 en in de exter-

ne politieke crises in 1956 (Hongarije) en 1968 (Tsjecho-Slowakije) een niet te verwaarlozen rol gespeeld.

Lenin legde de basis voor een machtsrijd toen hij verklaarde: „Alleen met macht kunnen belangrijke historische problemen worden beslist; de formatie, die in de huidige worsteling deze macht vertegenwoordigt, is de militaire organisatie”. M. V. Frunze begreep het gevaar en waarschuwde dat „... indien wij niet in staat zijn het probleem van de *edinonachale* op de juiste wijze te benaderen en wij op dit gebied fouten maken, dit dan onontkoombaar de meest verderfelijke uitwerking zal hebben op de discipline”.

De strijdmacht met 1,5 miljoen partijleden — 27 pct. van alle leden — bezet slechts 8 pct. van het CC-KPSS. Het 22e en 23e Partijcongres (1961 en 1966) hebben deze verhouding vastgelegd.

Het probleem van de militaire en politieke leiders is de vraag of de militaire bescherming tegen de militair/economische bedreiging van het Westen zal worden gerealiseerd door de militaire afschrikking, de conventionele strijdkrachten of de vreedzame coëxistentie (Chroesjtsjof 18 september 1959).

De kwestie van de macht in de staat en vernoemd dilemma kunnen in de toekomst zowel een zwak als een sterk punt vormen.

De socialistische wedijver

De Russische geschiedenis is rijk aan „gevelbouwers”, men denke slechts aan de Potemkin-dorpen van Tsarina Katherina II.

Voortdurend opgejaagd door het systeem van de socialistische wedijver in het kader van de herdenking van de Oktoberrevolutie van 1917, het 50-jarig bestaan van de SU (1968), het Rode/Sovjet-Leger (1968) en de Komsomol (1968) en tot het uiterste gedreven door de herdenking van de 100e geboortedag van Lenin (1970) en de morele verplichting de bijbehorende Leninmedaille of het Leningetuijschrift te verdienen blijft de Sovjet-onderdeelscommandant alleen nog maar de mogelijkheid over in superlatieven de prestaties van zijn onderdeel te beschrijven. Sedert de instelling van de Leninonderscheidingen is het hek geheel van de dam. Zo heeft bv. in het district Moskou:

— 3/4 van alle militairen het predikaat goed of uitstekend;

— 1/3 van alle soldaten het onderscheidingsteken Otlichnik;

- 40% van alle militairen het predikaat „specialist”;
- 99% van alle vliegers de kwalificatie „Vlieger 1e of 2e klasse”.

Bij het Garde Proskoerof-Berlijn Tankregiment heeft:

- 58% het teken Otlichnik;
- 92% het Sovjet-MLV;
- 80% het predikaat „specialist 1e of 2e klasse”.

Af en toe moet helaas worden toegegeven, dat sommige onderdelen deze socialistische norm (nog) niet hebben bereikt.

De vraag blijft of enerzijds de normen niet te laag zijn gesteld en anderzijds, na een ononderbroken campagne sedert begin 1967, niet een zekere immuniteit voor slogans en strijdkreten zal optreden.

Is de Sovjet-onderdeelscommandant niet in staat behoorlijke prestaties van zijn ondergeschikten te eisen en te verkrijgen op de normale, ons zo bekende, wijze? Geldt dit alleen voor vreedstijd of moet dit socialistische systeem ook in oorlogstijd worden toegepast? Wat zullen dan de slogans en strijdkreten zijn?

Logistiek

Kwetsbare aanvoerlijnen

Dikwijls wordt gesteld dat de bevolking en derhalve ook de legers van de satellietlanden niet betrouwbaar kunnen worden geacht, waardoor extra troepen nodig zouden zijn voor de bewaking van de verbindings- en verzorgingslijnen, alsmede om de plaatselijke bevolking in toom te houden.

Het optreden van grote groepen Oekraïense en Poolse partizanen tegen de Sovjet-verbindings- en verzorgingslijnen in Polen in 1945 is vermoedelijk de oorzaak van de veronderstelling dat de Russische logistieke transporten door Polen kwetsbaar zijn. T.a.v. dit optreden van partizanen is er een grote discrepantie tussen de successen, die worden geclaimd door Lt.-Gen. Ponomarenko en de schade, die wordt toegegeven door de militaire Duitse geschiedsschrijvers voor bv. de Oekraïne en Wit-Rusland in de periode 1942-1944. Vele factoren spelen hierbij een rol. Wat was de invloed van de coöperatie van de lokale bevolking met de Duitse anti-guerrillatroepen en de partizanen? Wat was het effect van de Duitse en Sovjet-successen op de houding van

de bevolking en de partizanen? Wat was de invloed van het terrein, het wegen- en spoorwernet?

Voor een komend conflict moet men zich afvragen of de plaatselijke militia, binnenlandse veiligheidstroepen en nationale legers wel betrouwbaar zijn. Welke groeperingen in Polen en Oost-Duitsland zouden dan moeten ageren? Denkt of verwacht de bevolking, dat de NAVO plannen heeft voor een opmars naar de Sovjet-Unie? Wedt de bevolking op een verliezend paard?

Alleen een zeer grondige studie zou kunnen aantonen of het feit dat de logistieke transporten door Polen en Oost-Duitsland moeten een zwak of een sterk punt is.

Bevoorrading

Indien de Sovjets hun opmars plannen op een snelheid van 100 km/dag, is dan hun logistieke inspanning erop afgestemd dit te kunnen steunen? Indien wij aannemen, dat wij deze snelheid behoorlijk reduceren, blijft de vraag over op welke gebieden dan problemen ontstaan.

Is het verbruik van klasse III en V groter of kleiner?; is de herstelcapaciteit, ingesteld op slijtagereparatie, in staat de gevechtsreparaties op te vangen? Is de schade aan de wegen groter of kleiner? Eisen de waterhindernissen een grotere of kleinere genie-inspanning?

De indeling van weinig logistiek personeel en materieel is een veelgehoord geluid. De indeling hiervan is echter afhankelijk van het systeem van bevoorrading. De divisie- en legerorganisatie zijn niet toonaangevend. Vanzelfsprekend wordt de inval in Tsjecho-Slowakije als voorbeeld gesteld. De wegereparatiecapaciteit bleek daar onvoldoende. Het bevoorradingssysteem heeft gefaald. De situatie moest worden gered door de inzet van transportvliegtuigen en helikopters voor klasse I en III. Dank zij het vreedzame karakter van de bezetting was het verbruik van klasse V gering.

Zijn deze veelvuldig geponeerde feiten inderdaad feiten?

De snelle reactie van de luchtbrug voor klasse I, III en essentieel materieel kan verschillend worden geïnterpreteerd. Herbevoorrading door vliegtuigen is een normale procedure, hetgeen ook bleek tijdens de oefening „Neman” in juli en augustus 1968. De „Rode Ster” van 2 augustus 1968 geeft een uitgebreid verslag van deze wijze van bevoorrading.

Eigenlijk dient eerst de vraag te worden gesteld in hoeverre de politieke indoctrinatie met als

motto: „wij komen het volk te hulp”, invloed heeft gehad op de vorming van depots, dumps en belading van troepen. Geloofde men zelf in het „leven van het land”, in een vorm van steun van de lokale strijdkrachten of zelfs van het volk? Deze veronderstelling is veel belangrijker dan het opsommen van gevallen van slechte bevoorradings. Een militair apparaat dat fictie en werkelijkheid niet weet te scheiden is zwak.

Ook is melding gemaakt van de langzame opbouw van de gemobiliseerde reserve-eenheden. Was dit te wijten aan slechte planning en uitvoering of aan geheimhouding? Was de lange voorbereidingstijd een middel om de door het Westen gezochte strategische aanwijzingen te ontgaan?

Verkeersleiding

De omstandigheden voor de Sovjet-opmars in Tsjecho-Slowakije waren zeer gunstig:

— de bevolking bood geen gewapende tegenstand;

— de wegen konden ongehinderd worden gebruikt zonder brug- of wegvernielingen, mijnenvelden e.d.;

— vergeleken met de Sovjet-Unie waren de wegen in Tsjecho-Slowakije modern te noemen.

In tegenstelling tot de omstandigheden bij een normale inval beschikte het Sovjet-leger over vele officieren, die het land kenden van vorige manoeuvres, ja zelfs de invasieroutes onwetend hadden verkend. Dat niettemin de binnentrekende colonnes t.g.v. verkeersopstoppingen vastraakten in kilometerslange files, o.a. bij Zilina en Makof, is vermoedelijk een gevolg geweest van slechte verkeersleiding. Er werden ook geen pogingen ondernomen dit probleem op te lossen door verkeersleiding met bv. behulp van liaisonvliegtuigen en helikopters. Dit is enerzijds het gevolg van het volkomen gebrek aan ervaring op dit gebied in de civiele sector en anderzijds door de zeer grondige strakke planning en uitvoering bij de grote manoeuvres, waardoor eveneens geen ervaringen werden opgedaan in moeilijke verkeerssituaties. Het tijdschrift „Achtergebied en Verzorging” geeft ook weinig artikelen over dit onderwerp.

Gezien de geplande opmarssnelheid zowel in een kernwapenoorlog als in een conventionele oorlog zal dit probleem toch moeten worden opgelost om de troepen van al het nodige te kunnen voorzien.

Een grondige studie van dit probleem onzerzijds biedt goede mogelijkheden.

Tactiek en techniek

Ouderwets denken van commandanten

Oudere commandanten met ervaring uit de Tweede Wereldoorlog worden nogal eens beschuldigd van het niet meegaan met de moderne ontwikkelingen. Hier rijst eerst de vraag of dit ouderwetse denken alleen de manoeuvre betreft of ook de vuursteun. Het laatste is inderdaad zeer star. Niettemin moet men zeer voorzichtig zijn met het veronachtzamen van ervaringen. Soevorof zei reeds dat zonder het licht van de geschiedenis de tactiek een duistere zaak is.

Een analyse van de gevechten in Rusland na de slag bij Koersk levert frappante overeenkomsten met ons gedacht verloop van het gevecht in een nucleaire oorlog resp. onder nucleaire dreiging, zoals de frontbreedten, frontdiepten, vernielingen aan de infrastructuur, snel wisselend aanvallend en verdedigend gevecht en het gemechaniseerde gevecht in het algemeen.

Ten aanzien van het principe „verrassing” moet helaas worden geconstateerd dat sluwheid nog steeds een typisch Russische eigenschap is, die men nog niet is verleerd. Hier spreekt ervaring een grote rol. De inval in Tsjecho-Slowakije heeft veel gemeen met de inval in Polen (1939), de Baltische landen (1940) en Roemenië (1940).

Indien dit ouderwetse denken als een mogelijke zwakheid wordt genoemd dient men wel eerst nauwkeurig te omschrijven wat wordt bedoeld met „ouderwets” denken.

Enkele typische militaire onderwerpen

„Voennii Vjestnik” (de „Military Review” van de Sovjets), de „Rode Ster” en andere militaire tijdschriften geven vele interessante artikelen.

Niettemin vertoonde de militaire pers in de SU een duidelijke lacune t.a.v. bepaalde onderwerpen, zoals „forward air controlling”, bevoorradings- en herstel, aanvullingssysteem, automatisering, krijgsgevangenenafvoer en -registratie, verkeersleiding en geneeskundige afvoer en verpleging. Komt dit door gebrek aan materieel, kennis, interesse of door de veiligheidszin?

Deze onderwerpen verdienen onze bijzondere aandacht als mogelijke zwakke punten.

In tegenstelling tot genoemde onderwerpen heeft het nbc-aspect de volle aandacht van de Sovjetpers. Soms hoort men echter kritiek op de wel wat eenvoudige oplossingen. De oplossingen op nbc-gebied zijn inderdaad zeer simpel, zelfs zo simpel, dat ons 1e Legerkorps niet schroomt deze ernstig voor eigen gebruik in beschouwing te

nemen. De vraag rijst of in een nbc-oorlog een oplossing nog wel „eenvoudig genoeg” kan zijn.

Administratieve werkzaamheden

Momenteel tracht men de correspondentie tussen staven en gesubordineerde eenheden te beperken. Er wordt veel aandacht geschonken aan details, wat op zich zelf weer een extra documentenproductie veroorzaakt. Of dit echter alleen een Sovjet-zwakheid is valt te betwijfelen. Men vergelijkte slechts eens onze oefenstukken van GOLDEN ROD, LION 69, EDELMAN, SALVRI-BART, COUP-KURAS met de eenvoudige werkwijze van omstreeks 1934.

Dr. von Senger und Etterlin geeft ons een goed voorbeeld in zijn artikel „Was ist geistige Beweglichkeit” in „Kampftruppen” van nov./dec. 1969.

Ook hier moet men zich eerst afvragen wie bij deze veronderstelde zwakheid de norm heeft gesteld.

Internationale militaire samenwerking

De waardering en plaats van de satellietlegers

Het is bekend, dat de Warschau-Pactorganisatie en de strijdkrachten van de Oosteuropese landen sinds de ondertekening van het Warschau-Pact in 1955 een drastische gedaanteverwisseling hebben ondergaan.

In het begin had de oprichting van de WP-organisatie slechts een schamele invloed op de betrokken strijdkrachten. Heden ten dage vormen zij een goed opgeleide en uitgeruste strijdmacht. Daar de Oosteuropese landen hebben onderkend, dat hun strijdkrachten een professioneel niveau hebben bereikt, dat nog niet eerder was vertoond en daardoor de bekwaamheid bezaten een groter deel van de verantwoordelijkheid voor de WP-organisatie te kunnen aanvaarden, zijn zij duidelijk meer vastberaden geworden dit aandeel in de besluitvorming van de WP-organisatie over te nemen. Roemenië protesteerde in 1965 tegen de permanente bezetting van de post van CIC-WP-strijdkrachten door een Sovjet-officier. Sedert 1955 zijn enkele grote manoeuvres gehouden, die althans in naam onder leiding stonden van een niet-Sovjet-officier.

Deze werkwijze bevordert het creëren van de indruk, dat de Oosteuropese landen een grotere rol wordt toebedacht op het niveau van gezamenlijke planning en actie. De inspraak zou in een ware coalitie een normale toestand moeten

zijn. Sedert 1955 is op het niveau van het oppercommando hun aandeel in de werkelijke controle echter weinig veranderd. De Sovjets bezetten nog steeds de functies van CIC en Chef Staf. De centrale planning en coördinatie worden nog steeds door een speciale afdeling van de Sovjet Generale Staf geleid. Alhoewel permanente vertegenwoordigers van de leden van het Warschau-Pact in Moskou zijn geplaatst, behouden zij hun nationale status en blijven ondergeschikt aan de respectieve ministers van verdediging, die op hun beurt achtereenvolgens optreden als plv. commandanten van de WP-organisatie. De ministers van verdediging behouden het bevel over hun nationale strijdkrachten. Daardoor zijn de permanente vertegenwoordigers in Moskou meer liaison-officieren dan leden van een geïntegreerde gezamenlijke staf. Dit is logisch, daar de Sovjets het Warschau-Pact niet zien als een kopie van de NAVO, slechts gedeeltelijk dit Pact beschouwen als een tegenhanger van de NAVO, maar het Pact hoofdzakelijk onderkennen als een instrument om hun eigen belangen te dienen. Een dergelijke opzet schept de voorwaarden voor wrijving en gevoelens van wrok.

De twistpunten betreffen in het bijzonder de controle over de nationale strijdkrachten, een grotere stem in het vaststellen van de strategie van het Pact en het vetorecht over het gebruik van kernwapens door de Sovjet-strijdkrachten in Oost-Europa.

De Sovjets onderkennen het gebrek aan homogeniteit in Oost-Europa en spreken daarom van „het overleven van nationalistische gevoelens en neigingen uit het verleden”. Zij verklaren, dat Westerse pogingen om tweedracht te zaaien gedoemd zijn te mislukken.

De inspanning van de Sovjets om enerzijds de doelstellingen van het Warschau-Pact aan te passen aan de politieke, economische en militaire ontwikkelingen in Europa en anderzijds te onderkennen, dat meer zeggenschap van de leden een coalitie kan versterken, zullen het succes en het voortbestaan van het Warschau-Pact als werkelijke coalitie bepalen.

Ik moge voor verdere gegevens verwijzen naar het artikel van Lt.-Kol. P. R. Shirk (zie literatuur), dat voldoende aanknopingspunten biedt indien men zich verder in het onderwerp wil verdiepen.

Strijd op twee fronten

De dreiging van de zeer sterke Sovjet-strijdkrachten wordt soms geminimaliseerd door de dreiging

van twee kanten waaraan de Sovjets, als gevolg van hun geografische kwetsbaarheid, zelf bloot staan. Dit is een eeuwenoud Russisch probleem en de reden waarom de Tsaren steeds hebben getracht hun grenzen zoveel mogelijk in westelijke (Polen) en oostelijke (Siberië) en zuidwestelijke richting (Roemenië) te verleggen.

Ik behoef slechts te herinneren aan de reactie op de incidenten bij het Khazanmeer in 1938 en Khalgin Gol in 1939 en op de Allied Expeditionary Force na de Eerste Wereldoorlog.

De strategische planners in de SU vrezen een West-Duitsland, dat wordt gesteund door de NAVO en een China, dat samengaat met Japan. De grote troepenbewegingen voorafgaande aan de inval in Tsjecho-Slowakije hebben duidelijk bewezen dat de Rus van nature een goed schaker is, die zich eerst beveiligd en pas daarna zijn zet doet. Een gedegen studie van deze troepenbewegingen zou een indruk kunnen geven van de verhouding dekkingstroepen versus invalstroepen; hun opstelling zal een indruk geven van de wijze waarop een eventuele NAVO-reactie zou worden gepareerd.

Deze verzwakking van beschikbare strijdkrachten dwingt de Sovjets tot goede planning en vooral goede timing. De inval in Mandsjoerije in 1945 en de daar behaalde successen zijn een duidelijk bewijs van hun kunnen. Daarom moet men zich afvragen of Helsinki de zet is vóór of ná Oessoeri.

Conclusie

Aan de hand van de genoemde voorbeelden blijkt dat er voorwaarden zijn voor het optreden van zwakheden.

Alvorens van een zwakheid te spreken dient eerst een norm te worden vastgesteld. Tenslotte kan worden gesteld dat een zeer grondige studie in de meeste gevallen noodzakelijk is vooraleer een gefundeerd oordeel kan worden geveld. Soevorof adviseert ons juist, als hij zegt dat onze aandacht steeds gericht moet blijven op 's vij-

ands zwakheden. Het uitbuiten is niet altijd een kwestie van veel tanks, vliegtuigen, geschut of ander oorlogstuig.

De Sovjets zijn geen supermensen, doch zij hebben de eigenschap te leren, en te willen leren, van de fouten en de gebreken van een ander. Meer dan wie ook, meer zelfs dan de Israëliëse strijdkrachten, bestuderen zij de tegenstander in al zijn uitingsvormen.

Hierin ligt de sleutel tot de grootste zwakheid van de Sovjets, nl. hun uitgebreide veiligheids-systeem. De internationale betrekkingen, de internationale politiek, de techniek, de economie, de wetenschap, het toerisme, de evolutie in denken van het individu, de moderne communicatiemiddelen en de betrekkingen met andere communistische partijen, dwingen de Sovjets hun zorgvuldig opgebouwde beveiligingssysteem tegen enige Westerse kennisneming van hun militaire en maatschappelijke apparaat langzaam maar onhoudbaar op te geven en te beperken tot de beveiligingsgraad, zoals die in het Westen gebruikelijk en haalbaar is, is bereikt. De inzet van hoog gekwalificeerd personeel met ultramoderne technische hulpmiddelen om alles, maar dan ook elke verschijningsvorm van het Russische militaire en regeringsapparaat te verzamelen, te evalueren en te interpreteren zal het Westen de mogelijkheid geven tijdig en met de juiste middelen, enige Sovjet-militaire, -politieke of -economische actie te onderkennen en te pareren en de werkelijke en mogelijke zwakheden uit te buiten, al of niet voorbereid of geïmproviseerd.

Like the United States, the Soviet Union is a large and complex society containing many diverse and competing interests. We are aware that ferment and pressures for liberalization exist beneath the surface. But we do not know if these pressures can or will emerge. Nor can we be sure what group or set of attitudes will be dominant. We cannot even take for granted that the gradual reorientation that appears to be taking place will continue. (E. R. Richardson, Under-Secretary of State).

☆ ☆ ☆

Literatuur

- J. A. Graf von Kielmannsegg — Warnings must be heeded. *Mil. Rev.* (1969)(5).
P. R. Shirk — Warsaw Treaty Organisation. *Mil. Rev.* (1969)(5).
B. Maurach — Das Manöver „Oder-Neisse 60“ in östlicher Sicht. *Wehrkunde* (1969)(12).
L. Léontin — l'Armée Soviétique. *Rev. Mil. Gén.* (1969) (6).

- D. C. Miller — Soviet armed forces and political pressure. *Mil. Rev.* (1969)(12).
A. Jacob — Les relations entre partie et armée. *Le Monde* (1969)(23 mei).
T. R. Boman — Operational efficiency of Soviet staffs. *Mil. Rev.* (1969)(3).
N. Veilly — Une opinion sur le Pacte de Varsovie. *Rev. Mil. Gén.* (1970)(1).
R. J. Barrett — Geography and Soviet strategic thinking. *Mil. Rev.* (1970)(1).

Een Franse visie op het probleem van de massaverliezen

A. C. de Jonge en J. de Lange

resp. Majoor der Infanterie (gsb) en Majoor van de Geneeskundige Troepen (gsb)

Frankrijk heeft een eigen nationale kernmacht ontwikkeld. Het probleem van de massaverliezen, inherent aan de inzet van kernwapens, heeft geleid tot een herziening van de doctrine van de geneeskundige dienst en van de traditionele geneeskundige ethiek van de Franse strijdkrachten, althans op het niveau van de gevechtseenheden. Wij menen, de Franse oplossing voor het probleem van de massaverliezen, zoals deze op de Franse Krijgsschool wordt behandeld, aan de lezers te moeten presenteren.

Om het probleem te vereenvoudigen wordt uitgegaan van een legerkorps dat optreedt buiten de nationale grenzen en dat bestaat uit gemechaniseerde divisies type 1967 (zie *Mil. Spect.* 138 (1969)(6)261). Voor bepaalde zaken is de Nederlandse visie weergegeven; dank is verschuldigd aan Staf 102 Geneeskundige groep voor het geleverde commentaar.

Definitie en bijzonderheden van massaverliezen

De verliezen bij een eenheid te velde kan men als volgt verdelen:

gevechtsverliezen — kernwapenverliezen en niet-kernwapenverliezen (in Nederland „overige gevechtsverliezen” genaamd);

niet-gevechtsverliezen — (o.a. de psychisch gestoorde en de zieken);

administratieve verliezen — (overplaatsingen, gesderteerden enz.).

Voor het doel van deze studie dienen wij vast te stellen welk percentage van de *gevechtsverliezen* in aanmerking komt voor geneeskundige hulp (in het Frans heet deze categorie: *pertes santé*); hierbij zullen de niet-gevechtsverliezen (waarvan normaliter slechts 1 gewonde per dag per 1000 man troepensterkte behoeft te worden afgevoerd) niet in beschouwing worden genomen. (In Nederland rekent men 2,5%, inclusief de psychiatrische gevallen; in Frankrijk — althans in dit stuk — gebeurt dat niet).

Tijdens het verdedigend gevecht onder nucleaire omstandigheden rekent men thans op:

6% gevechtsverliezen per dag voor een legerkorps;

10% gevechtsverliezen per dag voor een divisie; 13 à 14% gevechtsverliezen per dag voor een brigade in voorste lijn.

Tot heden beschouwde men 5% gevechtsverliezen per dag voor een divisie reeds als ernstige verliezen.

Tijdens het conventionele gevecht is van het totale aantal gevechtsverliezen 70% gewond; bij gevechten onder nucleaire omstandigheden bedraagt het percentage gewonden tussen 40 en 60% van de totale gevechtsverliezen. De overigen sneuvelen.

Bij het bestuderen van deze percentages dienen steeds het betrokken echelon en de tactische situatie in beschouwing te worden genomen.

Voor de commandant zijn deze percentages natuurlijk uiterst belangrijk, maar de geneeskundige dienst heeft veel meer belang bij de exacte getallen; de geneeskundige dienst spreekt van massaverliezen als de verliezen „te” groot worden voor de ter plaatse aanwezige geneeskundige middelen.

Factoren van invloed zijn:

— het tempo waarin de verliezen ontstaan: bij kernwapeninzet is een aanzienlijk aantal verliezen in enkele seconden te verwachten;

— de verdeling van de verliezen: deze kunnen overal in het gebied ontstaan;

— de plaats van inzet van het wapen: hoogstwaarschijnlijk zal tevens de plaatselijke geneeskundige dienst zijn uitgeschakeld;

— de nucleaire oorlogvoering veroorzaakt bijzondere verwondingen en ziekten, die noodzaken tot toepassing van nieuwe technieken, vaststellen van nieuwe doseringen, uitvoeren van decontaminatie, factoren die de geneeskundige dienst in zijn taak zullen belemmeren en vertragen;

— het probleem van de meervoudige verwondingen: in vredetijd rekent men reeds 10% van de slachtoffers van verkeersongevallen tot deze categorie; in de tegenwoordige conventionele oorlogvoering behoort 60% der gewonden hiertoe en bij kernwapeninzet zullen nagenoeg alle gewonden tot deze groep behoren; elk van deze gewonden behoeft een langere behandelingsduur dan iemand met een enkelvoudige verwonding.

Concluderend kan worden vastgesteld dat de moderne oorlog, en in het bijzonder de oorlog met kernwapens, zal leiden tot:

- veel meer gewonden dan in vroegere oorlogen;
- een langere behandelingstijd per gewonde dan voorheen.

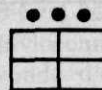
Het verzamelen („ramassage”), het indelen naar urgentie („trriage”), de behandeling en de afvoer van de gewonden

Tot de taken van de geneeskundige eenheden op het niveau van de gevechtseenheden (i.c. de bataljons) behoort het *verzamenen* van de gewonden. In de organisatie van de „Division 67” vindt men slechts een gering aantal draagploegen; het aantal voor afvoer ingerichte voertuigen is echter redelijk te noemen (zie afb. 1).

Het verzamelen van de gewonden na kernwapeninzet vindt plaats in zeer moeilijk begaanbaar en wellicht besmet gebied. Dit laatste leidt ertoe dat het geneeskundig personeel óf beschermende kleding draagt (die alle handelingen bemoeilijkt) óf slechts zeer kort in het gebied mag blijven, óf het gebied slechts mag betreden nadat het stralingsgevaar zal zijn verminderd. Het kan zelfs voorkomen dat de betrokken commandant aan de geneeskundige dienst kan verbieden het gebied te betreden. Het verzamelen van de gewonden zal derhalve trager gaan dan tot nu gebruikelijk was.

Met het *indelen van de gewonden naar urgentie („trriage”)* zijn de „sections de triage” (afb. 2) belast, die elk uit twee „équipes” bestaan. Per équipe kunnen per dag maximaal 150 gewonden worden „gezien”. (In de „sections de triage” zijn

Afb. 1 Het geneeskundig peloton van een gemechaniseerd infanteriebataljon; sterkte 2/2/12, 2 AMX gwt, 2 jeeps gwt, 1 vau

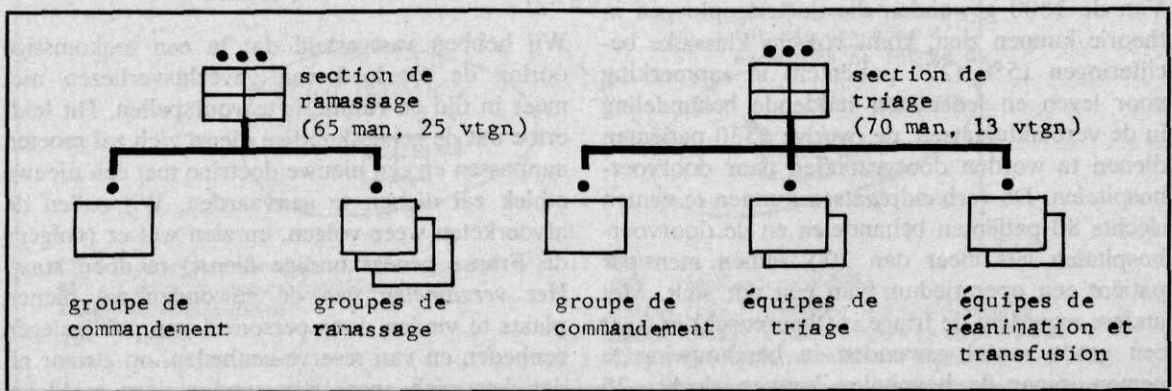
chirurgen opgenomen; in Nederland bevinden zich de chirurgen in de verbandplaatsen, en voeren daar de triage uit. Een „section de triage” is echter niet te vergelijken met onze verbandplaats, en onze verzamelplaats heeft een geheel andere taak. Een zuivere vergelijking van de werkwijzen gaat dus niet op.)

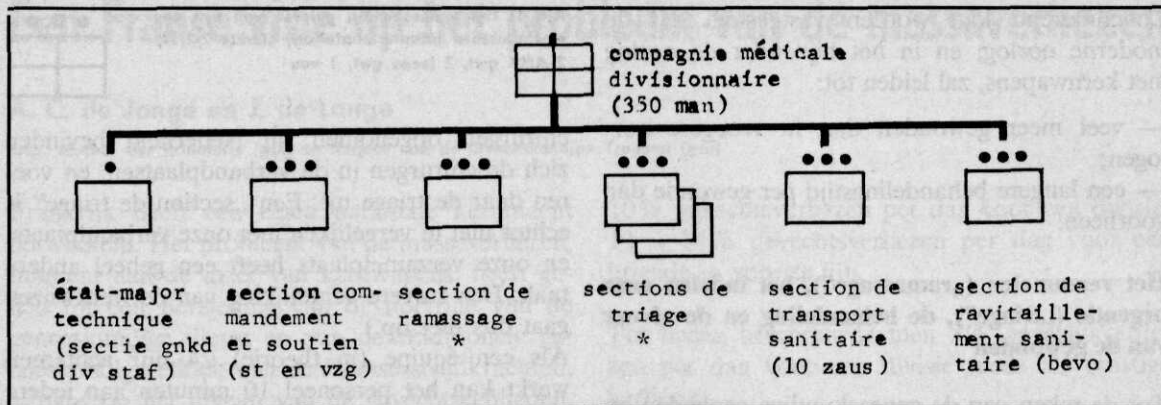
Als een équipe (in theorie) 24 uur achtereen werkt kan het personeel 10 minuten aan iedere patiënt besteden, dat wil zeggen hem (gedeeltelijk of geheel) ontkleden, hem (of de wond) ontsmetten, de wond reinigen, eventueel reanimatie toepassen en een beslissing nemen die het lot van de betrokken militair zal bepalen. (Dit is een vrij schoolse benadering van dit probleem van de eerste orde; een chirurgisch team verricht onder oorlogsomstandigheden een *aantal* handelingen aan een *aantal* patiënten, die door een team van hulppersoneel worden voorbereid. In de praktijk kunnen dus méér patiënten „terzelfdertijd” worden geholpen.)

De Division '67 beschikt over 6 „sections de triage”, die dus in theorie maximaal 1800 patiënten per dag kunnen afwerken (afb. 2 en 3). Indien dus per dag 10% van de 16.000 man van de Division '67 gewond raakt is de geneeskundige steun in principe voldoende, mits de gewonden geleidelijk ontstaan en na elkaar worden aangevoerd. Eén „équipe de triage” ondergaat echter reeds een calamiteit, wanneer daar op een gegeven ogenblik een twaalfstal ernstig gewonden wordt aangevoerd, en dat is — jammer genoeg — de praktijk!

De afstand van de vechtende eenheden tot de grotere geneeskundige inrichtingen zal in het al-

Afb. 2 De geneeskundige eenheden van de brigade (opgenomen in de organisatie van het brigadetreinenbataljon als twee zelfstandige pelotons)

Afb. 3 De divisie geneeskundige compagnie, opgenomen in het divisietreinbataljon (* identiek aan de eenheden op brigadeniveau)

gemeen aanzienlijk zijn. Voor de afvoer naar het legerkorps wordt beschikt over één ziekenauto-compagnie per divisie, die per „rotatie” (heen en terugrit) 300 patiënten kan afvoeren. Helikopters bieden geen essentiële steun bij de afvoer van grote aantallen patiënten; zij zijn veelal nodig voor andere taken en bieden, voor zover inzetbaar, slechts plaats aan beperkte aantallen liggende patiënten. Door juiste planning moet dan ook worden voorzien in aanvullende middelen voor afvoer van grote aantallen patiënten over grote afstanden.

Bij de conventionele oorlogvoering onderscheidt men:

- *primaire behandeling*: bij de mobiele inrichtingen van het leger te velde;
- *secundaire behandeling* in de vaste territoriale hospitalen.

Elke divisie ontvangt in het algemeen geneeskundige steun van 4 verbandplaatsen (hospitaux chirurgicaux avancés), 2 doorvoerhospitalen (hospitaux chirurgicaux d'évacuation), 1 chirurgisch veldhospitaal (hôpital spécialisé d'évacuation) en 1 algemeen hospitaal (hôpital médical d'évacuation); zie afb. 4.

Van de 1800 gewonden die de triageploegen in theorie kunnen zien, komt volgens klassieke cijferingen 15% (270 patiënten) in aanmerking voor leven en ledematen reddende behandeling in de verbandplaatsen; de overige 1530 patiënten dienen te worden doorgezonden naar doorvoerhospitalen. De verbandplaatsen kunnen te zamen slechts 80 patiënten behandelen en de doorvoerhospitalen iets meer dan 200, indien men per patiënt een operatieduur van één uur stelt. Met andere woorden: de triage is (theoretisch) in staat een groot aantal gewonden in beschouwing te nemen, maar de hospitalen kunnen slechts 25

tot 20% van deze patiënten opnemen, en... door het aantal hospitalen te vermeerderen lost men het probleem nog niet op! (In het *Ned. Mil. Geneesk. Tsch.* (1968)(11/12) berekent de legerkorpschirurg, Majoor-arts dr. Grond — op basis van gezaghebbende Amerikaanse bronnen — dat een doorvoerhospitaal dat beschikt over een team van 7 chirurgen, gedurende 3 dagen een maximale behandelcapaciteit van 57 operaties per dag kan presteren; indien het team met extra personeel wordt versterkt kan men zelfs komen tot 75 operaties per dag, tegen een aantal van 148 in het hospitaal toegelaten patiënten; dit zijn dan wél iets uitgebreider behandelingen dan in het Franse betoog worden bedoeld. Op de aard van de behandeling kunnen wij als leek uiteraard niet ingaan. Wij signaleren slechts onze algemene opmerkingen.)

De vertraging die in de reeds besproken echelons optreedt maakt het mogelijk en noodzakelijk de taken op de hogere echelons tijdig te overzien en te plannen, zodat aldaar minder grote moeilijkheden zullen voorkomen.

Noodzaak en mogelijkheden van een nieuwe doctrine

Wij hebben vastgesteld dat in een toekomstige oorlog de toevloed van gevechtsverliezen niet meer in tijd en ruimte is te voorspellen. Dit leidt ertoe dat de geneeskundige dienst zich zal moeten aanpassen en een nieuwe doctrine met een nieuwe ethiek zal dienen te aanvaarden. Wij zullen de afvoerketen weer volgen, en zien wat er (volgens de Franse geneeskundige dienst) te doen staat. Het *verzamelen* van de gewonden zal dienen plaats te vinden door personeel van nabijgelegen eenheden en van reserve-eenheden, op gevaar af, dat deze zich even later zonder eigen middelen

bevinden! Wij zullen dus een verdeling van de lokale belasting over verscheidene eenheden zien. Na een kernwapenexplosie zal het verzamelen van de gewonden dan ook niet meer lineair, maar periferiek geschieden, waarbij de zone met ernstige schade van verscheidene kanten wordt benaderd en de zone met lichte schade wordt overgeslagen; de gewonden zullen niet altijd direct achterwaarts worden afgevoerd, maar soms eerst „zijwaarts” naar intacte neveneenheden. Steun zal dienen te komen van allerlei eenheden die

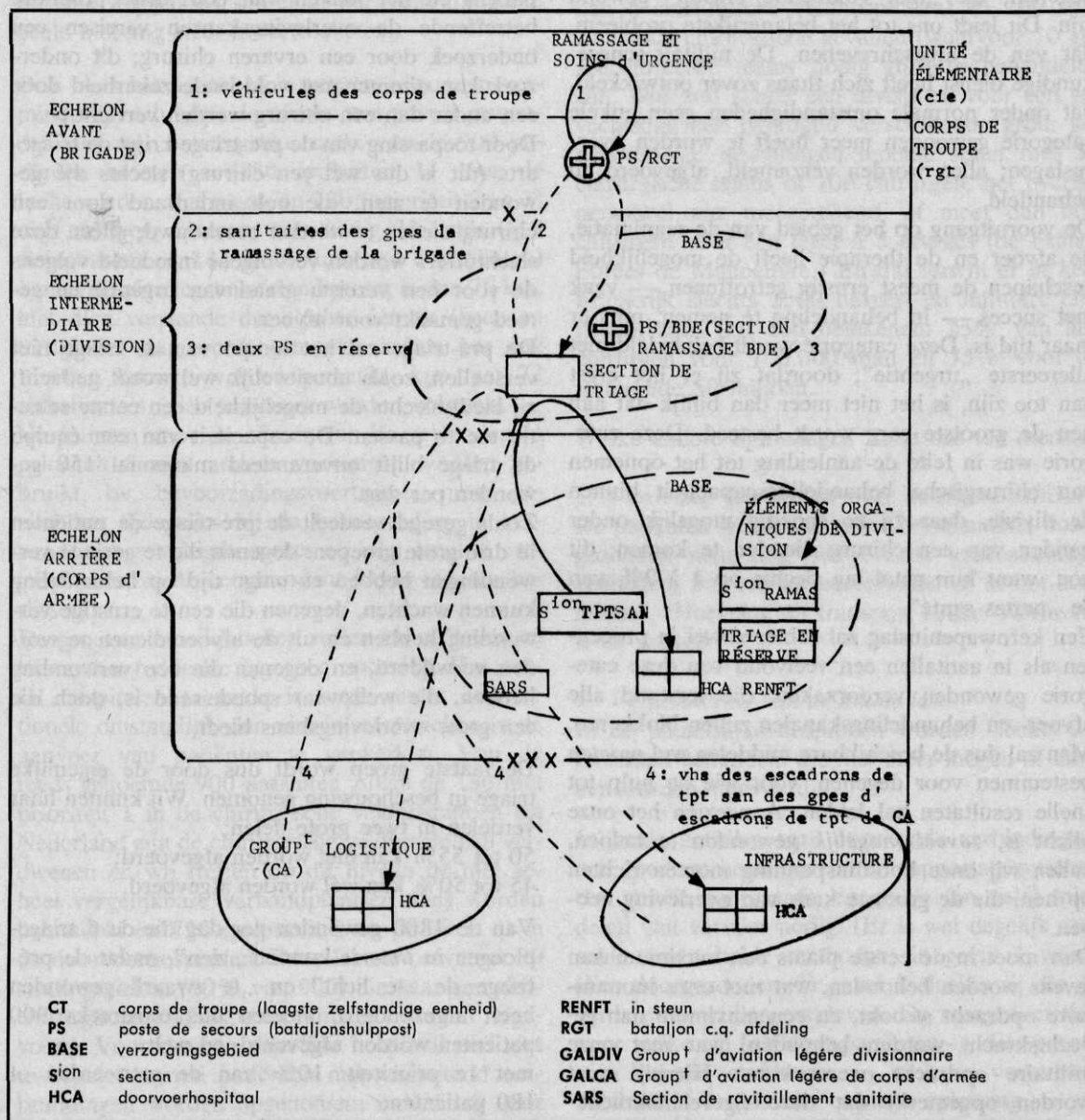
daarvoor niet zijn opgeleid en met allerlei middelen, die daarvoor niet zijn bestemd; dit zal het lot van de ernstig gewonden nadelig beïnvloeden. „Een gewonde die bloedt is een gewonde die sterft”. Een en ander zal leiden tot een zekere mate van extra verliezen, en deze „onvermijdelijke offers” zullen van nu af ons doen en laten beïnvloeden.

Na kernwapeninzet zal de categorie „gewonden” (pertes santé) bestaan uit 60% „onbesmette” gewonden, 30% radioactief besmette gewonden en

Afb. 4 Organisatie van de geneeskundige-ondersteuningsoperaties van de divisie 67 (principeschema)

De helikopters van de GALCA kunnen worden gebruikt voor de eerste evacuatie ten einde transportvertragingen tussen de in-deling naar urgentie en het doorvoerhospitaal in de legerkorps-

zone te reduceren; de helikopters van de GALDIV kunnen het vervoer tussen de bataljonshulp-post en het doorvoerhospitaal in het divisieverzorgingsgebied verzorgen

10% uitsluitend radioactief besmetten. Om die 40% besmetten te kunnen onderkennen zijn bij de triage-eenheden dosimeters en eenvoudige ontsmettingsmiddelen ingedeeld.

Doordat de divisie over 6 triage-eenheden beschikt, kan hiermee worden gemanoeuvreed in het kader van de verdeling van de last over verscheidene eenheden.

Voorts heeft men zich afgevraagd of iedere patiënt in feite door de triage-arts moet worden onderzocht en men is gekomen tot het systeem van de „pré-triage”, hetgeen inhoudt dat degenen die niet in aanmerking komen voor feitelijke triage, daarvan dienen te worden uitgezonderd. Dit zijn de gewonden die al te ver „heen” zijn en als „afgeschreven” moeten worden beschouwd en degenen, die „niet voldoende ernstig” gewond zijn. Dit leidt ons tot het belangrijkste probleem, dat van de afgeschrevenen. De militair-geneeskundige dienst heeft zich thans zover ontwikkeld, dat onder normale omstandigheden geen enkele categorie gewonden meer hoeft te worden overgeslagen; allen worden verzameld, afgevoerd en behandeld.

De vooruitgang op het gebied van de reanimatie, de afvoer en de therapie heeft de mogelijkheid geschapen de meest ernstig getroffen — vaak met succes — in behandeling te nemen, mits er maar tijd is. Deze categorie wordt behandeld met allereerste „urgentie”; doordat zij er het ergst aan toe zijn, is het niet meer dan billijk dat aan hen de grootste zorg wordt besteed. Deze categorie was in feite de aanleiding tot het opnemen van chirurgische behandelingscapaciteit binnen de divisie, daar zij zo spoedig mogelijk onder handen van een chirurg dienden te komen; dit kon, want hun getal lag slechts op 1 à 2% van de „pertes santé”.

Een kernwapeninslag zal echter zowel in procenten als in aantallen een veelvoud van deze categorie gewonden veroorzaken, die terstond alle afvoer- en behandelingskanalen zullen blokkeren. Men zal dus de beschikbare middelen wel moeten bestemmen voor degenen, voor wie de hulp tot snelle resultaten zal leiden. Aangezien het onze plicht is, zoveel mogelijk gewonden te helpen, zullen wij onze hoofdinspanning moeten richten op hen, die de grootste kans van overleving hebben.

Dan moet in de eerste plaats een maximum aan levens worden behouden, wat met onze humanitaire opdracht strookt, en een maximum aan gevechtskracht worden behouden, wat met onze militaire opdracht overeenkomt. Hierbij moet worden opgemerkt dat deze „gevechtskracht”

niet lokaal zal worden hervonden, maar meer op het vlak van de totale nationale mankracht. Vaststaat, dat deze nieuwe methode van triage niet terstond bij ieder nieuw conflict zal worden toegepast, doch slechts als dit noodzakelijk is, ergo na inzet van kernwapens, en dan nog op gezag van de hoogste *militaire* commandant, nadat deze zijn geneeskundige adviseurs heeft geraadpleegd.

Voor de pré-triage zullen niet de schaarse chirurgen worden ingezet, doch „algemene” artsen, tandartsen, dierenartsen, apothekers en ander medisch-specialistisch personeel, dat uiteraard een aanvullende opleiding heeft genoten. (Deze stelling wordt voorshands door de Nederlandse geneeskundige dienst niet onderschreven. Juist het onderkennen van de juiste toestand van een patiënt en het maken van een juiste prognose betreffende de overlevingskansen vereisen een onderzoek door een ervaren chirurg; dit onderzoek kan nimmer met voldoende zekerheid door een ander dan een chirurg worden verricht.)

Door toepassing van de pré-triage krijgt de triage-arts (dit is dus wél een chirurg) slechts dié gewonden te zien, die ook inderdaad door een chirurg dienen te worden beschouwd; alléén deze slachtoffers worden vervolgens ingedeeld volgens de voor hen vereiste graad van urgentie en gereed gemaakt voor afvoer.

De pré-triage zal het tempo van de triage niet versnellen, zoals abusievelijk wel wordt gedacht; zij biedt slechts de mogelijkheid een eerste selectie toe te passen. De capaciteit van een équipe de triage blijft onveranderd maximaal 150 gewonden per dag.

Zoals gezegd verdeelt de pré-triage de patiënten in drie grote groepen: degenen die te geringe verwondingen hebben en enige tijd op behandeling kunnen wachten, degenen die een te ernstige verwonding hebben en uit de afvoer dienen te worden verwijderd, en degenen die een verwonding hebben, die weliswaar spoedeisend is, doch die een grote overlevingskans biedt.

De laatste groep wordt dus door de eigenlijke triage in beschouwing genomen. Wij kunnen haar verdelen in twee grote delen:

50 tot 55% kan niet worden afgevoerd;

45 tot 50% kan wél worden afgevoerd.

Van de 1800 gewonden per dag die de 6 triageploegen *in theorie* kunnen „zien”, nadat de pré-triage de „te licht” en „te zwaar” gewonden heeft afgezonderd, moeten dus omstreeks 900 patiënten worden afgevoerd, en wel:

met 1e prioriteit: 10% van de getrieerden of 180 patiënten;

met 2e prioriteit: 25% van de getrieerden of 450 patiënten;
met 3e prioriteit: 15% van de getrieerden of 270 patiënten.

De mobiele geneeskundige inrichtingen krijgen derhalve slechts 50% van de pertes santé, of 25% van de totale verliezen, te behandelen.

(De door ons geraadpleegde bronnen, allen geschreven door leraren aan de Franse krijgsschool, gaan voorbij aan het feit, dat in de eerste plaats de groep patiënten met lichte verwondingen en die met té ernstige verwondingen moeten worden verzameld, verzorgd en bewaakt, en ten tweede dat dit eveneens het geval is met de 900 niet-vervoerbare patiënten. Waarschijnlijk wordt dit opzettelijk weggelaten, ten einde het reeds complexe beeld niet nog méér te vertroebelen.)

Ook al is het aantal af te voeren gewonden verminderd, toch blijft de afvoer van zoveel gewonden een zeer omvangrijke zaak; van de 900 patiënten moeten er 180 (prioriteit 1) door de lucht worden afgevoerd, en 720 (prioriteit 2 en 3) over de weg; hiervoor zijn nodig 23 heli's (à 8 draagbaren) en 144 ziekenauto's (à 5 patiënten) indien de af te leggen afstand groter is dan 70 km, met dien verstande dat slechts één rit (heen en terug) per dag wordt gemaakt; indien per dag 2 ritten kunnen worden gemaakt, kan met 72 ziekenauto's (vier pelotons) worden volstaan.

Nu kunnen voor de afvoer van de gewonden in prioriteit 3 ook andere voertuigen worden gebruikt, bv. bevoorradingsvoertuigen, maar gezien het tijdverlies bij de bevoorrading in verband met gewijzigde routes en veel langere omlooptijden zal de commandant hierin moeten beslissen.

De grootste moeilijkheden zullen bij de leven en ledematen reddende ingrepen optreden. Het aantal hospitalen te velde is reeds onder conventionele omstandigheden niet in staat pieken in de aanvoer van patiënten te verwerken. Van de reeds genoemde 900 patiënten zullen de 180 met prioriteit 1 in de chirurgische veldhospitalen (in Nederland zijn de chirurgische veldhospitalen verdwenen en wij treffen op dit niveau de niet geheel vergelijkbare verbandplaatsen aan) worden behandeld en 720 (prioriteit 2 en prioriteit 3) in de doorvoerhospitalen. Deze laatste omvatten 90 stralingszieken (10% van 900) die naar een niet-chirurgisch veldhospitaal kunnen worden afgevoerd. Voorts zal in ditzelfde hospitaal een niet te bepalen aantal patiënten met uitsluitend verbandingen worden opgenomen; indien wij voor

het gemak aannemen dat dit er 30 zijn, blijven er 600 over die moeten worden geopereerd. Hoeveel chirurgische teams en hoeveel tijd zijn nodig om 180 patiënten met prioriteit 1 en 600 met prioriteiten 2 en 3 te opereren? Eén team in een verbandplaats kan er per dag 10 helpen, dus hebben wij 18 teams nodig voor de patiënten met prioriteit 1; dit is het potentieel van 9 verbandplaatsen! Van de patiënten met prioriteit 2 en 3 kan één team er per dag 20 behandelen als het om algemene chirurgische ingrepen gaat, maar ook weer 10 als de ingreep meer specialistische kunde vereist en wij kunnen niet te voren vaststellen hoeveel dit er zullen zijn. Van de 600 patiënten in deze categorie zullen ongeveer 500 algemene chirurgische gevallen (25 teams of meer dan 6 chirurgische veldhospitalen) en 100 specialistisch chirurgische gevallen (waarvoor 10 gespecialiseerde teams nodig zijn) te behandelen zijn. Dus zou achter één divisie en voor één gevechtstag een twintigtal verschillende grote geneeskundige inrichtingen moeten staan met 53 chirurgische teams of 106 chirurgen, het overige personeel niet meegerekend, of meer dan 600 chirurgen voor een leger à 5 divisies (de Franse Forces de Manoeuvre.) En dat terwijl er in heel Frankrijk slechts 2500 burger- en militaire chirurgen zijn. Dat zou betekenen: 25% van alle chirurgen voor 100.000 man en 75% voor de resterende 50 miljoen.

Welke andere oplossingen staan ons ten dienste?

1. *Verdeling van de last over meerdere echelons*
De patiënten worden terstond onbehandeld doorgezonden naar nog niet bezette geneeskundige eenheden, bv. van neveneenheden of in het achterland. (Hoevelen dit transport zullen overleven, is de vraag.)

2. *Vermindering van de lokale last*

In de plaatselijke hospitalen worden slechts die patiënten behandeld die niet meer mogen of kunnen worden afgevoerd.

In beide gevallen zijn uitstekende verbindingen, een goed werkend bevels- en rapportagesysteem, een straffe coördinatie en goede (en vele) middelen van vervoer nodig. (Er is wel degelijk verschil tussen beide methoden; in geval 1 wordt alles doorgezonden, in geval 2 slechts zij die de verdere reis zullen overleven. De vraag doet zich voor welke zin het heeft patiënten — die vervoer niet kunnen overleven — tóch te vervoeren. Methode 1 is dus een onjuiste oplossing.)

3. *Vergroten van het rendement*

De reeds genoemde 10 chirurgische ingrepen per dag op ernstig gewonde patiënten of 20 op minder ernstige, zijn gebaseerd op *redeservaringen*; de chirurgen zullen echter een „crisischirurgie” moeten toepassen, bv. bij een gewonde met meer verwondingen slechts dié behandelen die onmiddellijk het leven bedreigen, en bij de behandeling van deze specifieke wonden ook nog slechts de levensreddende handeling verrichten en al het andere achterwege laten. *Al het andere móét kunnen wachten*. Aldus zal men het rendement van de chirurgen kunnen verdubbelen. Zo heeft de Engelse militair-geneeskundige dienst bepaald, dat de tijdsduur van een chirurgische ingreep te velde niet langer mag duren dan 20 minuten. Met andere woorden: indien te verwachten is dat een operatie langer dan 20 minuten zal duren, wordt zij niet uitgevoerd.

4. *Aantrekken van „niet bevoegd” personeel*

Net zo goed als artsen die geen chirurg zijn, tandartsen, apothekers en dierenartsen kunnen meehelpen bij de triage, kunnen zij worden opgeleid om bepaalde chirurgische handelingen te verrichten, bv. om op te treden als co-assistent. Dit maakt de tweede chirurg van een chirurgisch team vrij voor het vormen van een nieuw team, dan wel om te rusten! Uiteraard zal het peil van de ingrepen dalen, maar dit kan naderhand en elders (waar mogelijk meer tijd is) wellicht worden hersteld.

Op dit punt moet eraan worden herinnerd, dat al deze maatregelen als *hulpmiddelen in uiterste nood* worden beschouwd. Als de kernwapens vallen, moeten bepaalde normen wijken.

Een punt dat niet onbesproken mag blijven is de kwestie van de psychisch gestoorden, die in zeer grote aantallen van de getroffen zones naar de geneeskundige inrichtingen zullen vloeien. Het ligt niet in de bedoeling deze aantallen nader te analyseren; wel kan erop worden gewezen dat in de Eerste Wereldoorlog 3% van de vechtenden werd opgenomen in psychiatrische inrichtingen (variërend van rustcentra te velde tot statische inrichtingen in het achterland); dit percentage bedroeg in de Tweede Wereldoorlog reeds 10, zodat men voor een eventueel nucleair conflict bepaald geen blijmoedige verwachtingen hoeft te koesteren (zie de aantekening in het begin van dit artikel t.a.v. de niet-gevechtsverliezen.)

Ten einde improvisaties op het meest ingrijpende

ogenblik te voorkomen heeft men gezocht naar vaststelling van een algemene gedragslijn, waarbij men zich heeft gebaseerd op het uitbreken van een volledige nucleaire agressie zonder voorafgaande waarschuwing en waarbij men uitgaat van een eenheid ter grootte van 1 à 2 legerkorpsen, zo nodig verenigd in legerverband, die gedurende 8 tot 10 dagen een verdragend gevecht moet voeren over een afstand van 300 à 400 km. De voornaamste regels zijn:

- a. de grote en zware geneeskundige installaties kunnen niet tijdig worden gemobiliseerd en worden derhalve niet ingezet;
- b. slechts de lichte, mobiele installaties, waarbij inbegrepen de vooruitgeschoven chirurgische hospitalen, spelen een rol; deze dienen dan ook reeds in vreedstijd op 100% van hun organieke sterkte te zijn gebracht;
- c. in deze lichte hospitalen worden slechts dié patiënten behandeld, die kunnen worden gered, doch geen langdurige afvoer kunnen ondergaan, met andere woorden: de eerste prioriteitspatiënten, of 10% van alle gewonden;
- d. de overige gewonden (prioriteiten 2 en 3) worden zo snel mogelijk (per vliegtuig) afgevoerd naar het achterland, daar het beter is onder deze omstandigheden de patiënten naar de chirurgen te brengen dan de chirurgen naar de patiënten.

Deze regels zijn — ook voor wat betreft het luchtvervoer — beoefend en uitvoerbaar gebleken.

(Een vraag die hier niet kan worden behandeld is of de militaire en civiele geneeskundige diensten in het achterland, die dus de „bulk” van de patiënten te verwerken zullen krijgen, ongeschonden zullen blijven en in staat zullen zijn de te verwachten stroom van patiënten te verwerken. Afgezien van de voor de hand liggende vraag of de vliegvelden en de vliegtuigen werkelijk beschikbaar zullen zijn, moet er dan toch ook maar een organisatie zijn om de gewonden op te vangen, te verzorgen, te vervoeren, weer op te vangen en te distribuëren over de civiele ziekenhuizen. In feite wordt dus gewezen op de onwaarschijnlijkheid dat de gevolgen van een kernwapenconflict medisch kunnen worden opgevangen.)

Conclusies

De conclusies die van Franse zijde worden gesteld luiden als volgt.

1. De gevolgen van een oorlog waarbij op grote schaal kernwapens zullen worden gebruikt kan

men onmogelijk vooruit op papier bestrijden. Men kan er nauwelijks plannen voor maken.

2. Het zou wenselijk zijn indien op de staven en de militaire scholen ook de keerzijde van het gebruik van een groot aantal kernwapens zou worden onderwezen.

3. Patiënten moeten snel naar de hospitalen worden gebracht en snel worden behandeld; aangezien zij daarna enige tijd niet vervoerbaar zijn, zullen de inrichtingen snel hun maximale capaciteit hebben bereikt.

4. De consequenties op psychisch gebied zijn niet te voorspellen; te verwachten is dat het aantal geestelijk gestoorden zeer hoog zal zijn.

De kenmerkende verschillen tussen de werkwijzen van de geneeskundige dienst te velde zijn:

onder conventionele omstandigheden	onder nucleaire omstandigheden
a. de gnkd kan de te verwachten belasting in aantallen, tijd en ruimte voorzien;	a. het aantal gevechtsverliezen is zelfs bij benadering niet te bepalen; vast staat dat zij massaal zullen zijn; ook plaats en tijd zijn niet vooruit te bezien;
b. de belasting overschrijft zelden de lokale mogelijkheden;	b. de belasting zal de mogelijkheden van de geneeskundige dienst te velde verre overtreffen;
c. de geneeskundige dienst past zijn dienstverrichting (middelen) aan de belasting (opdracht) aan;	c. de gnkd tracht de belasting aan de beschikbare middelen aan te passen;
d. de morele belasting op het geneeskundige personeel blijft binnen de normaal aanvaarde grenzen.	d. het geneeskundige personeel zal onder zeer grote morele druk zijn uiterst gevoelige werk moeten verrichten.

BANDEN 1969

De geheel linnen banden voor de jaargang 1969 zijn nog uit voorraad leverbaar. De prijs bedraagt f 5,35.

Levering uitsluitend na vooruitbetaling per giro (nr 66 86 60) of per postwissel. Bestellingen te richten aan:

VERENIGDE PERIODIEKE PERS N.V.
Zwarteweg 1 - Den Haag

De commandopost en vooruitgeschoven commandopost van de pantser(infanterie)brigade

J. J. Nortier

Kolonel der Infanterie

Algemeen

In de praktijk blijkt dat een aantal begrippen, samenhangend met taak en optreden van een commandopost, op onjuiste wijze wordt gebruikt. Zo komt het voor dat men spreekt van vooruitgeschoven commandopost (vcp), hoewel men in feite het eerste echelon bedoelt, men verwacht de plaats van de commandant met de vooruitgeschoven commandopost, enz.

Om begripsverwarring te voorkomen is het gewenst in de eerste plaats een opsomming te geven van de met commandoposten verband houdende benamingen, die een rol spelen bij de inhoud van dit artikel.

Plaats van de commandant

De plaats van de commandant tijdens gevechtscontact is dáár, waar hij op de beste wijze het optreden van zijn troep kan leiden, hetzij door persoonlijk voorgaan, hetzij door het geven van bevelen.

Commandopost

De opstelling te velde van de staf, c.q. een deel hiervan, van waaruit een commandant het optreden van zijn troepen leidt.

Vooruitgeschoven commandopost

De plaats waar de commandant zich met zijn gevechtsstaf bevindt om rechtstreeks leiding aan het gevecht te geven, *indien dit van de commandopost uit niet op efficiënte wijze kan geschieden.*

Gevechtsstaf

Het deel van de staf dat de commandant behulpzaam is bij het uitoefenen van de directe leiding voor het gevecht.

Echelon (in dit verband)

Een onderverdeling van de commandopost, bv. tijdens de verplaatsing daarvan.

Eerste (of voorste) echelon

Het deel van de commandopost dat als eerste ver-

plaatst zodra de vooruitgezonden kwartiermakers hebben gemeld dat de bevelvoering in de nieuwe lokatie mogelijk is.

Tweede (of achterste) echelon

Het deel van de commandopost dat zich verplaatst nadat het eerste echelon op de nieuwe lokatie in werking is getreden.

As van bevelvoering

De algemene route die de de opeenvolgende (toekomstige) lokaties van de commandopost verbindt; voor dit begrip wordt ook de benaming „as van verbindingen” gebruikt.

Plaats van de commandant

De zojuist gegeven definitie geeft aan dat de commandant niet aan een vaste plaats is gebonden. Hoofdvoorwaarde voor een goede bevelvoering over een eenheid ter grootte van een brigade is echter een ononderbroken communicatie tussen commandant, staf hogere en lagere bevelsniveaus. Dit houdt in, dat in het gevecht een langdurige afwezigheid van de commandopost veelal strijdig zal zijn met de eis „het op de beste wijze kunnen geven van de leiding”.

De onlangs in de brigades ingevoerd pro M577A1 is een typisch commandopostvoertuig en leent zich niet als verplaatsingsmiddel van de brigadecommandant. De organieke van ¼ ton is een ongepantserd voertuig met beperkte terreinvaardigheid en beperkte verbindingsmogelijkheden. De heli is voor het verplaatsen van de commandant het aangewezen middel. Na aankomst bij het onderdeel kan eventueel worden overgestapt op een pantservoertuig van de eenheid.

Het aspect „persoonlijk voorgaan” is in het moderne gevecht, en gezien in het kader van het optreden der gepantserde eenheden, van weinig belang geworden. De tijd van „vaandel in de ene vuist, sabel in de andere” is definitief voorbij. De commandant van een in gevecht zijnde brigade dient zich terdege te bedenken alvorens hij zich als eenling in het „krijgsgewoel” stort. Een en an-

als eenling in het „krijgsgewoel” stort. Een en ander zal uitsluitend zijn gekoppeld aan incidentele en/of zeer kritieke situaties.

De commandopost

De eisen, te stellen aan plaats, inrichting en beveiliging worden verondersteld genoegzaam bekend te zijn en bespreking daarvan zal derhalve achterwege blijven.

De snel wijzigende situaties in het moderne gevecht maken het in stand houden van goede verbindingen van overheersend belang. Alle niveaus dienen bewust te streven naar zo goed mogelijke verbindingen. Slechte verbinding, zowel van hoog naar laag als omgekeerd, mag nimmer zonder meer worden geaccepteerd. In de praktijk blijkt een kleine wijziging van de opstelling dikwijls grote verbetering te geven. De bataljons kunnen o.a. meewerken aan een goede verbinding door hun cp niet onnodig ver naar voren te plaatsen, een neiging die nog al eens voorkomt en waarschijnlijk een overblijfsel is uit de niet gemechaniseerde periode toen men beschikte over verbindingsmiddelen van geringer bereik.

De vooruitgeschoven commandopost

Zoals uit de eerder gegeven definitie blijkt, wordt de vcp gevormd ingeval de directe gevechtsleiding daartoe noodzaakt en deze leiding vanuit de commandopost niet op de gewenste en juiste wijze kan geschieden.

In de tijd van de niet gemechaniseerde infanterie werd de vcp gewoonlijk in of nabij een waarnemingspost ingericht. De directe gevechtsleiding berustte voornamelijk op waarneming: het rechtstreeks „als ooggetuige lezen van het gevecht.” De afmetingen van het gebied waarin een pa (inf) brig optreedt reduceren het nuttig effect van terreinwaarneming. Waarneming zal alleen mogelijk zijn in beperkte delen van het brigadevak en kan bv. slechts plaatsvinden in de terreindelen waarvan vaststaat dat zij zich in het zwaartepunt zullen bevinden. De snel wisselende omstandigheden, één van de kenmerken van het moderne gevecht, hebben echter veelvuldig wijziging van eenmaal gelegde zwaartepunten tot gevolg. Gesteld kan worden dat het brigadegevecht hoofdzakelijk *van de kaart en met behulp van goede verbindingen* wordt gevoerd.

De naar tijd en plaats verrassend optredende wijzigingen in de wederzijdse krachtsverhoudingen, de noodzaak tot veelvuldige toetsing van plannen en bevelen aan de hand van veelsoortige factoren

en het voeren van het gevecht op 24-uursbasis vereisen inschakeling van het totale stafpotentieel. De commandant, die meent de bevelvoering op de beste wijze te verzekeren door het constant in bedrijf houden van een vcp, komt — zelfs in vrede — spoedig tot de ontdekking dat:

— zijn staf als totaliteit niet efficiënt wordt gebruikt: het vcp deel wordt overbelast, hoogwaardig personeel in het cp-deel wordt nauwelijks benut;

— zijn verbindingen falen, in het bijzonder die naar het hogere echelon;

— zijn besluitvorming wordt bemoeilijkt: een groot aantal informatie omtrent vijand, terrein en eigen middelen komt niet of niet tijdig ter beschikking, speciale stafofficieren nemen onvoldoende deel aan de besluitvorming.

De vcp is uitsluitend geschikt en bedoeld voor het gedurende korte tijd bijsturen van een geheel volgens vooraf beraamd plan verlopende actie.

Zeer terecht stelt de definitie overduidelijk dat van een vcp slechts sprake mag zijn, indien de leiding uit de commandopost niet op efficiënte wijze kan geschieden. Deze leiding vindt in de eerste instantie plaats met *goede verbindingen!*

Ingeval het vormen van een vcp noodzakelijk wordt geacht zal de heli-vcp het beste voldoen. De kenmerken van een vcp, nl. snelle persoonlijke waarneming en verbindingen, worden op goede wijze verzekerd door gebruik van een helikopter.

De verplaatsing van de commandopost

De noodzaak de cp te verplaatsen doet zich voor zodra de voorste (achterste) eenheden uit de FM-radioverbindingen dreigen te lopen. Tijdig tevoren dient de cp in de gewenste richting te worden verplaatst op advies van hoofd sectie 3 en brigadeverbindingsofficier.

De verplaatsing verloopt in drie fasen:

— verplaatsing van verkennings- en kwartiermakersgroep;

— verplaatsing van het eerste echelon;

— verplaatsing van het tweede echelon.

De verplaatsingen worden infiltratiegewijs uitgevoerd.

De verkennings- en kwartiermakersgroep staat onder leiding van hoofd sectie 1 (c.q. c-ststcie) en bestaat verder (behalve c-ststcie) uit commandant verbindingspeloton, een aantal gidsen, lijnperso-

neel voor interne verbindingen, het nodige personeel voor de beveiliging en een radioschakelstation, bestemd voor de verbinding met divisie vanuit de nieuwe lokatie. Het installeren van deze verbinding heeft een zeer hoge prioriteit.

De verkenning van de nieuwe lokatie en het treffen van voorbereidingen ter plaatse dienen dusdanig vlot te geschieden, dat uiterlijk één à anderhalf uur na het vertrek van de verkenning- en kwartiermakersgroep het eerste echelon kan aanvangen met de verplaatsing. Snelheid van werken hierbij wordt bevorderd door voorafgaande kaartstudie en planning aan de hand van de vastgestelde as van bevelvoering. De commandant verkenninggroep kan eventuele bijzonderheden melden op het brigadecommandonet via de radio-installatie van commandant verbindingspeloton.

Het eerste (voorste) echelon

Als richtlijn kan de samenstelling zijn:

- brigadecommandant;
- grootste deel van de sectie 2 en 3 (bij indeling denken aan het gevolgde dienstploegensysteem, ook stafpersoneel heeft rust nodig);
- artillerieliaisonofficier;
- verbindingsofficier;
- personeel van de sectie 4 en/of de brig vk/vrv officier (afhankelijk van de lopende operatie);
- het al dan niet indelen van een ACT en/of toegevoegd radiostation van het luchtsteunnet wordt eveneens aan de hand van de omstandigheden bepaald.

Op nadere aanwijzingen van (meestal) de plv. brigadecommandant worden de definitieve tijd van verplaatsing en de definitieve route bepaald. Het zal duidelijk zijn dat de te volgen route gewoonlijk samenvalt met de as van bevelvoering. De plv. c-ststcie maakt bekend langs welke weg de voertuigen de cp moeten verlaten. De opdrachten tot het beladen van de voertuigen en het verlaten van de oude opstelling worden door de desbetreffende sectiehoofden gegeven. De voertuigen worden op een geschikt wegdeel nabij de cp door de zorg van plv. c-ststcie opgevangen en in pakketten ingedeeld. Hierbij moet aandacht worden besteed aan dekking tegen luchtwaarneming. Op bevel van plv. c-ststcie vangen de pakketten zo snel mogelijk met de verplaatsing aan. Waar mogelijk

geschiedt ook tijdens de verplaatsing de gevechtsleiding door personeel van het eerste echelon.

De verbinding met divisie en logistieke eenheden van de brigade blijft voorlopig over het achterste echelon lopen. Indien is te voorzien dat de verbinding tussen voorste en achterste echelon niet zal zijn verzekerd, worden door de brigadeverbindingsofficier voorbereidingen getroffen voor inzet van een tijdelijk relaisstation; eventueel kan hiervoor een heli worden gebruikt.

Op de nieuwe lokatie worden de voertuigen door de gidsen opgevangen en in één vloeiende beweging naar de reeds verkende opstellingen geleid. Indien de verplaatsing bij duisternis met beperkte verlichting wordt uitgevoerd, vindt bij eerste daglicht verbetering van opstelling plaats en wordt camouflage aangebracht.

Het tweede (achterste) echelon

Dit echelon wordt gevormd door het resterende deel van de staf. De verplaatsing begint, zodra de verbindingen in de nieuwe lokatie zijn geïnstalleerd en de overige voorbereidingen zijn uitgevoerd. Alle FM-netten worden tijdens de verplaatsing uitgeluisterd. De verplaatsing zelf wordt voorbereid en uitgevoerd op de wijze als bij het voorste echelon omschreven.

De restgroep

De verplaatsing van het personeel en materieel van de stcie (minus cp-deel) wordt door c-ststcie geregeld in overleg met de (plv.) brigg. Ook deze verplaatsing wordt infiltratiegewijs uitgevoerd. De onderhoudsgroep vertrekt meestal als laatste pakket.

Achterwaartse verplaatsingen

Deze vinden plaats volgens de zojuist gegeven principes, de verplaatsing van eerste (voorste), tweede (achterste) echelon en restgroep uiteraard in omgekeerde volgorde.

Reserveopstelling

Zodra de nieuwe lokatie is betrokken wordt door hoofd sectie 1, in samenwerking met c-stcie en cvbdpel een reserveopstelling verkend. Tevoren vindt overleg plaats met (plv.) brigg.

Krijgsmacht en sociale wetenschappen: personeelsbeleid

M. H. Akkerman

Majoor van de Koninklijke Luchtmacht

Het overdragen van gedragspatronen, van gewoonten en tradities, het doorgeven van ervaringen en inzichten, het (doen) leren van vaardigheden en kennis heeft, behalve andere bedoelingen, ook deze zin dat onze wereld een bekende wereld blijft. Een bekende leef- en werkweld wil zeggen een beheerste wereld, een wereld die wij kunnen manipuleren, waarvan wij zeker kunnen zijn, waarin wij plannen en prognoses kunnen maken.

Tegenwoordig leggen echter (met name) de sociale wetenschappen juist sterk de nadruk op verandering; veranderingen die, in tijdperspectief gezien, steeds sneller zullen optreden. Het wordt onvoldoende geacht de mens toe te rusten met kennis en vaardigheden die hem in staat stellen zijn wereld te beheersen. De mens zal bovendien in toenemende mate moeten worden toegerust met kennis en vaardigheden die hem in staat stellen actief en creatief mee te werken aan veranderingen, en deze op de juiste wijze te evalueren. Laten wij de zaken duidelijk stellen: de laatste opvatting is fundamenteel verschillend van de eerste. De „oude” opvatting beoordeelt veranderingen vanuit het verworven denkkader; vanuit de zekere wereld: „Hoe passen de veranderingen in mijn (wereld)beeld?”. De „nieuwe” opvatting wil juist bestaande denkkaders doorbreken en zekere werelden ter discussie stellen. Zij wil een openheid naar al die zaken die de leef- en denkwereld raken en op deze wijze meewerken aan beleid en bestuur. Zij wil dit niet om „eens wat nieuws te proberen”, maar omdat slechts op deze wijze betere vormen van samenwerking kunnen worden gevonden. De Franse historicus Robert Philippe zegt het zo: „Wij moeten wennen aan de steeds veranderende en vernieuwende aanblik van de wereld en leren ons aan te passen aan de versnelde loop der geschiedenis. Wij moeten óf kiezen voor de vooruitgang óf afzien van het leven in het heden”.

Wij zullen in dit artikel nagaan in hoeverre en in welk opzicht het personeelsbeleid in de krijgsmacht in deze ontwikkeling betrokken moet zijn.

Personalistisch personeelsbeleid

Alvorens verder te gaan willen wij aangeven waarom het bij het sociaal management gaat. Het so-

ciaal management is o.i. de activiteit binnen het management die zich richt op de interacterende mens, d.w.z. dat het zich richt op mensen en groepen van mensen die in relatie treden. Dit kan gebeuren met bv. andere mensen, andere groepen, een organisatie, een samenleving. Wij maken hierbij nog twee opmerkingen.

In de eerste plaats is „het in relatie treden” waarop het sociaal management zich richt, niet beperkt tot de eigen organisatie. Ook de interacties die de leden van een organisatie buiten de organisatie plegen en/of ondergaan behoren binnen het gezichtsveld van het sociaal management te vallen. Vervolgens dient het sociaal management niet te worden gekanaliseerd door technische, economische of operationele doelstellingen.

Bij het bepalen van het totale management, bij het formuleren van het uiteindelijke bedrijfsbeleid, zal het een onafhankelijk en eigen standpunt moeten kunnen innemen [1]. Voegen wij hieraan nog toe dat wij de naar binnen gerichte activiteiten (gezien vanuit de eigen organisatie) van sociaal management kwalificeren als personeelsbeleid en de naar buiten gerichte activiteiten als public relations, dan is dit, zeer globaal, het kader van waaruit wij denken.

De sociale wetenschappen houden zich steeds meer bezig met de mens in de arbeidssituatie. Talloos is het aantal wetenschappelijke onderzoeken dat zich hierop richt en heeft gericht. Wij zullen zelfs geen beperkte opsomming hiervan geven; er zijn betere bronnen met behulp waarvan de geïnteresseerde lezer zich kan oriënteren [2]. Dit onderzoek heeft vooral twee zaken sterk geaccentueerd [3].

1. Organisaties dienen niet meer te worden gedefinieerd in statische begrippen, in termen van doelstelling van de organisatie, taakverdeling en hiërarchische gezagsorde. Organisaties dienen veeleer te worden begrepen als een actief open systeem in voortdurende wisselwerking met de omgeving.

2. De mens (wij beperken ons hier tot de mens in de werksituatie) is de complexe mens. Hij is ingewikkelder dan de economisch-rationele mens of de mens die zijn behoeften voornamelijk bevredigt door in een harmonieuze groep te werken. De mens is niet alleen complex, maar ook veranderlijk.

Onmiskenbaar wijzen deze twee punten in de richting van noodzakelijke grote flexibiliteit en slagvaardigheid van sociaal management.

Wat betekent dit nu voor het personeelsbeleid? Dit beleid zal in de eerste plaats rekening moeten houden met een grote verscheidenheid aan strevingen, motieven, waarderingen en mogelijkheden van de mensen in de organisatie. Niet alleen omdat op deze wijze de „complexe mens” het best wordt benaderd — wij komen daar straks op terug — maar ook omdat op deze wijze de organisatie als organisatie het doeltreffendst kan opereren. Het is in deze tijd nl. niet meer voldoende als de organisatie is voorbereid op het opvangen van eventuele veranderingen. Een organisatie dient te zijn ingesteld op veranderingen, van welke aard ook. Als de organisatie open, actief wil zijn dan zal zij voortdurend informatie geven maar ook ontvangen, zowel van buiten als van binnen haar grenzen. Reeds het verwerken van de ontvangen informatie (bedoeld in de zin van evaluatie) bewerkstelligt veranderingen. Niemand kan echter exact zeggen waar en wanneer deze veranderingen zullen optreden en wat hun karakter en uitwerking zal zijn. Bij het bepalen van het beleid zal met deze onzekere factor rekening moeten worden gehouden.

Het vermogen van een organisatie om op veranderingen te zijn ingesteld komt echter d.m.v. de mens tot stand. Het is de mens die „gezicht” en „leven” geeft aan de organisatie. Het is dan ook op dit punt dat het personeelsbeleid de onzekere factor kan trachten aan te vatten. Het kan dit niet doen door het onzekere volledig zeker te maken, alhoewel de researchafdeling dient te trachten zoveel mogelijk zicht in relevante zaken te krijgen. Zij kan dit wel doen door de mensen, die de organisatie bemannen, voor te bereiden, te vormen in die zin dat daardoor optredende veranderingen het best worden verwerkt en noodzakelijke veranderingen het snelst worden geëffectueerd [4].

Het personeelsbeleid kan dit het beste doen door uit te gaan van de complexe mens. Van mensen die niet alleen een grote verscheidenheid aan strevingen, motieven, waarderingen en mogelijkheden hebben, maar bovendien op vaak ondoorzichtelijke wijze sociale bindingen hebben die op hun beurt motieven, waarderingen e.d. beïnvloeden, creëren dan wel honoreren. Het personeelsbeleid dient gebruik te maken van deze complexiteit, d.w.z. dat het zich dient te richten op de individuele persoon. Het is zijn verantwoordelijkheid met zijn activiteiten aan te sluiten bij de ambities,

capaciteiten, de beperkingen, de ontwikkelingsmogelijkheden en -snelheden van de individuele mens. Slechts op deze wijze is het mogelijk doelstellingen van individuen en organisatie te paralleliseren.

Kennis, doelbewustheid, vaardigheid in het besturen, d.i. vaardigheid in het soepel en snel kunnen evalueren en eventueel toepassen van veranderingen, zijn de eisen die moeten worden gesteld aan hen, die op welk niveau ook, leiding geven in de organisatie. Deze vaardigheden zijn geen gave van God. Het is een zaak van gedegen en vooruitstrevende opleiding. Doen wij het goed dan blijven wij voortdurend leerling van deze cursus.

De noodzaak van een personalistisch personeelsbeleid kan aan de hand van vele facetten van dit personeelsbeleid worden gedemonstreerd. Wij zullen aan de hand van de selectie en de carrièreopleidingen het bovenstaande nader concretiseren.

Selectie

Volgens een vrij algemeen verbreide opvatting gaat het bij de selectie erom voor het vervullen van (bepaalde) functies de gegadigden uit te kiezen die hiervoor het meest geschikt zijn. Het gaat „om een stuk oordeelsvorming hetzij in het kader van een predictie, hetzij in dat van een categorisering” [5]. Nog afgezien van de vraag of het helemaal lukt voor deze oordeelsvorming de variabelen te vinden die een voorspellend c.q. categoriserend karakter hebben, zal vanuit het personalistisch personeelsbeleid een aantal andere overwegingen worden aangedragen.

Een selectieprocedure waarbij gedurende korte tijd (1 of 2 dagen) de sollicitanten worden onderworpen aan een testbatterij om daarna aan te geven wie wel of niet geschikt is, gaat voorbij aan belangrijke menselijke aspecten. Wat gebeurt er namelijk? De sollicitant wordt getest om uit te maken of hij al dan niet aan een bepaald criterium voldoet. Dit criterium kan bv. de opleidbaarheid van betrokkene zijn dan wel de geschiktheid voor een bepaalde functie. De test en de testpsycholoog zijn slechts geïnteresseerd in de variabelen die over het al of niet voldoen aan dit criterium uitsluitel geven. Men stelt bij het selecteren slechts belang in bepaalde aspecten van de mens en dan ook nog gedurende een zeer kort tijdsverloop. Achtergrond is vaak de gedachte dat de mens een statisch wezen is, in ieder geval statische eigenschappen heeft. Het lang niet denkbeeldige gevolg hiervan kan zijn dat de sollicitant de organisatie

(de test en de testsituatie en de mensen eromheen zijn voor hem representanten van de organisatie) gaat beschouwen als een onpersoonlijk systeem dat geen belangstelling heeft voor zijn verdere wensen, behoeften en capaciteiten, waarin de waardigheid van de totale persoon weinig wordt gewaardeerd. Niet alleen de eigen mensen in de organisatie maar ook de buitenwacht kunnen op deze wijze de indruk krijgen dat de organisatie onpersoonlijk, gevoelloos is. Met name *Schein* [3] wijst hierop.

Het is vooral de huidige stand van verworvenheden van de sociale wetenschappen die, in tegenstelling tot de „statische opvatting”, wijst op de mens als een dynamisch wezen. Geen mens blijft onveranderd in de tijd. De mens staat in voortdurende wisselwerking met zijn omgeving. Door ervaring, door het ouder worden, door contacten en informatie verandert hij. Vooral de situatie waarin men zich bevindt, bepaalt sterk wat men kan, wil, voelt en denkt. Daarbij komt nog dat het bij het selecteren altijd gaat om een prestatie op korte termijn, doch de arbeidsprestatie is er een op lange termijn, en tenslotte, en dit geldt zeker ook voor de krijgsmacht, wordt het steeds moeilijker door toenemende kennis van de mens voorspellende variabelen te vinden voor het leiderschap. Leiderschap wordt nl. zeer sterk situationeel bepaald [6].

Op grond van bovenstaande oriëntaties vanuit het personalistische personeelsbeleid is het o.i. duidelijk dat de selectie dient te worden gevolgd door een duidelijke, op de individuele persoon gerichte, follow-up. Eerst dan heeft selectie zin. In het personeelsbeleid zal een mogelijkheid van voortdurende begeleiding van de man moeten worden opgenomen. Niet een naar, vervelend „bovenop de lip zitten”, maar een begeleiding vanuit een oprechte interesse in mogelijkheden, bekwaamheden en motieven van de man; vanuit een werkelijk willen weten wat hij kan en wat hij niet kan, dus ook interesse in de voedingsbodem van zijn houdingen, gevoelswaarden en gedragsdisposities. Deze follow-up is in de eerste plaats een probleem van leiderschap. Zij die op enig niveau in de organisatie zijn of zullen worden belast met leiding geven zullen voor een dergelijke begeleiding moeten worden opgeleid en gevormd, en niet éénmaal maar regelmatig. Het is voorts een probleem van wat wij zouden willen noemen: de functionalisatie van het personeelsbeleid. Er zullen in de krijgsmacht, voor zover ze er nog niet zijn, speciaal opgeleide en gevormde functionarissen moeten komen die in staat zijn gestalte en richting te geven

aan het complexe gebeuren dat personeelsbeleid heet, die in staat zijn leidinggevenden te adviseren en te stimuleren. Het is vervolgens een probleem van de groep. De mens treedt nimmer op als solitair, als absolute eenling, maar is lid van meer groepen. Het gaat hier voornamelijk om de groep waarvan betrokkene vindt dat hij erin thuis hoort en om de groep waarin betrokkene graag zou willen thuishoren. Het personeelsbeleid zal „gevoelig” moeten zijn voor de groep. Tenslotte is het ook een probleem van de man zelf. Hij zal zich moeten kunnen vinden in het beleid, actief en creatief ermee bezig willen zijn. Hij zal zich duidelijk dienen op te stellen t.a.v. zijn ambities. Niet omdat hij het moet, maar omdat hij zijn eigen doelstellingen het best kan realiseren door deze te richten op groepsdoelen.

Wij zijn ons ervan bewust dat het een simplificatie is van de werkelijkheid door m.b.t. een effectieve begeleiding te spreken over: leiding geven, functionalisatie van het personeelsbeleid, de groep en de man. Daarbij komt nog dat deze vier factoren sterk interdependent zijn. Een reden te meer voor een deskundige aanpak van het personeelsbeleid.

Carrièreopleidingen

Het personeelsbeleid in de krijgsmacht is gebaseerd op categorieën van het personeel. Het is, naar wij aannemen, na het voorgaande wel duidelijk dat een personalistisch personeelsbeleid iets anders is dan het huidige categorale personeelsbeleid. Deze categorialisatie blijkt o.a. duidelijk m.b.t. de carrière en carrièreopleidingen die men heeft gevolgd: zij bepalen in eerste instantie en in hoofdzaak de carrière die men kan maken. In termen van een personalistisch personeelsbeleid zouden de carrièremogelijkheden dienen te worden bepaald door: eisen van het bedrijf, eisen huidig en toekomstig leiderschap, capaciteiten en mogelijkheden van de man. Ook hier wijzen wij erop dat dit niet het zelfde is (alleen in andere woorden) als de huidige situatie. In het kader van een personalistisch personeelsbeleid zal het management zo nauwkeurig mogelijk dienen aan te geven wat de behoeften zijn, zowel kwantitatief als kwalitatief. Aan de hand hiervan en m.b.v. een zorgvuldige carrièreplanning zullen mensen moeten worden gevormd en opgeleid. Dit is naar onze mening een structureel andere opzet dan de huidige en ook duidelijk anders dan een carrièregang waar slechts de allerduidelijkste gevallen van ontoereikendheid afvallen. De huidige carrière-

opleidingen houden onvoldoende rekening met de gedifferentieerdheid van menselijke kwaliteiten. Ten aanzien van de carrièreopleidingen maken wij nog twee opmerkingen. In de eerste plaats zal serieus de vraag onder ogen moeten worden gezien of het (nu en in de toekomst) gewenst is de leden van de organisatie een carrière te bieden tot aan de pensionering. De technologische en maatschappelijke veranderingen gaan zo snel dat een personeelsplanning van bv. 5 jaar als zeer ambitieus wordt beschouwd [7]. In de krijgsmacht leiden wij wel op voor de komende 10 jaar. Blijkens de beleidsbepalingen is de hogere vorming immers nodig voor bevordering tot kolonel of hoger, en als kapitein c.q. majoor volgt men doorgaans de opleiding. Het is in het geheel niet gezegd dat de „goede staf-scholier” het zo „goed doet” als kolonel of hoger; sterker nog: wij kunnen er niet zeker van zijn dat men de rang van kolonel zal bereiken, m.a.w.: het is lang niet zeker of de carrièreopleiding zowel voor de man als voor de organisatie in een behoefte voorziet. Slechts een personalistisch personeelsbeleid kan hier soelaas bieden in die zin dat wij weten wie wij opleiden en waarvoor. Een tweede opmerking, die hierbij direct aansluit, is deze. In de krijgsmachttop kennen wij de zgn. horizontale organisatie: operatiën, materieel/logistiek, personeel; drie sferen van management. Deze drie sferen van management vereisen voor hen die daarin hun werk doen een andere instelling, andere karakterologische eigenschappen en andere specialistische kennis. Wat is er logischer dan dat officieren (en ook onderofficieren) worden geselecteerd, opgeleid, tewerkgesteld en verder gevormd in het kader van deze managementsferen? Het komt ons voor dat dit een logisch gevolg van het personalistisch personeelsbeleid zou zijn, een gevolg overigens dat reeds nu zou kunnen (en moeten) worden gerealiseerd.

Slot

Modern personeelsbeleid is een fascinerende zaak. Het is ook een moeilijke zaak. Niet alleen gezien het werkterrein, maar ook doordat het binnen het totale management moet worden gerealiseerd. Niet één sfeer van management kan het „verlossende woord” t.a.v. de bedrijfsproblematiek spreken (zo dient in ieder geval dit artikel te worden gelezen). Als het verlossende woord kan worden gesproken, dan slechts door interdisciplinaire bundeling van denken en doen. Daarbij is te verwachten dat de sociale wetenschappen in toeneemende mate hun plaats in het beleid en bestuur

zullen opeisen [8]. Gezien de ingewikkeldheid van de bedrijfsproblematiek, de relevantie ervan voor de organisatie en de mensen hierin is deze claim onzes inziens terecht. De krijgsmacht dient daarom te zorgen voor adequaat opgeleid en gevormd personeel dat in staat is modern personeelsbeleid te realiseren.

Personalistisch personeelsbeleid eist, behalve interdisciplinaire aanpak, een grote mate van bewegingsruimte. Het is zeer de vraag of onze huidige rechtspositionele verworvenheden deze ruimte laten aan het personeelsbeleid. Wij zullen ons moeten afvragen of de gehele reeks van wetten en besluiten, van rechten en plichten, van regels en voorschriften, ons niet te veel beperkt in het denken over en het opzetten en uitvoeren van een modern personeelsbeleid. Wij behoeven niet alles overboord te zetten, maar wij zullen risico's moeten durven nemen. Hoenderdaal [9] zegt: „Ons leven is niet alleen natuurlijk gegeven, wij moeten er ook iets van maken. D.w.z. dat wij de noodzaak gevoelen een bepaalde gestalte te geven aan ons mens-zijn”. Het werk en de werksituatie nemen hierin een zeer belangrijke plaats in. Met het bedrijfsbeleid zijn wij ook bezig mensen behulpzaam te zijn bij het gestalte geven van hun mens-zijn. Voor het personeelsbeleid dient deze overweging zo belangrijk te zijn dat men, met C. F. von Weiszäcker, zegt: „Ik moet bereid zijn mijn bijdrage te leveren, zelfs wanneer ik niet weet of mijn partner de zijne zal leveren”.

Literatuur

1. H. J. van Zuthem — *Arbeid en arbeidsbeleid in de onderneming*. Kon. van Gorcum & Comp. N.V., Assen (1967).
2. Zie o.a.:
J. A. C. Brown — *Bedrijfspsychologie* (Marka 6). Het Spectrum, Utrecht (1963);
Ch. Argyris — *Mens en organisatie in het bedrijf* (Marka 2). Het Spectrum, Utrecht (1963);
C. J. Lammers e.a. — *Medezeggenschap en overleg in het bedrijf* (Marka 16). Het Spectrum, Utrecht (1965).
J. Berting e.a. — *Arbeidsvoldoening en arbeidsbeleid* (Marka 87). Het Spectrum, Utrecht (1968).
3. E. H. Schein — *Organisatiepsychologie* (Marka 69). Het Spectrum, Utrecht (1967).
4. Zie bv. ook: H. Rijkeboer — *Personeelbeleid* (1969)(12).
5. P. J. D. Drenth — *De psychologische test*. Van Loghum Slaterus, Arnhem (1969).
6. M. Mulder e.a. — *Mensen, groepen, organisaties*, dl 2. Kon. van Gorcum & Comp. N.V., Assen (1963).
7. M. Hall — *Personeelbeleid* (1969)(5).
8. H. van Berckel — *Personeelbeleid* (1969)(11).
9. G. J. Hoenderdaal — *De mens in tweestrijd*. Van Loghum Slaterus, Arnhem (1965).

Liddell Hart voltooide zijn levenswerk

D. Meeldijk

Journalist

Ten onrechte heeft hier en daar de mening postgevat, dat Sir Basil H. Liddell Hart, de begaafde Britse auteur, bioloog, historicus en kenner van de krijgswetenschap, die in januari van dit jaar overleed, zijn levenswerk „History of the Second World War” niet meer heeft kunnen voltooien. Dit is namelijk wél gebeurd, nadat hij aan de samenstelling van zijn doorwrochte en omvangrijke boek — het laatste van ongeveer 30 boeken in een periode van 40 jaar — ruim 33 jaar lang gestadig heeft gewerkt. Nog dit najaar zal Liddell Harts Geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog bij Cassell in Londen verschijnen.

Ondanks de vele geboekstaafde oorlogsherinneringen, die, nu het 25 jaar geleden is dat de drie Asmogendheden werden verslagen, aan de markt komen, zou een Nederlandse vertaling van het jongste nagelaten werk van deze Britse strateeg van formaat ongetwijfeld aanbeveling verdienen. Zijn taal is voor een brede lezerskring begrijpelijk en zijn visie richt zich op de toekomst.

Eveneens ten onrechte heeft de Engelse pers — en daardoor ook die in de buitenwereld — weinig aandacht besteed aan het verscheiden van de man, die in zijn geopolitiek en strategisch denken reeds bijna een halve eeuw geleden zijn tijd ver vooruit was.

Hoewel Liddell Harts „The strategy of the indirect approach” op één lijn kan worden gesteld met von Clausewitz’ „Vom Kriege” en Mahans „The influence of seapower upon history” — maar dan geavanceerd tot de moderne oorlogvoering — maakte het Britse persbureau Reuter van zijn overlijden slechts gewag in een klein en onopvallend bericht. (Ongeveer terzelfdertijd werden er over de eveneens ontslapen, nogal bizarre filosoof en pacifist Lord Russell kolommen vol geschreven, ook in de Nederlandse pers.)

Wederom: ten onrechte werd aan het heengaan van Sir Basil nauwelijks enige betekenis gehecht, zelfs niet in zijn eigen land. Men had echter beter kunnen weten, want hij was de eerste, die uit de bloedige en zinloze loopgravenoorlog 1914-1918 de les had getrokken, dat een volgend conflict een bewegingsoorlog zou (moeten) zijn. Tot die conclusie is later ook Charles de Gaulle gekomen. Beiden waren na hun ervaringen in de Eerste

Wereldoorlog voorstander van het moderne tankwapen.

De Britse en Franse staven bleven voor hun pleidooien doof. De Fransen vertrouwden op hun Maginot-linie en het Engelse expeditieleger zou in geval van nood wel weer de vertrouwde sectoren in België en noord-Frankrijk betrekken. In 1940 moesten deze verbonden strijdmachten ervaren, dat de vijand zich — met zijn moderne pantsercolonnes — wél op de bewegingsoorlog had voorbereid.

De ironie wil, dat de Duitse generaal Guderian — zoals hij in zijn boek „Erinnerungen eines Soldaten” getuigde — Liddell Harts pleidooi voor gemechaniseerde wapens niet alleen bestudeerde, maar het ook in toepassing bracht, tot onnoemelijke schade van de geallieerden, de Lage Landen en zoveel andere Europese landen, die in de oorlog verweekeld raakten. Guderian bracht de Britse strateeg alle hulde voor wat hij uit diens geschriften had geleerd. Als Hitler als „Oberster Kriegsherr” tijdens de Engelse terugtocht naar Duinkerken geen verkeerde bevelen had gegeven — zijn „intuïtie” moest het toen reeds afleggen tegen bewuste strategie — zouden de Britse „Expeditionary Forces” in juni 1940 door de Duitse pantsertroepen van het Kanaal zijn afgesneden en geheel vernietigd. Gelukkig maar, dat Guderian het toen, en later, niet voor het zeggen had . . .

Dat Liddell Hart het bij het rechte eind heeft gehad, moest de Britse legerleiding later wel erkennen. Zij heeft de tragische les van 1940 geleerd en samen met Amerika het moderne tankwapen gesmeed, waarmee de Duitse pantsereenheden in 1944-1945 uiteindelijk toch zijn verslagen. Een profeet wordt in zijn vaderland niet geëerd. Dat heeft ook Liddell Hart ondervonden. Het was dan ook wel smadelijk, dat juist een tegenstander van het Britse rijk van zijn vooruitziende blik en zijn kennis van de toegepaste krijgswetenschap heeft geprofiteerd.

Toch stond Sir Basil niet geheel alleen in zijn progressieve visie op de oorlogvoering te land. In het verbreiden van zijn gedachten werd hij van het begin tot de meest recente jaren bijgestaan door de Britse generaal J. F. C. Fuller. Evenals Liddell Hart, die na Lord Kitcheners bekende oproep „Your country needs you” in de Eerste Wereld-

oorlog had dienst genomen, maar als reservekapitein het slachtoffer werd van een Duitse gasaanval (waarna hij werd afgekeurd), was ook de beroepsofficier Fuller gaan denken over een nieuwe factor om de verstarde frontoorlog, die hecatomben aan mensenlevens kostte, te doorbreken. Fuller stond volledig achter Liddell Hart, toen deze in de ene publikatie na de andere erop wees dat gemechaniseerde wapens — toen voornamelijk de tanks — een volgende oorlog vanzelf beweeglijk zouden maken.

Eerder dan anderen onderkende de nu overleden strateeg, dat Rusland op de duur een groter gevaar voor Europa zou betekenen dan Duitsland. Hitler kon met behulp van de Amerikanen nog worden verslagen, maar hoe staat het met de Sovjet-macht, als deze zich door agressie tegen het Westen keert?

Liddell Hart heeft het steeds betreurd, dat Westeuropese naties elkaar in twee wereldoorlogen naar het leven hebben gestaan en verzwakt. Voor hém was *Rusland* de grote vijand van zijn land. Ook in dit opzicht was generaal Fuller het met hem eens.

In een van zijn laatste werken, „Deterrent of defence”, moest Liddell Hart tot zijn leedwezen vaststellen, dat Groot-Brittannië als grote mogendheid heeft afgedaan. Het zal belangwekkend zijn er kennis van te nemen, welke lessen voor de toekomst Sir Basil Liddell Hart heeft verbonden aan zijn grootste werk, het nog dit jaar te verwachten boek over de Tweede Wereldoorlog.

Zonder twijfel wordt „History of the Second World War” een magistraal monument voor de man, die velen als de kundigste strateeg van de laatste 70 jaar beschouwen. Geen krijgswetenschappelijk denker heeft in deze eeuw zoveel invloed op de conceptie van de moderne oorlogvoering uitgeoefend als deze Brit, die een groot deel van zijn leven in zijn studeerkamer heeft doorgebracht.

Hoewel Liddell Hart zijn levenswerk zelf niet meer in gebonden vorm mocht aanschouwen, heeft hij kort voor zijn verscheiden de laatste drukproeven gecorrigeerd. Zijn snel wijkende levenskrachten waren daaraan gewijd. De laatste anderhalf jaar werkte hij vrijwel uitsluitend aan de afronding van zijn standaardwerk, waarmee in 1947 een begin was gemaakt. De laatste correcties verrichtte hij in de maanden december en januari jl. in zijn woning te Marlow en tijdens een wintervakantie in de badplaats Bournemouth. Het werk is dus voltooid en de wereld der krijgskunde zal ermee worden verrijkt.

De droevigste dag in zijn leven — en tevens voor de Britse natie tijdens de Eerste Wereldoorlog — was 1 juli 1916. De toenmalige opperbevelhebber, Sir Douglas Haig, beging de onbegrijpelijke fout zijn troepen de Duitse stellingen te laten bestormen, terwijl de vijand bij een gunstige windrichting over het gifgaswapen beschikte en daarvan gretig gebruik maakte. Binnen enkele uren stierven meer dan 40.000 Britse militairen. Zij sneuvelden door gifgas en moordend lood. Kapitein Liddell Hart was bijna gestikt en daarna voor de dienst ongeschikt geworden.

Aan gene zijde van het westelijk front werd in die jaren ook eens een man door strijdgas verblind: de „Gefreiter” Adolf Hitler. Deze Duits-Oostenrijkse vrijwilliger zwoer daarvoor bloedige wraak, maar verzuimde in zijn niets ontziende machtsbegeerte zich de nodige strategische kennis te verschaffen of zich, eenmaal in het „Führer-Hauptquartier” over de kaartentafel gebogen staande, door nog onafhankelijk denkende vaklieden te laten adviseren.

Het Britse slachtoffer van een gasaanval koos een betere weg: Liddell Hart nam revanche door zich te ontwikkelen tot de grootste strategische denker van deze tijd, maar vermeed daarbij alle persoonlijke ambities. Vol ijver wierp hij zich op de krijgswetenschap, en wel in de ruimste zin, want hij verbond daaraan ook het onderzoek van allerlei biologische problemen. Dit gaf hem een inzicht, dat veel verder reikte dan dat van de meeste staatslieden — mannen als Churchill vormen een uitzondering — en militaire leiders in zijn tijd. Na deze studie verscheen het ene boek na het andere van zijn hand. Stellig zullen verscheidene van zijn werken ook in de toekomst een onontbeerlijke handleiding vormen voor het politiek-strategische denken. Zijn oeuvre betekende een keerpunt in de beoefening van de krijgswetenschap.

In zijn reeds genoemde meesterwerk „The strategy of the indirect approach” zet hij voor de periode van de oudste tijden tot de Tweede Wereldoorlog uiteen, wat de oorzaken zijn geweest, dat sommige veldheren succes hadden en andere faalden. Alleen al van dit boek zijn diverse herdrukken verschenen en het zal zeker zijn waarde behouden. Eerder dan zijn tijdgenoten zag Liddell Hart in, dat de oorlog 1914-1918 een onafwendbare verandering in de wijze van oorlogvoeren heeft te weeggebracht. Had men naar zijn raad geluisterd, dan zou Europa en de rest van de wereld veel ellende bespaard zijn gebleven.

Het pantserinfanteriebataljon bij de achterwaartse doorschrijding

J. J. Nortier

Kolonel der Infanterie

De gevechtshandeling doorschrijding staat de laatste tijd in het teken van de belangstelling en bij verschillende oefeningen werd bijzondere aandacht besteed aan de uitvoering daarvan. Ik kan mij niet aan de indruk onttrekken dat daarbij de uitvoering van deze — in de eerste plaats tactische handeling — ondergeschikt werd gemaakt aan de maatregelen t.b.v. de verkeersleiding, welke laatste slechts een deel van het totale maatregelcomplex vormen. Het gevaar is niet denkbeeldig dat door een te nadrukkelijk accent op de verkeersleiding de uitvoering van de doorschrijding als gevechtshandeling op het tweede plan dreigt te komen.

De bedoeling van dit artikel is het juiste evenwicht te herstellen, door de doorschrijding in de eerste plaats te behandelen als een tactisch gebeuren.

De doorschrijding

Doorschrijding kan noodzakelijk worden bij het overnemen c.q. overdragen van het gevechtscontact. Primair is het overnemen (overdragen) van het gevechtscontact, *eventueel* zal daarbij moeten worden doorgeschreden. Ik vestig de aandacht op het „eventueel”, aangezien waar mogelijk de doorschrijding dient te worden vermeden. De grote afmetingen van de gebieden waarin wordt opgetreden, de aanwezigheid van terreinvaardige voertuigen en het uitgebreide wegennet in West-Europa, zullen in vele gevallen een doorschrijding onnodig maken, of de gelegenheid bieden om de doorschrijding met weinig problemen te doen uitvoeren, door het benutten van zwak bezette terreindelen c.q. openingen tussen opstellingen.

Bij de achterwaartse doorschrijding breekt het bataljon het gevecht af en valt vervolgens door een zich in opstelling bevindende eenheid terug op een verzamelgebied of een meer achterwaarts gelegen opstelling. Bij het uitvoeren van deze handeling wordt het gevechtscontact overgedragen aan de te doorschrijden eenheid.

Ruimte is vereist

Bij oefeningen wordt de ruimte-eis dikwijls ver-

waarloosd: de doorschrijdende eenheid voert de vertraging tot op enkele honderden meters voor de toekomstige voorste lijn en verdwijnt daarna zonder (oefen)moeilijkheden achter deze lijn. Dit beeld is bepaald niet in overeenstemming met de werkelijkheid. De doorschrijdende eenheid heeft ruimte nodig om het gevecht af te breken. Het tijdens het afbreken wellicht tijdelijk verloren gegaane verband zal door ruimte vereisende controlemaatregelen als verzamelpunten, verzamelgebieden, faselijnen, aanvangspunten, weer moeten worden hersteld, wil de doorschrijding zonder opstoppingen en met de noodzakelijke snelheid kunnen worden uitgevoerd.

De te doorschrijden eenheid heeft deze ruimte (al dan niet vertaald in tijd) evenzeer nodig om de laatste verdedigingsvoorbereidingen te kunnen treffen, o.a. het sluiten van doorgangen en het stellen van vernielingen.

Hindernissen

Heeft de te doorschrijden eenheid zich ter (tijdelijke) verdediging ingericht achter een waterhindernis of een andere aaneengesloten hindernis, dan wordt hierdoor de doorschrijdende eenheid gekanaliseerd naar bepaalde aanwezige of te maken doorgangen. Dit zal vooral het geval zijn bij verdediging achter een waterhindernis, omdat speciaal hier het aantal doorgangsmogelijkheden wordt beperkt door de beschikbare bruggen of andere overgangsmogelijkheden. Bij verdediging achter een waterhindernis zal het aanbeveling verdienen de te doorschrijden eenheid tijdelijk een bruggehoofd aan gene zijde van de hindernis te doen inrichten, zodat enerzijds de doorschrijdende eenheid zo verspreid mogelijk kan binnenkomen en anderzijds het stellen van de vernielingen zo goed mogelijk wordt gegarandeerd.

Hetzelfde resultaat kan worden bereikt door het optreden der bataljonsdekkingstroepen van de doorschrijdende eenheid.

Vroegtijdige informatie

Een doorschrijding is geen uitzonderlijk moeilijke

operatie, maar vergt wel de nodige voorbereiding en coördinatie tot op de laagste niveaus, wil men althans niet terechtkomen tussen een agressieve vijand en eigen troepen die zekerheid vóór alles nemen, eerst vuren en dan nagaan op wie werd gevraagd.

De inlichtingen die door de brigade zo spoedig mogelijk ter beschikking moeten worden gesteld kunnen omvatten:

- prioriteiten v.w.b. weggebruik;
- doorschrijdingspunten, terreindelen waarin zal worden doorgeschreden;
- eenheden die zullen worden doorgeschreden;
- tijdstip waarop de verantwoordelijkheid voor het gevecht zal worden overgenomen;
- plaats waar contact met de te doorgeschrijden eenheid kan worden opgenomen zo nodig met gegevens t.a.v. tijdstip of tijdsperiode;
- gegevens t.a.v. verbindingen;
- eventuele beperkingen op verkenningen;
- regelingen t.a.v. de vuursteun;
- regelingen t.a.v. de verzorging.

De bataljonscommandant verwerkt de ontvangen inlichtingen in waarschuwings- en partiële bevelen aan zijn ondercommandanten. De compagniescommandanten volgen een zelfde procedure ten aanzien van hun pelotons en wijzen o.a. contactploegen aan, zodra de plaats van de doorgeschrijdingspunten bekend is (zie elders in dit artikel).

Coördinatie

De coördinatie met de te doorgeschrijden eenheid begint na uitgifte van de waarschuwingsbevelen. Zij geschiedt door daartoe aangewezen stafpersoneel al dan niet in tegenwoordigheid van de commandant zelf. De liaisonofficier (ls gp) maakt in elk geval deel uit van de coördinatiegroep en blijft bij de te doorgeschrijden eenheid achter.

Uitwisseling van gegevens en plannen vindt op ruime schaal plaats. De doorgeschrijdende eenheid moet volledig op de hoogte zijn van de taak van de te doorgeschrijden troepen. De steun die tijdens de doorgeschrijving kan worden gegeven is in sterke mate hiervan afhankelijk. Steunverlening is voor de te doorgeschrijden eenheid vaste regel, ook als deze in het brigadebevel niet ter sprake komt.

De lokaties en het optreden van de te doorgeschrijden eenheid moeten in detail bekend zijn, met inbegrip van neveneenheden, algemene voorposten en gevechtsbeveiliging. Patrouilleplannen en routes worden uitgewisseld.

De doorgeschrijdende eenheid overtuigt zich ervan in hoeverre de aanwezigheid of nog te stellen hinder-

nissen de doorgeschrijving kunnen belemmeren. Wensen t.a.v. te maken doorgangen worden kenbaar gemaakt, regelingen voor het sluiten van de doorgangen worden besproken.

De doorgeschrijdende eenheid draagt alle inlichtingen t.a.v. vijand en terrein over aan de te doorgeschrijden eenheid.

Verbindingen

Na het aanvankelijk persoonlijke overleg zal de uitwisseling van nieuwe en aanvullende gegevens meestal slechts mogelijk zijn per radio. De bij de te doorgeschrijden eenheid achtergelaten lso en (in een later stadium) de aangewezen contactploegen, hebben in deze een belangrijke functie. Daarenboven dienen wederzijdse roepnamen, frequenties en codewoorden bekend te zijn.

Doorgeschrijdingspunten

Gebaseerd op de bekendgemaakte doorgeschrijdingsroutes en gebieden, wordt in onderling overleg de exacte lokatie van de doorgeschrijdingspunten bepaald. Het aantal vereiste of mogelijke doorgeschrijdingspunten is afhankelijk van het terrein en de tactische omstandigheden.

Indien het bataljon geen aanraking met de vijand heeft en in zijn geheel als eenheid teruggaat kan één doorgeschrijdingspunt voldoende zijn. De doorgeschrijving is dan in wezen teruggebracht tot de verplaatsing van een eenheid door een andere, hetgeen een dermate simpele routineaangelegenheid behoort te zijn dat dit nauwelijks problemen mag opleveren.

Breekt het bataljon daadwerkelijk het gevecht af, wat inhoudt dat de vijand in staat is om aanvallend op te treden, dan zullen speciaal in het geval „vijand valt aan” meer doorgeschrijdingspunten noodzakelijk zijn. Aangezien zelden van te voren kan worden voorspeld of de doorgeschrijving zal plaatsvinden in de situatie „vijand valt aan” of in de situatie „vijand valt niet aan”, kan worden gesteld, dat in het algemeen behoefte bestaat aan vier doorgeschrijdingspunten per bataljon.

Bij aanwezigheid van algemene voorposten of beveiligingsdetachementen die de naderingen naar de vrw redelijk beheersen, speelt de doorgeschrijdingsprocedure zich hoofdzakelijk af in de lijn van de algemene voorposten, c.q. de lijn van beveiligingsdetachementen. Voor het passeren van de vrw geldt dan de zelfde redenering die eerder werd gegeven voor het als complete eenheid teruggaande bataljon.

Contactpunten en contactploegen

Bij elk doorschrijdingspunt behoort een *contactpunt*. Opgemerkt zij dat dit punt in de Tactische Aanwijzingen van 1 LK wordt omschreven als „doorlaatpost”. De naam contactpunt lijkt mij juist: men voorkomt het onnodig invoeren van een nieuw begrip, want de in VS 2-7203/1 gegeven definitie dekt volkomen de functie van dit bij de doorschrijding nodige punt.

Het contactpunt bevindt zich op de naderingsroute naar het doorschrijdingspunt en op zodanige afstand daarvan, dat grondwaarneming van de voorste lijn eigen troepen niet mogelijk is. Contactploegen (uitgerust met verbindingsmiddelen) van de compagnieën die het desbetreffende punt zullen passeren, begeven zich tijdig voor aanvang van de doorschrijding naar bedoeld punt (de juiste tijdstippen worden in onderling overleg bepaald), maken contact met het zich aldaar bevindende contactpersoneel van de te doorschrijden eenheid en wisselen de laatste gegevens vijand, eigen troepen enz. uit.

Contactploegen van zowel doorschrijdende als de te doorschrijden eenheid melden hun respectieve commandanten wanneer alle voorbereidingen voor de doorschrijding zijn getroffen.

Na aankomst van de doorschrijdende eenheid op het contactpunt vindt identificatie plaats door de eigen contactploeg, waarna deze ploeg de eenheid, eventueel met assistentie van gidsen van de te doorschrijden eenheid, snel naar het doorschrijdingspunt geleidt.

Elke doorschrijdende commandant (t/m peloton) overtuigt zich bij het doorschrijdingspunt ervan of zijn voertuigen aanwezig zijn en of vijandelijke voertuigen niet gelijktijdig met de eigen colonne pogen te infiltreren. Boordwapens blijven in 's vijands richting gericht.

Herkenningsstekens

Herkenningsstekens worden bij voorkeur door brigade of hoger echelon vastgesteld. Dit voorkomt misverstand wanneer eenheden, gedwongen door vijandelijk optreden of anderszins, van de aanvankelijk bepaalde doorschrijdingspunten moeten afwijken of de doorschrijding plaatsvindt door compagnieën van verschillende bataljons.

Vuursteun

Om maximale vuursteuncoördinatie te verzekeren

vindt uitwisseling van vuurplannen plaats. De te doorschrijden eenheid moet in staat zijn te voldoen aan vuuraanvragen van het doorschrijdende bataljon en er dient voor te worden gezorgd, dat geen vuur op eigen troepen kan worden uitgebracht. Concentraties (c.q. groepen of series) worden gepland ter dekking van de verplaatsing naar de doorschrijdingspunten. De doorschrijdende eenheid zal gewoonlijk gemaakte doorgangen in hindernissen afsluiten door het aanvragen van daartoe voorbereide concentraties.

De vuursteun van met directe richting vurende wapens vereist een voortdurende coördinatie. Elke man in de te doorschrijden eenheid dient bekend te zijn met de doorschrijdingsroutes, het tijdstip waarop de doorschrijdende eenheid de opstellingen nadert en de herkenningstekens.

Een juist optreden van de (bats) liaisonofficier en het personeel van de contactploegen die daartoe voortdurend op de hoogte van de toestand dienen te zijn, voorkomt verliezen door eigen vuur en maakt het de doorschrijdende eenheid mogelijk een effectieve vuursteun te geven.

Overige steunverlening

Voorafgaand aan het tijdstip van passeren verleent de te doorschrijden eenheid gewoonlijk steun bij de afvoer van gewonden en krijgsgevangenen en de berging.

Verkenningen

Indien verkenning van terugtochtswegen, doorschrijdingsroutes enz. onmogelijk is — hetgeen in een beweeglijk gevecht kan voorkomen — vindt verkenning plaats door de contactploegen tijdens de verplaatsing naar de contactpunten. De nodige gegevens worden per radio doorgegeven.

Overdracht van de verantwoordelijkheid voor het gevecht

Het tijdstip waarop deze overdracht plaatsvindt wordt in het brigadebevel bepaald. Het kan echter gewenst zijn dat het doorschrijdende bataljon hierover meer definitieve afspraken maakt met de te doorschrijden eenheid. Gewoonlijk gebeurt het melden van het beëindigen van de doorschrijding, als onmiddellijke tactische melding, d.m.v. codewoorden.

De mens in een veranderende organisatie

L. C. Cassee en J. den Tonkelaar

Kapiteins der Intendance

Ook in de Koninklijke Landmacht worden wij geconfronteerd met veranderingen in de organisatie. De recente ontwikkelingen geven de tot de organisatie behorende leden veel stof tot spreken. Uit de inhoud van de hierover in de „wandelgangen” gevoerde gesprekken blijkt op welke wijze men zich bij een reorganisatie betrokken voelt. Men hoort opmerkingen die variëren van „Het wordt hoog tijd dat ze er iets aan gaan doen” tot „Fasten your seatbelts!”

Uit de eerste opmerking zou kunnen worden afgeleid dat er mensen zijn die zich oprecht kunnen verheugen over een ophanden zijnde verandering, misschien omdat zij dan meer mogelijkheden zien om in hun eigen omgeving doelstellingen te realiseren, dan wel meer carrièremogelijkheden menen te onderkennen. Toch is in de opmerking „Ze moesten er iets aan gaan doen” de gedachte vervat dat ánderen de verandering tot stand moeten gaan brengen. Niet *wij* maar *zij*!

De tweede uitspraak geeft eveneens te denken. Velen menen, al dan niet terecht, dat een reorganisatie een bedreiging inhoudt voor hun positie en carrière. In gesprekken worden vele rationele argumenten tegen een reorganisatie geproduceerd, die vervolgens wat minder rationeel worden totdat tenslotte slechts angst voor de onzekerheid overblijft. Daardoor zijn ze niet bereid en bij machte in het veranderingsproces een actieve rol te spelen; zij zijn slechts subject en toeschouwer. De bestaande vertrouwde toestand met daarin „bekende” problemen geeft een gevoel van zekerheid dat men graag wil behouden. Zou het mede hierdoor komen dat door de *leiding* geïnitieerde reorganisaties vaak met zo weinig enthousiasme worden begroet?

Tot nu toe is onbesproken gelaten wat onder organisatie kan worden verstaan. Over dit begrip zijn door velen talloze omschrijvingen geproduceerd waarin de organisatie enerzijds wordt gezien als actie: het richten van mensen en middelen op een doel, anderzijds als resultaat van die actie: de georganiseerde groep, het samenwerkingsverband, bv. de Koninklijke Landmacht.

Wij willen in dit artikel voor „organisatie als actie” kiezen, voor: „de wijze van samenwerken

van mensen — met middelen — voor eenzelfde doel”.

In deze omschrijving zijn twee elementen die in sterke mate aan verandering onderhevig kunnen zijn, namelijk de mensen en de wijze van samenwerken. Een meer statisch gegeven vormt het doel van de krijgsmacht. Wij willen een poging wagen alle drie elementen aan een nadere beschouwing te onderwerpen.

Het doel

De krijgsmacht maakt deel uit van de overheid. Een van de taken van de overheid is het bieden van zekerheid en bescherming. Is het niet het doel van de Koninklijke Landmacht, samen met de andere krijgsmachtdelen, één aspect van deze overheidstaak te realiseren door in de eerste plaats ervoor te zorgen een geloofwaardig instrument te zijn in handen van de staatsman?

Hoewel de wijze waarop en de middelen waarmee dit doel wordt nagestreefd herhaaldelijk aan wijziging onderhevig zijn, is het doel van de krijgsmacht onveranderlijk.

De mensen

Om het doel van een organisatie te kunnen realiseren zijn er mensen nodig en in vele gevallen middelen.

Mede door maatschappij-invloeden en door de evolutie van de techniek is de mens aan verandering onderhevig. De snelheid waarmee nieuwe ontwikkelingen tot stand komen neemt de laatste tijd steeds toe. De snelheid waarmee beslissingen moeten worden genomen is aanzienlijk vergroot. Door de op hem afkomende informatiestroom ziet de mens zich genoodzaakt zich kritisch selectief op te stellen ten opzichte van zijn omgeving en de ontwikkelingen daarin. Hij wordt in toenemende mate opgevoed en onderwezen in het kiezen van alternatieven en het zelf beslissen.

Binnen de Koninklijke Landmacht treft men twee „soorten” mensen aan. De ene, het grootste gedeelte wordt gevormd door de dienstplichtigen. Hoewel ze door hun inlijving wettelijk militair zijn gemaakt, is hun wijze van denken sterk ge-

richt op de „burgermaatschappij” waaruit ze afkomstig zijn en waarin zij na korte tijd ook weer terugkeren. Bovendien behoren ze tot één leeftijdsgroep die voor een relatief korte tijd voor het „dienen” wordt opgeroepen en vervolgens verdwijnt en wordt vervangen door jongeren.

De andere groep wordt gevormd door de militaire ambtenaren, die permanent in overheidsdienst zijn. De militaire ambtenaar, die zelf in de organisatie steeds ouder wordt, ontmoet „de dienstplichtige” die steeds wordt vervangen en derhalve tot dezelfde leeftijdsgroep blijft behoren.

Uit het vorenstaande moet natuurlijk niet worden afgeleid, dat er een conflict zou bestaan tussen beroepspersoneel en dienstplichtigen. In de groep van beroepsmilitairen vindt immers ook een voortdurende instroming plaats van vrijwillige militairen op wie de maatschappijveranderingen hetzelfde stempel hebben gedrukt.

Dat tussen deze groepen de meningen kunnen botsen is bekend. Toch moeten deze groepen blijvend samenwerken, zodat het noodzakelijk zal zijn de wijze van samenwerken voortdurend aan te passen om gezamenlijk het gestelde doel te kunnen bereiken en te voorkomen dat de groepen tegenover elkaar komen te staan in plaats van naast elkaar.

De veranderingen beginnen in de mens zelf, die — mede om zijn eigen belang te dienen — gaat zoeken naar de mogelijkheden om vruchtbaar met de ander samen te werken. Hierin schuilt een groot probleem, aangezien de wijze van samenwerken in zeer vele gevallen op het hoogste niveau is vastgelegd. Het aanbrengen van verandering op instigatie van vertegenwoordigers van het „voeteneind” zonder de uitdrukkelijke toestemming van de top, wordt veelal aan gevoeld als „de hand lichten” met de regels en normen.

De wijze van samenwerken

De wijze waarop de mensen in onze organisatie samenwerken wordt voor een gedeelte bepaald door het feit dat de Koninklijke Landmacht een overheidsinstrument is.

De karakteristiek van de overheidsorganisatie is een grote mate van stabiliteit en het weinig aan verandering onderhevig zijn. Deze stabiliteit heeft grote voordelen; daardoor wordt immers ruimschots zekerheid geboden, zowel aan de gemeenschap als aan de leden van de organisatie.

Daar waar de democratie eist dat de overheid wordt gecontroleerd, veroorzaakt dit noodzake-

lijkerwijze een sterke mate van centralisatie. In het stelsel van de parlementaire democratie moet de verantwoordelijke minister zich tegenover de volksvertegenwoordiging op een zeer breed terrein kunnen verantwoorden. Dit vereist derhalve dat hij vele beslissingen aan zich moet houden en dat ten behoeve van de besturing een brede stroom van informatie naar het hoogste niveau ontstaat. De Koninklijke Landmacht is niet ontkomen aan deze noodzaak van centralisatie, getuige de vele regels die op de hoogste niveaus van de organisatie zijn gesteld. Deze regels moeten het gedrag van de leden van de organisatie reguleren en op het doel richten en aldus bepalen zij in feite de wijze van samenwerken of hebben op zijn minst een zeer sterke invloed hierop. De regels zijn vervat in reglementen en voorschriften.

De reglementen dulden geen eigen interpretatie, want zij bevatten een aantal beslissingen die zijn genomen ómdat of vóórdát de feiten hebben plaatsgevonden. Op zich zelf is het bestaan van reglementen toe te juichen; het betekent immers dat er mensen zijn geweest die hebben overwogen wat er is geschied dan wel kán geschieden, alsmede hoe in voorkomend geval de beslissing dient te luiden.

De voorschriften daarentegen vormen richtlijnen. Zij beogen aan te geven hoe onder gemiddelde omstandigheden ten aanzien van bepaalde zaken kan worden gehandeld. Zij bieden dus duidelijk wél ruimte voor eigen interpretatie en keuze tussen alternatieven.

T.a.v. de reglementen en voorschriften doen zich thans twee vragen voor. Ten eerste: is er niet te véél vastgelegd in reglementen? en ten tweede: zijn wij in de praktijk niet te veel geneigd de voorschriften als reglement en dus als bindend en absoluut te beschouwen?

De centralisatie brengt lange wegen van contact mee. Indien beslissingen niet bij reglement zijn getroffen, moet worden gezocht naar een functionaris die beslissingsbevoegd is dan wel meent het te zijn. Problemen die eigenlijk een snelle afdoening zouden kunnen krijgen op lager niveau, worden in vele gevallen toch als een estafette-stokje doorgegeven naar een hoger hiërarchiek niveau. Komt daarbij ook niet het feit dat velen van mening zijn dat ze geen fouten *mogen* maken en daardoor bepaalde risico's niet durven nemen? Omdat een zo zwaar accent wordt gelegd op reglementen en voorschriften moet de dirigerende leiding zich van een uitgebreid controlesysteem bedienen om inbreuken op de regels te kunnen

signaleren. Heeft dit feit niet een stempel gedrukt op het denken van militaire ambtenaren?

Veel van onderaf voorgestelde veranderingen die een betere wijze van samenwerken zouden kunnen betekenen, worden gezien als een inbreuk op bestaande regels en normen, waarbij wordt voorbijgegaan aan het feit dat het doel van de (deel-)organisatie niet wordt geschaad of wellicht zelfs beter zou kunnen worden bereikt. Veranderingen moeten daarom in de regel van bovenaf worden opgelegd, hetgeen gevoelens oproept als omschreven in de inleiding.

Zouden van benedenaf komende voorstellen tot verandering niet vaak een kleine of zelfs géén kans maken omdat men nu eenmaal van nature geneigd is geen onaangename gevoelens bij zich zelf op te roepen en zouden anderzijds de van bovenaf opgelegde veranderingen daarom vaak met zo weinig enthousiasme worden begroet? „Dat hebben we al eens geprobeerd”, „Daar bent u een paar jaar te vroeg mee”, „Dat is ons probleem niet”, „Mischien is dit iets voor de ideeënbus”, enz. zijn (schijn)argumenten waarmee al heel wat wellicht bruikbare gedachten zijn getorpedeerd en conflicten zijn opgeroepen.

Om veranderingen een betere kans te geven, zal eerst de wijze van samenwerken moeten worden aangepast. Daartoe dienen de leden van de organisatie meer te worden betrokken bij de besluitvorming van het naasthogere niveau. Meedenken roept verantwoordelijkheid op. Hierbij is het mogelijk eigen ideeën en inzichten te toetsen en de uitvoerders verkrijgen een beter inzicht in de argumenten die tot een bepaalde beslissing hebben geleid; mogelijk worden ze loyale uitvoerders van eigen ideeën. Door de uitvoerders te betrekken in de probleemstelling van hun chef, wordt het gevoel van verantwoordelijkheid bevorderd en de grond van onredelijke kritiek wordt weggenomen. Door het accent in de hiërarchieke organisatie op de verhouding meedere—ondergeschikte wordt sterk de nadruk gelegd op de verticale communicatie van boven naar beneden en minder op de opwaartse en horizontale communicatie. Vele chefs slepen hun afdeling als een last achter zich aan, hoewel zij de stimulator en kanalisator zouden moeten zijn van initiatieven en ideeën die van onderaf komen. Door overleg en horizontale communicatie te stimuleren wordt een betere samenhang in de werkzaamheden verkregen, waardoor vele problemen buiten tussenkomst van de chef kunnen worden afgedaan. Door op het laagste niveau te komen tot groepstaken en groepsdoelstellingen, wordt het overleg bevorderd zodat

kleine verschuivingen in de taak door de groep zelf worden opgevangen.

Het aanmoedigen tot het nemen van beslissingen op het niveau waar het probleem zich voordoet, zal bovendien de hogere chef de gelegenheid geven meer op lange termijn te denken en zich minder bezig te houden met het werk van alledag. Ervan uitgaande dat elk mens wil werken en verantwoordelijkheid wil dragen, zal hij ook vaststellen in welke gevallen hij de beslissing van een hogere chef zal moeten invoeren. Door dit overleg, horizontaal en verticaal, heeft ieder een mogelijkheid zich waar te maken en creatief te zijn, wat meer arbeidsvoldoening inhoudt. Indien de overlegsituatie eenmaal aanwezig is zal men het accepteren dat er momenten zijn dat beslissingen zonder overleg moeten worden genomen.

Om veranderingen — zowel de van bovenaf als de van onderaf voorgestelde — een goede kans te geven dient aan een aantal voorwaarden te worden voldaan.

1. Daar is eerst het stelsel van de bevoegdheden. Het zou aanbeveling verdienen dit stelsel nauwkeurig onder de loep te nemen ten einde te bezien en vast te stellen welke bevoegdheden, zonder de doelstelling in gevaar te brengen, naar een lager niveau kunnen worden overgeheveld. Daarom zullen bepaalde reglementen (en voorschriften) meer de doelstellingen moeten weergeven en het gevoerde beleid verklaren opdat ondercommandanten de marge kennen waarbinnen zij beslissingen kunnen nemen en wel in de geest van het door de leiding gevoerde beleid. Starre normen en regels leiden tot starre mensen.

2. Voorts wil het ons voorkomen dat het systeem van controles en inspecties meer zou kunnen worden gericht op het aspect voortgangscntrole en dat minder nadruk zou kunnen worden gelegd op het onderzoek naar de naleving van formele regels. Dit laatste dwingt commandanten namelijk een goed deel van hun tijd te besteden aan zaken die in feite niet essentieel zijn. De controle moet de gecontroleerde namelijk gegevens verschaffen om fouten *zelf* te kunnen corrigeren en de controleur (opdrachtgever) confronteren met eigen fouten ten aanzien van de doelstellingen en het gevoerde beleid. Zelfcontrole, waarvoor een goede informatie en normstelling nodig zijn, is efficiënter en voorkomt een groot gedeelte van de controle van buitenaf. Nog te veel wordt controle gezien als het middel om minder goedwillenden in het rechte spoor te houden.

Ten slotte zal het overleg — zoals in het vorenstaande reeds werd beklemtoond — mede de wijze van samenwerken moeten bepalen. Het gebruik van de middelen „bevoegdheden”, „controle” en „overleg” moet worden geleerd.

Nog niet zo lang geleden was op school opgedane kennis voor een mensenleven voldoende. Door de snelheid van de kennistoename blijkt de „school”kennis al spoedig niet meer toereikend te zijn om zich op het niveau waarvoor werd opgeleid te kunnen handhaven, laat staan een hoger niveau te kunnen bereiken.

Wat geldt voor algemene schoolopleidingen, geldt eveneens voor het onderwijs binnen de Koninklijke Landmacht. Toch blijkt het onderwijs aan lagere en middelbare leidinggevende functionarissen soms meer te zijn gericht op het reproduceren van een hoeveelheid kennis dan op een bepaalde wijze van denken en het gebruiken van eerdergenoemde „middelen”.

Van de leerling wordt een reproductie van voorschriften verwacht, zodat met enig uit het hoofd leren al gauw voldoende resultaat kan worden behaald. Minder wordt ingegaan op de interpretatie van gegeven regels in bepaalde omstandigheden. Een gevolg is dat de mensen wordt geleerd hoe de organisatiestructuur vandaag is, hoe de regels vandaag luiden, alhoewel zij zouden moeten worden opgeleid voor morgen. Doordat de opleiding beperkt is zal de leerling, zodra hij functionaris in de praktijk is geworden, een verandering kunnen zien als een situatie waarin zijn kennispakket niet toereikend is. Daardoor is het antwoord „Het staat zó in de voorschriften” voldoende om elk gesprek over verandering te beëindigen.

Ook het militaire onderwijs zal, zeker voor leidinggevers, meer moeten worden gericht op het, in het desbetreffende vakgebied, denken in veranderingen en overleg. Behalve de specifieke militaire vakkennis en vaardigheden zullen sociale vaardigheden, zoals het gebruik van het middel overleg en het stimuleren en gebruiken van creativiteit van ondergeschikten, een integrerend deel moeten uitmaken van opleidingsprogramma's waardoor men gaat denken in veranderingen, hetgeen zal leiden tot een grotere souplesse van de organisatie.

De noodzakelijke integratie van onderwerpen in het gebruikelijke kennispakket dat tijdens opleidingen wordt geboden, kan eerst volledig tot zijn recht komen indien het onderwijs wordt gegeven als „projectonderwijs”. Deze vorm van leerstofaanbieding biedt de beste garantie voor een juiste

uitbalancering van de leervakken en vaardigheden naar de dosering en de onderlinge afstemming. Thans is het nog veelal zó, dat de leerlingen van een vrij groot aantal leervakken een hoeveelheid stof krijgen te verwerken en zelf maar moeten zien uit te maken waar en hoe de verschillende zaken in elkaar grijpen en welke de belangrijkheid van ieder der vakken ten opzichte van het andere is.

De bedoelde vaardigheden worden door de gehele opleiding vervlochten door ze op ruime schaal toe te passen, zoals in instructieconferenties, die als middel ter overbrenging van de stof een zeer voorname plaats moeten innemen. Datgene wat omschreven staat dient hierbij als uitgangspunt: parate kennis wordt verkregen door met de regels te werken, niet door ze uit het hoofd te leren. Dit laatste werkt veroudering in de hand en leidt tot starheid in het denken.

Door het tijdens de opleiding leren gebruiken van eerdergenoemde middelen, door het leren denken in veranderingen zullen veranderingen niet langer als storend worden gezien maar kan de wijze van samenwerken voortdurend doelgericht worden aangepast.

Resumé

Organisatieontwikkelingen roepen bij velen onlustgevoelens op omdat zij zich te veel subject voelen, aangezien reorganisaties op elk niveau te veel van bovenaf worden opgelegd. Mogelijk kan hierin verandering worden gebracht door het gebruik van het overleg, decentralisatie van bevoegdheden en aanpassing van het systeem van inspecties en controles.

Een en ander moet worden geleerd. De Koninklijke Landmacht heeft een omvangrijk onderwijsapparaat waarin de manier van geven van onderwijs zou kunnen worden aangepast; in dat onderwijs moet het gebruik van de omschreven „middelen” een geïntegreerde plaats gaan innemen.

Literatuur

- B. C. J. Lievegoed — *Organisatie in ontwikkeling, zicht op de toekomst*. Lemniscaat, Rotterdam (1969).
- R. Likert — *Nieuwe wegen voor leiding en organisatie*. J. H. de Bussy, Amsterdam (1965).
- H. A. Luijk — *De organisatie en werkwijze van de topleiding*. N. Samsom N.V., Alphen a.d. Rijn (1968).
- M. R. van Gils — *Het officierskorps: de crisis in een professie*. J. A. Boom en Zoon, Meppel (1969).
- J. Berting e.a. — *Arbeidsvoldoening en arbeidsbeleid* (Marka 87). Het Spectrum, Utrecht (1968).
- J. bij de Vaate — *Baas boven baas* 18(1968)(3)35.
- F. G. Willemze — *Sigma* 13(1967)(5)91.

Uit de vakpers

Deze rubriek bevat uittreksels uit recente buitenlandse publikaties. De verantwoordelijkheid van de redactie beperkt zich tot een juiste weergave van de inhoud van de artikelen.

De strategische conceptie van de NAVO

In dit artikel geeft de voormalige directeur van het NATO Defense College, thans lector in de krijgswetenschappen aan de Universiteit van Hamburg, zijn visie over moderne strategie. Hierbij neemt hij als uitgangspunt de strategische opvattingen, die golden in de tijd van de Franse revolutie, door schr. de „strategie van mobilisatie en vernietiging” genoemd. De legers in vredetijd waren de kaders voor de mobilisabele strijdkrachten, die in tijd van oorlog onder de wapenen kwamen. Het op sterkte brengen van deze oorlogsmachine eiste een zeer vérgaand en tijd vergend mobilisatiesysteem.

Het nationalisme en totalitarisme gaven de militaire strategie een nieuwe dimensie. Van een politieke strategie was nauwelijks sprake, het militaire element was bepalend. De ontwikkeling van de technologie is mede oorzaak geweest van een grote verandering in het strategisch denken. De vroegere strategische betekenis van oceanen, gebergten en woestijnen heeft nu plaats moeten maken voor wetenschap en techniek. De massavernietigingswapens kunnen beschavingen ontwrichten zonder dat van een gevecht in de traditionele betekenis sprake is. De dreiging heeft derhalve een dualistisch karakter gekregen. Deze gemeenschappelijke dreiging wordt het best geïllustreerd met de zg. „second strike capability”. De oorlog tussen industriële machten heeft zijn ratio verloren: in gelimiteerde vorm leidt een conflict niet tot een oplossing, en bij een escalatie zijn vriend en vijand slachtoffer van een allesvernietigende oorlog. Dientengevolge is vrede, of beter gezegd het uitblijven van oorlog, de voorwaarde voor veiligheid geworden.

De strijdkrachten ontplooiën hun optimale *politieke* kracht als zij de oorlog afschrikken. Afschrikking is een politiek-psychologisch proces, dat erop is gericht politieke leiders zich te doen realiseren, dat een politiek doel niet kan worden bereikt via militaire operaties. M.a.w.: afschrikking moet duidelijk aantonen dat agressie onvermijdelijk tot het dilemma leidt: erkenning van de status quo of het accepteren van een escalatie tot een totale oorlog. De militaire-afschrikkingstheorie is een element van de politieke strategie om een oorlog te vermijden en de vrede te garanderen. Dit heeft mede ertoe geleid, dat de taakstelling van de hedendaagse strijdkrachten meer is gericht op crisisbeheersing dan op oorlog in de oude betekenis.

Alvorens op de huidige NAVO-strategie in te gaan stelt schr. de volgende punten ter discussie.

a. Oorlog is niet langer een onvermijdelijk noodlot, noch een onvermijdelijke hoeveelheid nationale of ideologische politiek. Industriële machten hebben wegen gevonden om hun bevolking welvaart te geven zonder hun toevlucht te nemen tot gebiedsuitbreiding. Was vroeger de weg naar internationale suprematie een territoriale

expansie, thans danken grote en kleine landen hun invloed in de eerste plaats aan hun interne ontwikkeling.

b. Er bestaan tussen individuele staten en allianties, behalve verschillen in belangen, politiek-economische systemen of ideologieën, toch ook duidelijk overeenkomstige interessen. Marshal Shulman, directeur van het Russian Institute van de Columbia University noemt deze gemeenschappelijke belangensfeer de „dual nature of relationship” en de relatie tussen de wereldmachten de „limited adversary relationship”.

c. In een conflictsituatie is het bestaan van een natie in sterke mate afhankelijk van de realiteitszin van de tegenstander. Kennis van de betekenis van een bewapeningswedloop, crisisvergroting, grensconflicten, escalatie en het passeren van de atoomdrempel is dan ook een eerste vereiste.

d. Onder deze omstandigheden kan oorlog slechts uitbreken door misrekening.

e. Defensie bevordert en dient de afschrikking. Het is van het grootste belang, dat een agressor zo vroeg mogelijk duidelijk wordt gemaakt dat voortzetting of verheviging van de vijandelijkheden zijn politieke doelstellingen niet bevorderen.

f. Onzekerheid omtrent de mogelijkheden en de bedoelingen van de vijand, een grote superioriteit van het militair potentieel en militaire successen in een conflictsituatie zijn zeer nadelig voor het handhaven van stabiliteit en bevorderen een escalatie.

Wil men een oorlog voorkomen dan wel deze in een vroeg stadium beëindigen, dan zal men bovengenoemde voorwaarden in acht moeten nemen.

Tegen deze achtergrond is de huidige NAVO-strategie te projecteren: flexibel, gecontroleerd en getrapt, met als doel de vrede te behouden. Daartoe dient de afschrikking geloofwaardig te zijn en voorts moet de mogelijkheid aanwezig zijn elke vorm van agressie op aangepaste wijze te beantwoorden.

Volgens schr. streeft de Kremlin-strategie in de eerste plaats naar een consolidatie en bescherming van het imperium, dat na 1945 werd opgericht. Deze fundamenteel defensieve doelstelling wordt niet alleen gesteund door de doctrine van de beperkte soevereiniteit, de verplichte interventie en de zg. vreedzame contrarevolutie, doch ook door een offensief gerichte buitenlandse politiek. Deze is erop gericht de NAVO te ondermijnen, Europa los te maken van de VS en de Bondsrepubliek te isoleren. De gewapende interventie in Tsjecho-Slowakije heeft volgens schr. niets aan de stelling veranderd, dat de Sovjet-strategie thans een defensief karakter heeft.

Na een uitvoerige uiteenzetting over de groei van de Sovjet-Unie als continentale macht tot een wereldmogendheid vraagt schr. zich af in hoeverre deze groei — in een tijdsbestek van 12 jaar — van betekenis is voor de NAVO.

Een directe confrontatie in West-Europa acht hij zeer onwaarschijnlijk, omdat de risico's te groot zijn en geen

enkele rationeel politieke rechtvaardiging vinden, vooral daar de huidige status quo meer in het voordeel van het oostblok dan voor het westen werkt. Wél blijft de mogelijkheid aanwezig, dat een conflict ontstaat met een lid-land van de NAVO, dat geografisch onbeschermd en politiek meer geïsoleerd ligt. Het grote vraagpunt is dan wanneer en hoe de andere leden van het bondgenootschap zullen reageren. Daarom bepleit schr. een permanent en geïntegreerd centrum voor crisisbeheersing met daarmee in verbinding staande interdepartementale „agencies” in de hoofdsteden van de lid-staten, die voortdurend op de hoogte zijn van de gebeurtenissen en ontwikkelingen in het Warschau-Pact. Voortdurende studie, evaluatie en het overwegen van de eventueel te nemen politieke en militaire maatregelen is hiertoe noodzakelijk ten einde de reactietijd te bekorten. Zonder zulke voorbereidingen kan de NAVO niet werken, tenzij men in tijd van nood een grote mate van tijdverlies accepteert.

Het gebruik van strijdkrachten dient steeds getrapt te geschieden, afhankelijk van de situatie. Dit vereist gedurende het planningproces het gereed maken van een aantal mogelijke plannen, niet om ze blindelings toe te passen en uit te voeren, doch aan te passen en te overdenken. Er wordt van de militaire leiders meer geëist dan vroeger. Bewegelijkheid van geest en begrip van politieke noodzakelijkheden hebben de plaats ingenomen van de „one-track mind”.

De strategie van de „flexible response” is veel gecompliceerder dan die van de „massive retaliation”. Schr. wijst zeer beslist het idee van de hand, dat de flexible-responsetheorie in de kwestie Tsjecho-Slowakije zou hebben gefaald. Dit Sovjet-ingrijpen was een actie, vergelijkbaar met een optreden in de Eerste en Tweede Wereldoorlog. Een optreden tegen de NAVO zou op een nucleaire oorlog zijn uitgelopen. De flexible-responsegedachte maakte het mogelijk de ontwikkeling te beschouwen en gereed te zijn om passende maatregelen te kunnen nemen tegen acties, variërend van niet-vriendelijke grensoverschrijdingen door uitwijkende Tsjecho-slowaakse formaties tot offensieve Sovjet-operaties.

Na op het gevaar te hebben gewezen van de huidige tendens minder gelden aan defensie te besteden en aldus de geloofwaardigheid van de afschrikking in ernstige mate te schaden geeft schr. nog enkele prognoses m.b.t. de strategische ontwikkeling.

a. Na 20 jaar van relatieve stabiliteit zullen de jaren '70 naar alle waarschijnlijkheid een dynamischer en rustelozer beeld te zien geven. De bipolariteit van de wereldmachten zal op militair gebied blijven bestaan, hun politieke invloed zal echter verminderen. De kleinere naties zal wat meer bewegingsvrijheid worden gelaten, hoewel zij hun oude soevereiniteit niet terugkrijgen. Het ontstaan van regionale subsystemen met een beperkte onafhankelijkheid wordt mogelijk. Deze ontwikkeling zal een destabiliserend effect hebben, omdat ressentimenten en haatgevoelens weer zullen op-laaen.

b. Technologische ontwikkelingen aan beide zijden zullen het huidige machtsevenwicht schaden. Invoering van de MOL, FOBS, ICBM en MIRV zullen de tegenpartij minder mogelijkheden bieden dan thans om de toestand min of meer mathematisch te beoordelen. Het zal hierbij zeer moeilijk zijn de strategische conclusies van de vijand te voorspellen.

c. Oorlog op grote schaal zal niettemin onwaarschijnlijk zijn, zolang Europa het geografische focus blijft van

een confrontatie tussen de wereldmachten en beide opponenten de mogelijkheid bezitten tot inzet van hun „second strike capability”.

d. De waarschijnlijkheid van plaatselijke, beperkte conflicten kan evenwel toenemen, wanneer spanningen op-laaen en de Westelijke saamhorigheid in het kader van de NAVO vermindert. Bovendien zal een onevenwichtige vermindering van strijdkrachten het gevaar van een gewapend treffen doen toenemen. De zg. grijze zone, die nu al een gevaar oplevert, zou dan ook een gedeelte van het NAVO-territoir omvatten. Men zal moeten leren leven met de paradoxale gedachte, dat in de huidige situatie agressie slechts dan onwaarschijnlijk is, wanneer men de mogelijkheid van een agressie onderkent.

e. Pogingen van de wereldmachten tot wapencontrole, zoals SALT en binnen het kader van Europese veiligheidsconferenties, zullen aan belangrijkheid winnen. Deze pogingen zullen echter zeer veel tijd kosten en de resultaten zullen veel meer het karakter van bonus-effecten hebben dan dat zij voorwaarden zijn voor politieke ontspanning. Anderzijds zullen de steeds hoger wordende defensiekosten en het destabiliserende effect van een voortdurende wapenwedloop, alsmede de toenemende dwang tot internationale veranderingen en tot intensieve ontwikkelingshulp de volken van oost en west in de verleiding brengen hun defensie-inspanning te verlagen.

f. De ontwikkeling van de Sovjet-Unie tot een wereldmacht schept nieuwe problemen, ook op maritiem gebied. Het gevaar van een directe confrontatie van de wereldmachten buiten Europa groeit in gebieden, waarin de niet-geïndustrialiseerde naties t.g.v. aanpassings-moeilijkheden aan groeiende spanningen onderhevig zijn. Zulke botsingen zullen hun repercussies hebben op de verhouding tussen NAVO en Warschau-Pact.

Schr. besluit zijn artikel met een pleidooi voor het voortbestaan van de NAVO op grond van de onmogelijkheid om bestaande problemen unilateraal op te lossen. Een geloofwaardige afschrikking is slechts te verwezenlijken met multinationale strijdkrachten, voorzien van een adequate, geïntegreerde commandostructuur. Het politieke instrument van de alliantie maakt het mogelijk voortdurend informatie uit te wisselen, plannen te maken en besluiten te nemen. Voor de Europese leden biedt dit systeem bovendien de gelegenheid enige invloed uit te oefenen op de discussie tussen de wereldmachten en de buitenlandse politiek van de VS buiten Europa.

„The NATO-strategic concept”, door Lt.-Gen. W. Graf von Baudissin, in „Nato's Fifteen Nations”, dec. 1969-jan. 1970

A. PLOEG, Maj. Inf. (gsb)

Werkwijze van de Pathet Lao

De leiders van de Pathet Lao zijn goed geoefend in het onder hun invloed brengen van dorpen in Laos. Zij achten een dorp in hun macht te hebben zodra ze het openbare leven feitelijk besturen, of dit nu illegaal geschiedt of niet. Een dergelijke machtsovername vindt volgens een bepaald patroon plaats, waarin zes fasen kunnen worden onderscheiden.

In 1953 was het nog zo, dat de leiders van een dorps-gemeenschap werden ontmoet of vermoord; thans echter worden wat gematigder methoden gebruikt.

Dorpsleiders worden in een kamp van de Pathet Lao beweging samengebracht, krijgen daar een hersenspoeling, maar er wordt tegen hen geen lichamelijk geweld gebruikt, tenzij ze weigeren samen te werken. Tegelijkertijd wordt de bevolking tegen hun vroegere leiders opgezet en er worden zg. democratische verkiezingen gehouden, die resulteren in een bestuursorganisatie, waarin communistische, militante figuren de leiding hebben. Dit alles gaat gepaard met een sterke propagandistische beïnvloeding van het volk, die uitmondt in een oproep tot oppositie tegen de regering, het plegen van lijdelijk verzet t.o.v. de strijdkrachten en het actief deelnemen aan de guerrilla.

Militair machtsvertoon is er in het begin slechts incidenteel. Het heeft tot doel de dorpingen schrik aan te jagen. Al spoedig wordt een soort burgerwacht gevormd die overigens slecht is bewapend. De strijdkrachten van de Pathet Lao, hoewel voor machtsvertoon aanwezig, gedragen zich bijzonder correct als het gaat om leven en goed van de dorpingen. Ze zijn erop geoeftend goede propagandisten te zijn.

Daarna begint de hulpverlening om aan te tonen dat de nieuwe orde van de Pathet Lao een werkelijkheid is. Er wordt hulp verleend aan zieken, geassisteerd bij land- en woningbouw en het onderwijs aan kinderen wordt op gang gebracht. Tegelijkertijd echter wordt de bestuurlijke en psychologische druk zwaarder en bereikt tenslotte een punt waarop de bevolking in de ban is gekomen van een systeem, waaruit zij vrijwel niet meer ontsnappen kan. De bevolking wordt opstandig tegen de eigen regering, Pathet-Laovlaggen wapperen uit de huizen en verzetsdaden worden gepleegd. Deze daden roepen uiteraard reacties op van regeringszijde, die door de bevolking dan als vorm van onderdrukking wordt beschouwd.

Het is onnodig te zeggen, dat de Pathet Lao dan zijn doel heeft bereikt. Opnieuw is er een bevolkingsdeel ontstaan dat ontevreden en opstandig is tegenover het wettig gezag.

„La technique Pathet Lao de conquête d'un village”, door M. Caply, in „Revue Militaire Générale”, januari 1970

A. SCHOLTS, Maj. Inf. (gsb)

Een visie op het Warschau-Pact

Prof. Andrzej Kobonsky van de universiteit van Californië heeft een studie gepubliceerd over het Warschau-Pact, waaruit blijkt hoe moeilijk het is een verbond tot stand te brengen en in stand te houden.

Het Warschau-Pact kwam op 14 mei 1955 tot stand als antwoord op de toelating van de Bondsrepubliek tot de NAVO. Er waren echter meer redenen, nl.:

- de SV, hoewel veel sterker dan de bondgenoten, had behoefte aan een bufferzone in het westen;
- de opvolgers van Stalin zagen in het Pact een mogelijkheid om de communistische landen te overheersen;
- de conferentie van Genève in juli 1955, waar de Russen als homogeen blok wilden optreden, analoog aan de situatie aan NAVO-zijde.

Het wezen van het Warschau-Pact kan men op vier wijzen benaderen.

1. Het is een internationaal document, dat Rusland toestemming geeft om zijn troepen op het grondgebied van de bondgenoten te stationeren.

2. Het is een politiek document, dat Moskou kan gebruiken in de diplomatie, in het bijzonder m.b.t. de westerse landen.

3. Het is een formeel verbond tussen landen, die behoren tot de „Communist Commonwealth”. (In dit verband moet erop worden gewezen, dat door de Hongaarse revolutie van 1956, het uitreden van Albanië en de nogal vijandige houding van China, het Pact in de afgelopen 10 jaren geen belangrijke politieke rol heeft gespeeld).

4. Het is een verdedigingsorganisatie. Desondanks is de militaire situatie in het oostblok vrijwel niet gewijzigd; de Russische militaire leiders hebben de strijdkrachten van de meeste bondgenoten nimmer vertrouwd.

De opvolgers van Chroestsjof — de grondlegger van het Pact — is het niet gelukt de bondgenoten over te halen China te veroordelen en Albanië weer op het rechte pad te brengen. Voorts begonnen de bondgenoten steeds meer belangstelling te tonen voor het Westen, waar de economische situatie zoveel beter was. Polen ging zelfs zover, dat het handelsbetrekkingen aanknoopte met het Westen. De kans op een algehele oorlog werd onwaarschijnlijker; derhalve zagen de bondgenoten niet in, waarom het verbond in stand moest worden gehouden.

In de periode 1965-1968 waren de moeilijkheden in het Pact duidelijk waarneembaar. De regeringen van de satellietlanden begonnen zelfstandig op te treden. In 1966 erkende Roemenië de Bondsrepubliek. Verder werd geprotesteerd tegen het feit, dat steeds een Russisch generaal werd aangewezen als opperbevelhebber van de WP-strijdkrachten. Roemenië weigerde ook Israël te veroordelen na de zesdaagse oorlog in 1967. De moeilijkheden beperkten zich helaas niet tot het Warschau-Pact; ook de NAVO maakte een crisis door, nl. het uitreden van Frankrijk.

Begin 1968 tekenden zich duidelijk twee groepen af: — Polen, Oost-Duitsland en Tsjecho-Slowakije, die volledig achter de Sovjetpolitiek stonden;

— Roemenië, Bulgarije en Hongarije, die minder volgzzaam waren.

In deze periode stak in Tsjecho-Slowakije het „liberalisme” de kop op, hetgeen tenslotte leidde tot de inval door troepen van het Pact. Het Kremlin wenste niet het risico te lopen, dat het regime ineens stortte in een land dat, gezien zijn ligging, voor het Oostblok van groot strategisch belang is. Slechts de regeringen van Polen en Oost-Duitsland stonden volledig achter de actie, bevreemd als zij waren, dat het liberalisme naar hun land zou overslaan.

Het optreden tegen Tsjecho-Slowakije toonde duidelijk aan, dat de Russen vastbesloten zijn iedere door hen niet gewenste ontwikkeling in de Pact-landen de kop in te drukken. Het toonde ook aan, dat in het Sovjetblok ernstige spanningen heersten. De door de Russen gepropageerde politiek van ontspanning kwam ernstig in opspraak en klonk ongelooftwaardiger dan ooit.

In maart 1969 scheen het Pact in rustiger vaarwater te zijn terechtgekomen. De door de Russen gewenste veroordeling van China werd door de bondgenoten evenwel niet geaccepteerd. Een ander belangrijk punt was de wens van de Sovjetleiders de onderhandelingen met Washington te intensiveren.

Alles wijst erop, dat de Russen streven naar goede betrekkingen met de bondgenoten vanwege de moeilijk-

heden met China, die mogelijk tot een gewapend conflict zullen leiden. Aan de andere kant trachten zij ieder risico te vermijden, dat de toekomst van het communisme in gevaar kan brengen. Geen eenvoudige zaak. „*Une opinion sur le Pacte de Varsovie*”, door N. Veilly, in „*Revue Militaire Générale*”, januari 1970

J. MEULDIJK, Lt.-Kol. Inf.

Beperkte conventionele oorlog

In dit artikel, dat geheel op de Vietnamese situatie is gebaseerd, geeft schr. een overzicht hoe men tot de doctrine van de „beperkte conventionele oorlogvoering” is gekomen. De definitie van wat hieronder moet worden verstaan is nogal ruim gesteld en omvat een groot aantal verschillende oorlogstypen. Zo zijn zowel de Koreaanse oorlog als de „counter-insurgency” in Zuid-Vietnam er voorbeelden van.

De officiële VS-definitie van een beperkte oorlog luidt: „... an armed conflict, short of general war, exclusive of incidents, involving the overt engagement of military forces of two or more nations”. In feite is dit dus alles tussen een algemene kernwapenoorlog en een gewapend grensincident.

Schr. geeft een kritische beschouwing over de Amerikaanse troepenopbouw in Zuid-Vietnam als gevolg van de toegenomen groei van de Vietkong en zich uitbreidende militaire hulp vanuit Noord-Vietnam. Hij uit daarbij kritiek op het „piece meal”-karakter van de opbouw van het (VS) militaire apparaat, waardoor de tegenstanders steeds kans zagen tijdig hun strategie en tactiek aan te passen.

Samenvattend acht schr. de volgende conclusies van belang.

1. Het lijkt te zijn bewezen, dat de dreiging met een escalatie waarvan het eindpunt ongeveer is te voorspellen, *niet* in staat is de wil van een kleine en zwakke tegenstander te breken.
2. Conventionele mobilisatie en de dreiging met een *onbeperkte* conventionele oorlog (die, indien toegepast, ongetwijfeld de overgave van Noord-Vietnam zou hebben veroorzaakt), heeft nooit (in het Vietnamese conflict) een passende oplossing geleken. Eveneens was dit *niet* het geval met het gebruik van massavernietigingswapens. De appreciatie van de vijandelijke tegenstrategie, die het Amerikaanse volk wellicht eensgezind achter een uitgebreidere conventionele oorlog had kunnen krijgen, kwam steeds te laat. Ook heeft de onvoorziene volharding van de tegenstander de Amerikanen bij voortdurende partijen gespeeld. Door de perspublicaties en de verklaringen van Amerikaanse autoriteiten te volgen, konden de Noordvietnamezen vrij nauwkeurig schatten wat de dreiging van de Amerikanen in de volgende zes maanden zou zijn. Hierdoor konden zij steeds tijdig een passende tegenstrategie gereed hebben. Het moreel van de Noordvietnamezen en van Vietkong is grotendeels in het verborgene gebleven. Het Amerikaanse moreel is voortdurend geëxposeerd geweest.
3. Indien de in 1 en 2 ontwikkelde gedachtengang juist zou zijn, acht schr. de kans op succes in toekomstige beperkte conventionele oorlogen (speciaal in die waarin externe bemoeiingen en „insurgency” elementen vormen), gering. Escalatie, die *niet* massief en geconcentreerd wordt toegepast, zal tevergeefs zijn.

Vietnam moge dan een enigszins op zich zelf staand geval zijn, tóch mag worden betwijfeld of de Amerikaanse ervaringen daar wel zo uniek zijn. Misschien is het zo, dat de mogelijkheden van een grote macht, om een zwakke bondgenoot te helpen een van buitenaf gesteunde „insurgency” te veronzijdigen, worden begrensd door de hindernissen die deze macht op het gebied van moreel, rationaliteit en politiek voor zich zelf opwerpt.

„*Limited conventional war — can it be successful?*”, door Col. J. B. Durst, in „*Military Review*”, januari 1970
M. G. WOERLEE, Maj. Inf. (gsb)

Ontwikkelingen van de AX

Ondanks budgettaire moeilijkheden blijft de USAF een groot vertrouwen koesteren in de toekomstige ontwikkeling van de AX „ground support fighter”. De bestaande tactische vliegtuigen hebben reeds een gemiddelde levensduur van meer dan 9 jaar. Bovendien zijn in de strijd in Vietnam veel toestellen verloren gegaan. Modernisering van het tactische-vliegtuigenbestand en vervanging van verloren gegane vliegtuigen zijn daarom dwingende redenen voor de verdere ontwikkeling van het AX-programma.

Eenvoud, robuustheid en lage kosten zijn de voornaamste ontwerpcriteria voor dit vliegtuig. Met de invoering van de AX zal de trend naar steeds snellere, duurdere en meer ingewikkelde wapensystemen dan ook worden omgeboogen.

De behoefte voor een gespecialiseerd vliegtuig voor het verlenen van luchtsteun werd voor het eerst in 1966 door de Chef van de Luchtmachtstaf kenbaar gemaakt. In april 1967 werden contracten voor ontwerpstudies afgesloten met vier vliegtuigfabrikanten. In december 1968 kreeg het ontwerp in beginsel de goedkeuring van de minister van defensie. De luchtmacht kreeg echter tevens opdracht — ter wille van de kosten — het terugbrengen van de afmetingen en het gewicht nader in studie te nemen. Deze fase werd medio 1969 afgesloten met het resultaat dat zowel de afmetingen en het gewicht als de kosten konden worden verminderd. Enkele in de stafeisen vastgelegde ontwerpspecificaties omvatten:

- short take off and landing (STOL) over 800 voet;
- snelheidsgebied van 150 tot 400 mph en een goede wendbaarheid bij lage snelheden;
- actieradius tussen 200 en 300 mijl, gecombineerd met een „loitering” vliegduur van 1½ à 2 uur;
- zo eenvoudig en weinig mogelijk onderhoud, ten einde operaties onder extreme condities op het gevechtsveld mogelijk te maken;
- een beter (visueel) all-weathervermogen dan tot nog toe met andere vliegtuigen werd bereikt;
- een hoge overlevingskans, rekening houdend met de te verwachten ontwikkeling op het gebied van tactische luchtafweer in de jaren '70 en '80.

Voor de bewapening wordt gedacht aan een snelvuurkanon in de 30 mm klasse plus een gecombineerde bommen/rakettenlast van totaal ca. 16.000 pond. Een met laser geleid „weapon-delivery”-systeem maakt thans deel uit van een kosten/batenstudie. Naar verwachting zal de prijs van dit vliegtuig tussen \$ 1,2 en \$ 1,5 miljoen liggen. Hoewel het juiste — door de luchtmacht gewenste — aantal AX-vliegtuigen is geclassificeerd,

zijn er aanwijzingen dat tussen 500 en 600 toestellen van dit type nodig zullen zijn. Als de plannen doorgaan wordt het in operationeel gebruik nemen van de AX in het midden van de jaren '70 voorzien.

De AX wordt — gezien de aard van het vliegtuig en de relatief lage kosten — bestempeld als „een ideaal wapensysteem voor de geallieerde strijdkrachten”. Voor luchtmachten als de Zuidvietnamese worden vele bestaande vliegtuigen als te ingewikkeld en te kostbaar beschouwd. Behalve de „World Freedom Fighter” zal de AX daarom een goede afzetmarkt in Zuidoost-Azië kunnen vinden.

Hoewel het nog niet zeker is, dat de AX de eindstreep haalt, is de USAF ervan overtuigd, dat met dit toestel „de beste luchtsteun voor de minste kosten” kan worden geleverd.

„AX: lethal, accurate, agile and cheap”, door E. E. Ulsamer, in „Airforce and Space Digest”, januari 1970
H. F. ENKELAAR, Maj. Klu

Leren leven met het conflict

Galtung, directeur van het International Peace Research Institute te Oslo, heeft in een toespraak tot het 7e Internationale Congres voor Geestelijke Gezondheidszorg zijn conflicttheorie nader toegelicht.

De traditionele opvatting is, dat conflicten slecht zijn. Men moet ze vermijden of uit de weg ruimen. Ze zijn in strijd met de ideale structuren, die ons in het religieuze en ook in het politieke denken worden voorgedragen, nl. structuren, waarin rust, vrede en tevredenheid heersen. Deze ideale toestand van conflictloosheid zal evenwel nimmer worden bereikt, omdat hij in wezen een toestand van dood is; hij is in strijd met de menselijke en sociale behoeften.

In de toekomst zullen er méer conflicten zijn dan thans en wel om drie redenen:

- de afbraak van de homogeniteit in de wereld;
- de afbraak van de feodale orde in de wereld;

— onze relatie tot de toekomst.

De *homogeniteit in de wereld* wordt aangetast door migratie van grote bevolkingsgroepen; de klassieke natiestaat wordt uitgehold. Internationale bedrijven, internationale beroepsorganisaties, internationale ideologische bewegingen overschrijden de enge nationale grenzen.

De wereld kent nu nog een *feodale structuur*. Dit houdt in dat degenen (individuen, staten), die „hoog” staan aangeschreven, in alle opzichten „hoog” zijn (blank, rijk, goed opgeleid, machtig); degenen, die „laag” zijn, zijn dat evenzeer in elk opzicht (gekleurd, arm, ongeletterd, zwak). Door de cumulatie van „voortreffelijkheden” bij de eerstgenoemden is hun macht over de laatstgenoemden overweldigend. Tussen de laaggeplaatsten is geen onderling contact; alle interactielijnen lopen via de hooggeplaatsten. Dit feodale patroon wordt nu langzamerhand aangetast. Er ontstaat beweging van de laaggeplaatsten naar de hooggeplaatsten en omgekeerd; er komt meer onderling contact tussen de lageren. Deze groeiende betrekkingen zijn evenwel vrijwel steeds bronnen van conflict.

Onze relatie met de toekomst is er een van groeiende onzekerheid. De mens is meer dan ooit in staat de toekomst vorm te geven, maar juist daarom weten wij

minder dan ooit hoe zij eruit zal zien. De traditionele zekerheden van gezin, beroep, gebondenheid aan woonplaats e.d. worden bedreigd door de invloeden, die van moderne maatschappijontwikkelingen uitgaan. De wereld krijgt door die rumoerige verschuivingen een onordelijk aanzien. Wel worden grote wereldoorlogen daardoor minder waarschijnlijk, maar deze „macrovrede” wordt gekocht tegen de prijs van een enorme toeneming van conflicten op „microniveau”, vooral ook binnen de individuele persoon.

Ook de traditionele manieren om conflicten op te lossen verdwijnen. Het baat niet meer ze te ontkennen of te veronachtzamen. De rituele methoden (fysieke en verbale duels) zijn uit de tijd. Oorlogen zijn evenmin een oplossing. Galtung stelt daarom drie mogelijkheden voor om de toeneming van het aantal conflicten tegevoel te treden:

— ontwikkeling van de wetenschap der conflictologie;

— onderwijs in conflictologie op school, waarbij nadruk wordt gelegd op de creatieve waarde van het conflict;

— democratische beheersing van het conflict, waaraan door *alle* betrokkenen wordt meegewerkt.

Leiderschap in de toekomst moet *niet* erop gericht zijn conflicten te verhullen; de mens blijft daardoor onvoorbereid op de moeilijkheden, die zich kunnen voordoen. Leiderschap moet ernaar streven allen te laten deelnemen aan de besluitvorming, ook t.a.v. de beheersing van conflicten.

„Conflict as a way of life”, door J. Galtung, in „Survival”, januari 1970

A. W. T. GIJSBERS, Lt.-Kol. Inf. (gsb)

Ontspanningspolitiek en waarborging van de vrede

Ontspanning is niet een begrip uit het volkenrecht, maar behoort tot het gebied van de buitenlandse politiek en de diplomatie. De inhoud ervan is niet scherp omschreven: in negatieve zin kan eronder worden verstaan het afzien van het gebruik van geweld tegen andere staten; in positieve zin het streven naar datgene, waardoor een wereld zonder politieke spanning zich kenmerkt. Een vergelijking met het begrip vrede is hierbij van nut. Vrede is in negatieve zin de (tijdelijke) afwezigheid van oorlog. In positieve zin het vreedzaam samenleven der volkeren onder handhaving van orde en recht. Vrede is dan ook een eindtoestand, ontspanning een methode tot afbrokkeling van de onderlinge tegenstellingen die tot oorlog zouden kunnen leiden, ten einde zodoende de voorwaarden voor een waarborging van de vrede te scheppen.

In het Europese kader gaat het bij ontspanning erom de gemeenschappelijke belangen te vinden, die leiden tot een samenwerking tussen West- en Oost-Europa zonder overigens de illusie daarmee ook direct de ideologische tegenstellingen en meningsverschillen te overwinnen.

Ontspanning staat dus in onlosmakelijke relatie tot waarborging van de vrede en vermindering van de oorlog. Daarbij staat de veiligheid centraal. In geval van dreiging is de vermindering van oorlog de belangrijkste politieke doelstelling. Indien bij de tegenstander de wil tot het oplossen van politieke conflicten met militaire mid-

delen niet evident is kan men van waarborging van de vrede spreken.

De verhouding tussen NAVO en Oostblok vertoont thans met de laatste situatie de meeste overeenkomst. Daarmee zij echter de mogelijkheid voor het Oostblok een oorlog te beginnen niet uit het oog verloren. Derhalve betekent waarborging van de vrede óók het over de middelen beschikken een oorlog te voorkomen. Daarin is het kernprobleem gelegen. *Naarmate de bereidheid van het Westen tot ontspanning, verzoening en onderling begrip groeit en de tegenzin tegen een verdere bewapeningswedloop toeneemt, wordt de „afschrikking” een bron van onvrede, ja een hindernis voor een politiek, die de waarborging van de vrede nastreeft. Men vreest dat het afschrikingspotentieel de pogingen tot ontspanning belemmert.*

De oplossing lijkt te zijn gelegen in een *andere inhoud van de afschrikking*; in een ontspanningspolitiek, die niet bilateraal is, zoals tot nu toe, maar in het teken van de gemeenschappelijke belangen van de Westeuropese staten wordt gevoerd, hetgeen tenminste wederzijds raadplegen vereist. De „Oostpolitiek” van het Westen staat hier voor een keerpunt. In een dergelijke gemeenschappelijke Europese politiek krijgt de solidariteit van de staten een eigen gewicht, de geloofwaardigheid van de afschrikking, t.g.v. hun vastbesloten wil zich gezamenlijk te verdedigen neemt meer de plaats in van de geloofwaardigheid van de nucleaire afschrikking. De afschrikingspotentie krijgt een nieuwe functie in de politiek tot waarborging van de vrede. Daarmee zal voor Europa ook de taak zijn weggelegd bij de afschrikking de terugval in het loutere bedreigingssysteem te voorkomen. Deze nieuwe afschrikking kan slechts worden bewerkstelligd als de Westeuropese staten de politiek van solidariteit in West-Europa niet schuwen.

„Entspannungspolitik und Friedenssicherung”, door L. Schulte, in „Wehr-Wissenschaftliche Rundschau”, februari 1970
W. VAN DER HORST, Maj. Inf. (gsb)

Vergelijking gevechtskracht NAVO-Warschau-Pact

Schr. wil de resultaten, die men van een vergelijking van de wederzijdse gevechtskracht kan verwachten, nader toelichten. Tevens houdt hij zich in dit artikel bezig met de bij deze studie toe te passen onderzoekmethoden.

1. Beoordeling van de dreiging en vergelijking wederzijdse gevechtskracht

Naar het oordeel van schr. is een juiste beoordeling van de dreiging een voorwaarde voor het voeren van een verantwoorde veiligheidspolitiek. Voor het beoordelen van een dreiging dient men te beschikken over de juiste gegevens omtrent de militair-technische en de politiek-sociologische situatie bij de tegenstander. Een analyse van deze kwantitatieve en kwalitatieve factoren mondt dan vervolgens uit in een beoordeling van de dreiging. Ten einde een realistisch beeld van deze dreiging te krijgen dient, aldus schr., te worden uitgegaan van een situatie waarin de tegenstander offensief optreedt en de NAVO het defensief voert. Een dergelijke vergelijking van de wederzijdse gevechtskracht dient uiteraard meer te omvatten dan alleen een beschouwing van het

aantal eenheden, de sterkte en het materieel. Gestreefd moet worden *alle* meetbare zaken, die van invloed zijn op de „capabilities”, vast te stellen en te analyseren. Hierbij moet echter steeds worden bedacht, dat een dergelijke vergelijking slechts een hulpmiddel kan zijn voor de beoordeling van de dreiging en geen recept kan zijn voor de te voeren ontspanningspolitiek en de te treffen verdedigingsvoorbereidingen.

2. De essentie van de informatieverwerking

Het verzamelen van gegevens over beide partijen dient te geschieden op basis van dezelfde maatstaven. Dit kan op twee verschillende wijzen worden uitgevoerd. Indien men uitgaat van de over het WP bekend zijnde gegevens laat men een aantal over de eigen situatie bekende feiten buiten beschouwing. Anderzijds, indien men uitgaat van de gegevens over de eigen situatie, moet de ontbrekende informatie over het WP worden aangevuld met hypothesen, zodat een niet geheel betrouwbaar beeld van de tegenstander wordt verkregen. Uitgangspunt moet echter steeds zijn: de kwantiteit van eenheden, personeel en materieel in een aanvals-/verdedigingssituatie (WP → NAVO) en de kwaliteitskenmerken ervan vast te leggen. Hierbij zal blijken dat een aantal kwaliteitskenmerken niet of slechts moeilijk in meetbare gegevens is om te zetten. Schr. denkt hierbij bv. aan geoefendheid, moreel, beweeglijkheid, tactische doctrines en grondbeginselen. Het niet in de vergelijking betrekken van het voornemen (Absicht/Intention) (zowel van het WP als van de NAVO) is, aldus schr., weer een beperking van de mate van betrouwbaarheid van de vergelijking der wederzijdse gevechtskrachten.

Methoden van vergelijking

Ondanks de eerder genoemde beperkingen kan, naar oordeel van schr., toch een zinvolle vergelijking worden opgesteld. Deze vergelijking dient te geschieden voor twee fasen. In de eerste fase zou de vergelijking moeten worden gebaseerd op een aantal „Momentaafnames” (statische situatie) om vervolgens in de tweede fase te komen tot een vergelijking van beweeglijke operaties (dynamische situatie).

In het artikel gaat schr. nader in op het onderzoek in de statische situatie waarbij hij de volgende mogelijkheden onderkent.

SITUATIE 1

De strijdkrachten van het WP en de NAVO staan, zoals nu, tegenover elkaar zonder dat troepenconcentraties hebben plaatsgevonden.

SITUATIE 2

Beide partijen hebben reeds gedurende enkele maanden uitgebreide voorbereidingen getroffen en staan gereed voor het offensief resp. defensief.

SITUATIE 3

De WP-strijdkrachten staan na ca. 4 dagen geheime voorbereiding — o.a. onder het mom van grote oefeningen — klaar voor de aanval, terwijl de NAVO-troepen hun paraatheid niet hebben opgevoerd.

SITUATIE 4

Voor wat betreft de WP-strijdkrachten conform situatie 3, doch de NAVO heeft de paraatheid kunnen verhogen.

SITUATIE 5

De WP-strijdkrachten hebben zich reeds gedurende 2 weken — waarvan de laatste week openlijk — voor een aanval gereedgemaakt, terwijl de NAVO-strijdkrachten slechts een week beschikbaar hebben voor het verhogen van de paraatheid.

Het hanteren van de gegevens

De vergelijking van de wederzijdse gevechtskracht is nu, volgens schr., het in de beschreven situaties tegenover elkaar stellen van de verzamelde gegevens, waarbij hij opmerkt dat alle situaties zich in hetzelfde gebied dienen af te spelen, zonder dat het overbrengen van troepen van het ene gebied naar het andere (dynamische situatie) in beschouwing wordt genomen. Behalve de eerder gesignaleerde beperkingen en de onweegbare factoren wijst schr. ook op het nadeel van vereenvoudiging. Hier tegenover staat echter dat ook de waarde van een vergelijking, uitsluitend gebaseerd op aantallen divisies en regimenten, zeer discutabel is, aangezien deze eenheden v.w.b. omvang, samenstelling, sterkte en uitrusting geheel verschillend zijn. Schr. meent, dat de bij het onderzoek aan te houden criteria duidelijk dienen te worden omschreven. Hij wijst hierbij op de problemen bij de vergelijking van o.a. tanks met pantserbestrijdingswapens waarbij v.w.b. de capaciteit niet alleen het kaliber maar o.a. ook de „hit kill probability”, de kwaliteit van het materieel en de beweeglijkheid een grote rol spelen.

3. De NAVO heeft behoefte aan een serieuze studie

Schr. meent dat, mede op grond van de in mei 1968 op de NAVO-vergadering door de ministers uitgesproken twijfel over de waarde van de thans beschikbare vergelijking van de wederzijdse gevechtskracht en de door dr. A. G. Enthoven opgestelde vergelijking¹, een grote behoefte bestaat aan een degelijke en groots opgezette studie. Hij meent voorts dat, alhoewel ook aan de nieuwe studie beperkingen moeten worden toegekend, deze voor de beoordeling van de Oost-Westveiligheidsproblemen een betere basis vormt dan de thans beschikbare. Als tweede voordeel ziet schr. dat bij een dergelijke omvangrijke en systematisch opgezette studie de NAVO-lidstaten al hun beschikbare gegevens kunnen inbrengen en kunnen controleren, waardoor een hogere graad van nauwkeurigheid en betrouwbaarheid van het geheel mag worden verwacht.

Tenslotte wijst hij nogmaals met nadruk op de reeds eerder gesignaleerde beperkingen. Hij meent dat het aangeven van deze beperkingen noodzakelijk is opdat de politici er rekening mee kunnen houden.

In een volgend artikel zal schr. ingaan op het onderzoek van de dynamische situatie en de door dr. Enthoven opgestelde vergelijking.

„Streitkräftevergleich NATO - Warschau-Pakt; Probleme systematischer Analysen”, door J. von Kalckreuth, in „Wehrkunde”, februari 1970

J. P. H. VAN VALDEREN, Maj. Cav. (gsb)

¹ A. G. Enthoven — *Interplay* (1969)(5); *Foreign Affairs* 48(1969)(1)

Voor goed **schilder-, glas-
en behangwerk**

G. HOP & ZN.

Mr. Schilder

Kemperbergerweg 52
SCHAARSBERGEN

Tel. (08300) 2 47 00

Motel

Maarsbergen

Autoweg E 36
Arnhem - Utrecht
Telef. (03433) 341

Vlugger op tafel

American Steak

Gegrilleerde gehakte biefstuk met ham,
spiegelei, tomaat en frituuraardappel 4,90

N.V. VERENIGDE NEDERLANDSE KLEERMAKERIJEN

Gebr. Ibelings

Hoofdkantoor: 's-Gravenhage
Lange Voorhout 31 - Tel. 18 26 58

SPECIALISTEN IN GALA-UNIFORMEN

HOFLEVERANCIER

Fa. C. van Hal, Breda

Reigerstraat 14, tel. 3 15 85

Fa. C. van Hal, Den Haag

Pr. Mauritsplein 24, tel. 55 28 10

Fa. B. Schoemaker, Den Haag

Lange Voorhout 33, tel. 11 38 52
Hoflev. v. Z.K.H. Prins Bernhard

Fa. Hart & Schoemaker, Amsterdam

Herengracht 406, tel. 23 76 14

Fa. Gebrs. Ibelings, Groningen

Pelsterstraat 16, tel. 2 28 12